

Nr 107.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.; given Stockholms slott den 11 februari 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen

dels att antaga härvid fogade förslag till

1) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; samt

2) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 juni 1941 (nr 591) om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada;

dels ock att bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Förslag

till

Förordning

angående ändring i vissa delar av
förordningen den 18 juni 1927
(nr 234) om ersättning i anled-
ning av kroppsskada, ådragen
under militärtjänstgöring.

Gällande lydelse

av de bestämmelser, som beröras av
vidstående förslag.

Härigenom förordnas, dels att 15 och 24 §§ förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, skola upphöra att gälla, dels ock att 1, 2, 6, 8, 14 och 23 §§ samma förordning¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §.

Varder i denna förordning avsedd värnpliktig, till manskap hörande fast anställd, icke ständigt tjänstgörande fast anställd eller frivillig under militärtjänstgöring å tid, då riket icke befinner sig i krig, skadad till följd av olycksfall eller ådrager sig person, som nu nämnts, annorledes under dylik tjänstgöring sjukdom, utgives av allmänna medel ersättning enligt nedan stadgade grunder.

I denna förordning avses

med värnpliktiga: värnpliktiga, som icke äro fast anställda vid krigsmakten;

med fast anställt manskap: dels innehavare av manskapsbeställningar på aktiv stat utom högbåtsmän och överfurirer, dels manskap över stat och på civilanställningsstat, dels ock musikelever;

med icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal: dels personal i krigsmaktens reserver utom pensionsavgången

1 §.

Varder värnpliktig eller vid försvarsväsendet fast anställd, som i denna förordning avses, under militärtjänstgöring i fredstid skadad till följd av olycksfall eller ådrager sig person, som nu nämnts, annorledes under dylik tjänstgöring sjukdom, utgives av allmänna medel ersättning enligt nedan stadgade grunder.

Drabbas någon, som därtill beordrad eller med behörigt tillstånd deltagit i militärtjänstgöring i fredstid, av skada eller sjukdom, som ovan omförmäls, äger Kungl. Maj:t, där förhållandena anses böra därtill föranleda, besluta om ersättning till vederbörande i huvudsaklig överensstämmelse med angivna grunder.

¹ Senaste lydelse av 6 § se 1941: 941.

personal, dels bataljonsläkare vid fältläkarkåren, marinläkare av 2. graden vid stammen, marinläkarstipendiater, flygläkare av 2. graden på aktiv stat och bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren, dels ock indelt manskap; samt

med frivilliga: sådan i militärtjänstgöring frivilligt deltagande personal, som enligt Kungl. Maj:ts förordnande hänföres under denna förordning.

Kungl. Maj:t äger, då särskilda förhållanden anses böra därtill föranleda, besluta om ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med grunderna i denna förordning till annan än här förut avsedd person, som deltagar i militärtjänstgöring.

2 §.

Militärtjänstgöring anses hava varit för handen icke blott då vederbörande deltagit i sådan tjänstgöring utan även under tid dels då vederbörande eljest på grund av tjänstgöringen uppehållit sig inom kasernområde, fartyg eller annan förlägningsplats, dels då vederbörande färdats till eller från tjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i omedelbart samband med tjänstgöringen, dels ock då vederbörande deltagit i sådan av militär myndighet särskilt anordnad färd till eller från tjänstgöringen, som föranletts av och stått i omedelbart samband med permission eller annan ledighet.

Lika med militärtjänstgöring skall anses av militär myndighet kontrollerad frivillig utbildningskurs till gagn för rikets försvar.

6 §.

För skada — — — gällande beräkningsgrunder.

2 §.

1. Till fast anställda hänföras i denna förordning fast anställt manskap vid försvarsväsendet eller någon av dess reserver, indelt manskap, musikelever, skeppsgossar, officers- och reservofficersaspiranter, sjökadetter, kustartillerikadetter och reservkadetter, reservunderofficersaspiranter vid flottan, marinintendentskadetter samt mariningenjörselever och mariningenjöraspiranter.

2. Militärtjänstgöring anses hava varit för handen endast under tid, då den skadade för fullgörande av värnplikt eller tjänsteplikt nödgats uppehålla sig å viss ort eller i föreskriven ordning varit stadd på marsch eller annan färd eller då den skadade i annat fall än nyss nämnts varit stadd på färd till eller från militärtjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i omedelbart samband med tjänstgöringen.

6 §.

För skada — — — gällande beräkningsgrunder.

Ersättning, varom i denna paragraf är stadgat, utgår icke till fast anställt manskap, så länge anställningen varar, ej heller till *värnpliktiga, icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal eller frivilliga* för tid, under vilken tjänstgöringen varar. Beträffande ersättning enligt 1) a) skall dessutom gälla, att läkarvård och läkemedel icke tillkomma den skadade för tid, under vilken han enligt därom gällande bestämmelser är berättigad att i anledning av skadan åtnjuta vård genom militär eller annan statlig myndighets försorg.

Kan vid — — — militära myndighet.

8 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omförmäles, antages utgöra vid tiden för olycksfallet:

a) 2 700 kronor för värnpliktig, som fullgjort i 27 § 1 mom. B värnpliktslagen omförmäld fortsatt tjänstgöring för utbildning till officer;

b) 2 400 kronor för värnpliktig, som fullgjort i 27 § 1 mom. B värnpliktslagen omförmäld fortsatt tjänstgöring för utbildning till underofficer eller i 27 § 1 mom. C och D samma lag omförmäld fortsatt utbildning eller tjänstgöring;

c) 2 160 kronor för annan värnpliktig, som tjänstgör efter det kalenderår, varunder han fyllt 22 år; samt

d) 1 764 kronor för värnpliktig, som icke avses under a)–c).

För fast anställt manskap, icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal och frivilliga beräknas ifrågasvarande arbetsförtjänst efter de grunder, som stadgas i 9 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Ersättning, varom i denna paragraf är stadgat, utgår icke till fast anställt manskap *vid försvarsväsendet, musikelev eller skeppsgosse*, så länge anställningen varar, ej heller till *annan fast anställd eller värnpliktig* för tid, under vilken tjänstgöringen varar. Beträffande ersättning enligt 1) a) skall dessutom gälla, att läkarvård och läkemedel icke tillkomma den skadade för tid, under vilken han enligt därom gällande bestämmelser är berättigad att i anledning av skadan åtnjuta vård genom militär eller annan statlig myndighets försorg.

Kan vid — — — militära myndighet.

8 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omförmäles, antages utgöra vid tiden för olycksfallet:

a) tvåtusen ethundrasextio kronor för värnpliktig, som, efter avslutande av honom enligt värnpliktslagen åliggande första tjänstgöring och repetitionsövningar eller motsvarande tjänstgöring, deltagar i tjänstgöring eller övning, som enligt värnpliktslagen åligger honom eller som eljest i laga ordning blivit honom ålagd,

för värnpliktig, som avses i § 27 mom. 1 D värnpliktslagen och som fullgör i nämnda lagrum angiven fackutbildning eller facktjänstgöring, samt

för värnpliktig, som fullgör tjänstgöring, varom i § 27 mom. 1 B värnpliktslagen sägs, såsom furir vid armén eller flygvapnet eller i motsvarande tjänsteställning vid marinen;

b) ettusen sjuhundrasextiofyra kronor för värnpliktig, som icke avses härövan under a).

För fast anställd beräknas ifrågasvarande arbetsförtjänst efter de grunder, som stadgas i 9 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

14 §.

Uppkommer under militärtjänstgöring skada till följd av olycksfall, skall den skadades kompanichef eller motsvarande befäl ofördröjligen därom underrättas. Yppas skadan först sedan tjänstgöringen upphört, skall *den skadade därom underrätta riksförsäkringsanstalten, därest han anser sig berättigad till ersättning enligt denna förordning.*

Den skadade — — — må tillkalla.

14 §.

Uppkommer under militärtjänstgöring skada till följd av olycksfall, skall den skadades kompanichef eller motsvarande befäl ofördröjligen därom underrättas. Yppas skadan först sedan tjänstgöringen upphört, skall *underrättelse därom i stället lämnas rullföringsbefälhavaren eller, om den skadade är inskriven å sjömanshus, sjöruddföringsbefälhavaren.*

Den skadade — — — må tillkalla.

15 §.

Sedan underrättelse om olycksfallet lämnats på sätt i 14 § sägs, åligger det kompanichefen eller motsvarande befäl eller rullförings- eller sjöruddföringsbefälhavaren att, där olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som föranleder ersättning enligt 6 eller 7 §, om olycksfallet ofördröjligen avgiva skriftlig anmälan. Denna anmälan skall av kompanichefen eller motsvarande befäl för översändande till riksförsäkringsanstalten ingivas till vederbörande militära personalchef. Av rullförings- eller sjöruddföringsbefälhavaren skall anmälan, med avvikelse från den för befordran av tjänstemeddelanden fastställda ordning, insändas omedelbart till riksförsäkringsanstalten.

De närmare bestämmelserna rörande anmälan om olycksfall, som i denna förordning avses, meddelas av Kungl. Maj:t.

23 §.

Rätt till ersättning på grund av bestämmelserna i detta kapitel är förverkad, därest icke inom en tid av tre år, räknat på sätt här nedan sägs, underrättelse jämlikt 14 § blivit lämnad om sjukdomen eller denna blivit anmäld i riksförsäkringsanstalten eller anhållan därstädes blivit gjord om

23 §.

Rätt till ersättning på grund av bestämmelserna i detta kapitel är förverkad, därest icke inom en tid av tre år, räknat på sätt här nedan sägs, underrättelse jämlikt 14 § blivit lämnad om sjukdomen eller denna blivit anmäld i riksförsäkringsanstalten eller anhållan därstädes blivit gjord om

ersättning i anledning av sjukdomen. Nämnda tid av tre år räknas från det för fast anställt manskap anställningen samt för *värnpliktiga, icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal och frivilliga* tjänstgöringen upphört eller från den senare tidpunkt, då sjukdomen yppades eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde.

ersättning i anledning av sjukdomen, Nämnda tid av tre år räknas från det för fast anställt manskap *vid försvarsväsendet, musikelev och skeppsgosse* anställningen samt för *annan fast anställd och värnpliktig* tjänstgöringen upphört eller från den senare tidpunkt, då sjukdomen yppades eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde.

24 §.

Har sjukdom, som i detta kapitel avses, yppats under militärtjänstgöring och föreligga för vederbörande militärläkare otvetydiga skäl att antaga, att sjukdomen kan föranleda ersättning enligt denna förordning, skall den kompanichef eller motsvarande befäl enligt 15 § åliggande anmälningsskyldighet fullgöras av militärläkaren.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1944; dock att ersättningsanspråk, vilket grundas på olycksfall, som inträffat eller sjukdom som yppats före nämnda dag, skall bedömas enligt äldre bestämmelser.

Utan hinder av vad i 1 § stadgas skola högbåtsmän och överfurirer på aktiv stat, som tillträtt sina beställningar före den 1 juli 1944, anses tillhöra det fast anställda manskapet samt flaggkorpraler, högbåtsmän och överfurirer, vilka såsom pensionsavgångna före samma dag inträtt i reserv, anses tillhöra den icke ständigt tjänstgörande fast anställda personalen.

Förslag

till

Förordning

angående ändring i vissa delar av
förordningen den 28 juni 1941
(nr 591) om familjebidrag åt
värnpliktiga med flera, vilka
drabbats av kroppsskada.

Härigenom förordnas, att 1—7 §§
förordningen den 28 juni 1941 om
familjebidrag åt värnpliktiga med flera,
vilka drabbats av kroppsskada,¹ skola
erhålla ändrad lydelse på sätt nedan
angives.

1 §.

Har värnpliktig under tjänstgöring,
varunder *krigsfamiljebidragsförordning*
varit å honom tillämplig, drabbats av
kroppsskada, som föranleder rätt till
ersättning enligt förordningen den 18
juni 1927 om ersättning i anledning
av kroppsskada, ådragen under mili-
tärtjänstgöring, må till honom *eller,*
där fråga är om ersättning i anledning
av dödsfall, till hans efterlevande kunna
tills vidare utgå familjebidrag.

I denna förordning avses

med värnpliktig: den som avlönas
såsom värnpliktig enligt krigsavlö-
ningsreglementet; *samt*

med avliden värnpliktigs efterlevande:
hustru, med vilken den värnpliktige vid
tiden för dödsfallet sammanlevde, samt
barn och adoptivbarn under 16 år, som
vid tiden för dödsfallet voro under den
värnpliktiges vårdnad.

2 §.

Familjebidrag må utgå
till värnpliktig för tid, varunder
han på grund av kroppsskadan enligt
förordningen om ersättning i anled-
ning av kroppsskada, ådragen under
militärtjänstgöring, är berättigad till
sjukpenning eller livränta, motsva-
rande förlust av arbetsförmågan eller

Gällande lydelse

av de bestämmelser, som beröras av
vidstående förslag.

1 §.

Har värnpliktig under tjänstgöring,
varunder *krigsfamiljebidragsförordning*
varit å honom tillämplig, drab-
bats av kroppsskada, som föranleder
rätt till ersättning enligt förordningen
den 18 juni 1927 om ersättning i an-
ledning av kroppsskada, ådragen under
militärtjänstgöring, må till honom
kunna tills vidare utgå familjebidrag.

Med värnpliktig *avses i denna för-*
ordning den som avlönas såsom värn-
pliktig enligt krigsavlöningsreglemen-
tet.

2 §.

Familjebidrag må utgå för tid, var-
under *den värnpliktige* på grund av
kroppsskadan enligt förordningen om
ersättning i anledning av kroppsskada,
ådragen under militärtjänstgöring, är
berättigad till sjukpenning eller liv-
ränta, motsvarande förlust av arbets-
förmågan eller nedsättning av den-

¹ Senaste lydelse av 1—3 och 7 §§ se 1942:657.

nedsättning av densamma med minst en tredjedel; samt

till efterlevande för tid, varunder den efterlevande på grund av dödsfallet enligt sistnämnda förordning är berättigad till livränta, dock icke för tid, då familjebidrag utgår jämlikt 13 § 3 mom. gällande krigsfamiljebidragsförordning.

I övrigt skall rörande bidraget, där ej annat följer av vad nedan föreskrives, vad som är stadgat angående familjebidrag enligt *gällande krigsfamiljebidragsförordning* i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

3 §.

Till efterlevande må icke utgå annat familjebidrag än familjepenning.

Annat familjebidrag — — — eller verksamhet.

4 §.

I avvaktan på beslut av riksförsäkringsanstalten rörande sjukpenning eller livränta må familjebidragsnämnd genom *provisoriskt beslut tillerkänna familjebidrag för viss tid åt värnpliktig, därest denne är på grund av kroppsskadan oförmögen till arbete, och åt efterlevande, därest uppenbart behov av sådant bidrag föreligger.*

5 §.

Ansökan om familjebidrag skall göras hos vederbörande familjebidragsnämnd enligt formulär, som fastställts för ansökan om familjebidrag enligt *gällande krigsfamiljebidragsförordning*; och skall vid ansökan fogas avskrift av riksförsäkringsanstaltens beslut angående sjukpenning eller livränta eller, där ansökan avser provisoriskt familjebidrag, bevis att *frågan om ersättning enligt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, är föremål för riksförsäkringsanstaltens prövning.*

samma med minst hälften; och skall rörande bidraget, där ej annat följer av vad nedan föreskrives, vad som är stadgat angående familjebidrag enligt *krigsfamiljebidragsförordningen* i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

3 §.

För tid, under vilken den värnpliktige är berättigad till livränta, må annat familjebidrag än familjepenning icke utgå.

Annat familjebidrag — — — eller verksamhet.

4 §.

I avvaktan på beslut av riksförsäkringsanstalten rörande *den värnpliktige tillkommande* sjukpenning eller livränta må familjebidragsnämnd, därest *den värnpliktige* är på grund av kroppsskadan oförmögen till arbete, genom *provisoriskt beslut tillerkänna honom familjebidrag för viss tid.*

5 §.

Ansökan om familjebidrag skall göras hos vederbörande familjebidragsnämnd enligt formulär, som fastställts för ansökan om familjebidrag enligt *krigsfamiljebidragsförordningen*; och skall vid ansökan fogas avskrift av riksförsäkringsanstaltens beslut angående sjukpenning eller livränta eller, där ansökan avser provisoriskt familjebidrag, bevis att *anmälan, som avses i 15 eller 24 § förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, blivit gjord.*

6 §.

Bifalles ansökan om familjebidrag enligt denna förordning, skall familjebidragsnämnden ofördröjligen hos riksförsäkringsanstalten anmäla *åt vilken* familjebidrag fastställts.

Meddelar riksförsäkringsanstalten beslut beträffande sjukpenning eller livränta *åt någon*, för vilken anmälan gjorts enligt vad i första stycket sägs, skall meddelande därom genast översändas till den familjebidragsnämnd, som gjort anmälan.

7 §.

Vad i denna förordning stadgas om värnpliktig skall, med de inskränkningar som av Konungen må föreskrivas, äga motsvarande tillämpning beträffande annan, som under militärtjänstgöring, varunder *krigsfamiljebidragsförordningen* varit å honom tillämplig, drabbats av kroppsskada, medförande rätt till ersättning enligt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, eller lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete eller lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Konungen äger med avseende å annat fall än i första stycket sägs föreskriva, att i denna förordning meddelade bestämmelser om familjebidrag skola, med de inskränkningar som må finnas påkallade, äga motsvarande tillämpning å annan personal vid krigsmakten, som drabbats av kroppsskada under tjänstgöring å tid, då värnpliktiga varit inkallade jämlikt 28 § 1 mom. värnpliktslagen.

6 §.

Bifalles ansökan om familjebidrag enligt denna förordning, skall familjebidragsnämnden ofördröjligen hos riksförsäkringsanstalten anmäla, *att* familjebidrag fastställts *för den värnpliktige*.

Meddelar riksförsäkringsanstalten beslut beträffande sjukpenning eller livränta *åt värnpliktig*, för vilken anmälan gjorts enligt vad i första stycket sägs, skall meddelande därom genast översändas till den familjebidragsnämnd, som gjort anmälan.

7 §.

Vad i denna förordning stadgas om värnpliktig skall, med de inskränkningar som av Konungen må föreskrivas, äga motsvarande tillämpning beträffande annan, som under militärtjänstgöring, varunder *krigsfamiljebidragsförordningen* varit å honom tillämplig, drabbats av kroppsskada, medförande rätt till ersättning enligt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, eller lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete eller lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Konungen äger med avseende å annat fall än i första stycket sägs föreskriva, att i denna förordning meddelade bestämmelser om familjebidrag *åt värnpliktig* skola, med de inskränkningar som må finnas påkallade, äga motsvarande tillämpning å annan personal vid krigsmakten, som drabbats av kroppsskada under tjänstgöring å tid, då värnpliktiga varit inkallade jämlikt 28 § 1 mom. värnpliktslagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1944.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 11 februari 1944.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om revision av militärsättningsförordningen m. m. och anför därvid följande.

Sedan i särskilda framställningar frågor väckts om ändring i olika avseenden av gällande bestämmelser om ersättning för kroppsskada under militärtjänstgöring samt liknande spörsmål upptagits till behandling i skilda motioner i riksdagen, uppdrog Kungl. Maj:t den 26 februari 1943 åt riksförsäkringsanstalten att verkställa översyn av förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, särskilt i vad avsåge förordningens tillämplighetsområde samt grunderna för beräkning av värnpliktigs arbetsförtjänst, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i ärendet ävensom därav betingade förslag till nya bestämmelser i ämnet.

Till fullgörande av sitt uppdrag har riksförsäkringsanstalten inkommit med en den 25 september 1943 dagtecknad skrivelse, därvid fogats dels utdrag ur ämbetsverkets protokoll för samma dag, dels ock utkast till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Över den sålunda framlagda utredningen ha yttranden infordrats från chefen för försvarsstaben, chefen för armén, chefen för marinen, chefen för flygvapnet, arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, marinförvaltningen, flygförvaltningen, försäkringsrådet, socialstyrelsen, statens arbetsmarknadskommision, statskontoret, militära expeditionstjänstkommittén samt utredningen rörande tillgodoräkning av fortsatt värnplikts-tjänstgöring för civil verksamhet, varjämte Centralförbundet för befälsutbildning, överstyrelsen för Riksförbundet Sveriges lottakärer, hemvärnsrådet, styrelsen för Frivilliga automobilkåren, styrelsen för Frivilliga motorcykelkåren, Skytteförbundens överstyrelse, överstyrelsen för Svenska röda korset, centralstyrelsen för Svenska blå stjärnan, Svenska arméns reservofficersförbund samt Centralkommittén för det frivilliga försvarsarbetet beretts tillfälle att yttra sig.

Samtliga nämnda myndigheter, utredningsorgan och organisationer ha avgivit utlåtanden. Vid försvarsstabschefens utlåtande var fogat yttrande av försvarsväsendets personalvårdsnämnd. Härjämte ha yttranden inkommit från Svenska flottans reservofficersförbund och Försvarsväsendets underbefälsförbund.

Innan jag närmare ingår på frågan om revision av bestämmelserna på förevarande område, skall jag lämna en översiktlig redogörelse för innehållet i gällande bestämmelser, riks försäkringsanstaltens förslag och remissyttrandena. Riksförsäkringsanstaltens utredning torde få fogas till detta protokoll såsom *bilaga A*.

Huvuddragen av gällande bestämmelser, riks försäkringsanstaltens förslag och remissyttrandena.

Gällande bestämmelser.

Jämlikt *förordningen den 18 juni 1927 (SFS nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, den s. k. militärersättningsförordningen, utgives enligt vissa grunder ersättning av allmänna medel, då värnpliktig eller fast anställd skadats till följd av olycksfall under militärtjänstgöring i fredstid eller annorledes under sådan tjänstgöring ådragit sig sjukdom. Med fast anställda avses huvudsakligen fast anställt manskap samt vissa aspiranter och kadetter. Militärtjänstgöring anses föreligga även under resor i anledning av tjänstgöringen. Har någon, som frivilligt deltagit i militärtjänstgöring i fredstid, drabbats av olycksfall eller sjukdom, äger Kungl. Maj:t besluta om ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med samma grunder. I övrigt avgöras ersättningsärenden enligt förordningen i allmänhet av riks försäkringsanstalten under försäkringsrådets överinseende.

Grunderna för ersättningsens bestämmande äro i stort sett lika vid olycksfall och vid sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall. Under sjukdomstid utgår, förutom läkarvård, läkemedel o. d., sjukpenning. Efter sjukdomstidens slut erhåller den skadade, om invaliditet kvarstår, en livränta samt därjämte behandling, som erfordras för arbetsförmågans höjande. Har olycksfallet eller sjukdomen medfört döden, utgå begravningshjälp och livräntor till vissa efterlevande. Såväl sjukpenning som livräntor samt i viss mån även begravningshjälp äro till storleken beroende av den skadades årliga arbetsförtjänst. Sjukpenning utgår sålunda vid förlust av arbetsförmågan alltefter arbetsförtjänstens storlek med olika belopp, lägst en krona 50 öre och högst sju kronor för dag. Vid fullständig invaliditet utgör livräntan två tredjedelar av arbetsförtjänsten. Har arbetsförmågan endast delvis nedsatts, minskas sjukpenningens och invaliditetslivräntans belopp i proportion därtill. Vid dödsfall utgår i livräntor till änka en fjärdedel, till varje barn under 16 år en sjättedel och till föräldrar, som varit av den avlidnes arbete väsentligen beroende, högst en fjärdedel av den avlidnes arbetsförtjänst. Livräntor till efterlevande få emellertid sammanlagt icke överstiga två tredjedelar av arbetsförtjänsten. Begravningshjälp utgör en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock lägst 250 kronor.

Den årliga arbetsförtjänsten antages utgöra för värnpliktiga, som fullgjort första tjänstgöring och repetitionsövningar, samt vissa andra mer kvalificerade värnpliktiga 2 160 kronor och för övriga värnpliktiga 1 764 kronor. Beträffande annan än värnpliktig beräknas arbetsförtjänsten i stort sett till den verkliga inkomsten under sista året före olycksfallet eller sjukdomen, dock lägst 450 kronor och högst 3 900 kronor.

Militärsättningsförordningen innehåller härutöver åtskilliga detaljbestämmelser, bland annat rörande anmälningsförfarandet vid inträffat olycksfall eller yppad sjukdom.

Det må anmärkas, att militärsättningsförordningen utformats med lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete såsom förebild och att ersättningsreglerna därför i stort sett överensstämma i de båda författningarna. Den väsentligaste avvikelser innebär, att olycksfallsförsäkringslagen icke, i motsats till militärsättningsförordningen, medger ersättning vid sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall.

Enligt *förordningen den 30 juni 1943 (SFS nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om olycksfall i arbete, m. m.* utgår dyrtidstillägg å sjukpenning eller livränta enligt militärsättningsförordningen, då ersättningen grundas å olycksfall eller sjukdom, som drabbat värnpliktig, med 40 % av förmånens belopp. Förordningen gäller dock endast under åren 1944 och 1945.

Genom *förordningen den 28 juni 1941 (SFS nr 591) om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada*, ha värnpliktiga berättigats att tills vidare erhålla familjebidrag vid sidan av ersättning enligt militärsättningsförordningen. Förutsättningar härför äro, att värnpliktig under tjänstgöring, varunder krigsfamiljebidragsförordningen varit å honom tillämplig, drabbats av kroppsskada, som föranleder rätt till ersättning enligt militärsättningsförordningen, samt att sjukpenning eller livränta, som den värnpliktige är berättigad till, motsvarar förlust av arbetsförmågan eller ned-sättning av densamma med minst hälften. Krigsfamiljebidragsförordningens bestämmelser gälla i tillämpliga delar. För tid, under vilken den värnpliktige är berättigad till livränta, utgår dock icke annat familjebidrag än familje-penning. I ytterligare en särbestämmelse är stadgat, att familjebidrag tillsammans med utgående sjukpenning eller livränta i allmänhet ej må överstiga gängse arbetsinkomst i den värnpliktiges vanliga yrke eller verksamhet. Förevarande förordning äger enligt kungörelse den 15 januari 1943 (SFS nr 23) jämväl tillämpning å fast anställd, om han under tjänstgöring å tid, då värnpliktiga varit inkallade jämlikt 28 § 1 mom. värnpliktslagen, drabbats av kroppsskada, som medför rätt till ersättning enligt militärsättningsförordningen.

Enligt *förordningen den 28 juni 1941 (SFS nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring*, utgår ersättning, då hemvärnsman till följd av olycksfall skadats eller annorledes ådragit sig sjukdom. I stort sett gälla därvid samma regler som stadgas i militärsättningsförordningen.

Riksförsäkringsanstaltens förslag.

Enligt riksförsäkringsanstaltens förslag skall militärsättningsförordningen vara tillämplig, förutom å dem som nu äro hänfödda under förordningen, jämväl å viss icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal, såsom reservpersonal och liknande personal samt bataljonsläkare vid fältläkarkåren m. fl. Beträffande frivilliga skall ersättningsrätt icke vara beroende av Kungl. Maj:ts beslut utan prövas i samma ordning som gäller för andra. Hemvärnsmän avses skola behandlas som övriga frivilliga, till följd varav nu gällande särskilda bestämmelser för denna personal föreslås skola upphävas. Olycksfall och sjukdom skola berättiga till ersättning icke blott såsom hittills då skadan ådragits under militärtjänstgöring eller resa i anledning av tjänstgöringen utan jämväl då den ådragits under resa i anledning av ledighet eller under deltagande i vissa frivilliga utbildningskurser.

Militärsättningsförordningens nuvarande ersättningsformer föreslås utökade med ytterligare en, benämnd familjetillägg. Förutsättningen för att sådant tillägg skall utgå är, att den skadade åtnjuter livränta, motsvarande förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tredjedel. Familjetillägget utgår för hustru, med vilken den skadade sammanlever, och barn under 16 år, som äro under den skadades vårdnad, för hustru och barn i vissa andra fall samt för föräldrar, som varit väsentligen beroende av underhåll från den skadade. Storleken av familjetillägget utgör för hustru, med vilken den skadade sammanlever, en fjärdedel av livräntan, för barn under den skadades vårdnad 300 kronor per år för ett barn, 525 kronor per år för två barn, 750 kronor per år för tre barn och därutöver 150 kronor per år för varje ytterligare barn samt i övriga fall ett årligt belopp motsvarande värdet av det underhåll, som åtnjutits från den skadade, med viss begränsning. Om nedsättningen i arbetsförmågan icke uppgått till två tredjedelar utgår dock för barn endast hälften av nyssnämnda belopp. Då rätt till familjetillägg föreligger, skall familjebidrag icke kunna beviljas. Däremot förutsättes i riksförsäkringsanstaltens förslag, att familjebidrag skall utgå enligt huvudsakligen samma grunder som hittills under tid, då skadad åtnjuter sjukpenning. Beträffande begravningshjälpen föreslås, att densamma bestämmes till ett fast belopp av 300 kronor. I fråga om efterlevandelivräntor innebär riksförsäkringsanstaltens förslag, att livräntor till flera efterlevande sammanlagt få uppgå till högst det belopp, vartill den avlidnes årliga arbetsförtjänst bestämts, i stället för såsom hittills till högst två tredjedelar av arbetsförtjänsten.

I fråga om beräkandet av den årliga arbetsförtjänsten innebär riksförsäkringsanstaltens förslag att, liksom för närvarande, för värnpliktiga skola tillämpas vissa i förordningen fastslagna belopp men för övriga i princip den verkliga inkomsten under året närmast före olycksfallet eller sjukdomen. De belopp, vartill värnpliktigas arbetsförtjänst skall antagas uppgå, föreslås emellertid höjda till 3 900 kronor för värnpliktig officer, till 3 000 kronor för värnpliktig underofficer och den, som tjänstgör efter åttonde året efter inskrivningsåret,

till 2 700 kronor för värnpliktig furir och den, som tjänstgör under tiden fr. o. m. fjärde t. o. m. åttonde året efter inskrivningsåret, samt till 2 400 kronor för annan värnpliktig än nu sagts. Riksförsäkringsanstaltens förslag förutsätter, att dyrtidstillägg icke åtminstone för närvarande skall utgå å de föreslagna ersättningarna.

Slutligen föreslås vissa förenklingar beträffande förfarandet vid anmälan av olycksfall och sjukdom.

Riksförsäkringsanstalten har ansett, att nya bestämmelser i enlighet med dess förslag böra träda i kraft den 1 januari 1945. Ersättningsanspråk, grundade på olycksfall, som inträffat eller sjukdom som yppats dessförinnan, skola dock bedömas enligt äldre bestämmelser.

Remissyttrandena.

Mot förslaget att utsträcka militärsättningsförordningens tillämplighet till viss icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal ha i vissa remissyttranden anförts betänkligheter ur principiell synpunkt. Däremot ha i allmänhet icke erinringar gjorts i fråga om frivilligas hänförande under förordningen. Arbetsmarknadskommissionen har emellertid i båda dessa avseenden ansett sådana tveksamheter föreligga, att utvidgningen av tillämplighetsområdet borde göras till föremål för ny utredning. Att ersättningsrätt skall kunna uppkomma även under resor i anledning av ledighet, har i stort sett icke mött gensagor. Beträffande förslaget i denna del må dock framhållas, dels att personalvårdsnämnden funnit det önskvärt, att praxis i fråga om s. k. fritidsområden närmare undersöktes före propositions framläggande, dels ock att försäkringsrådet ansett frågan om ersättningsrätt under antagningsprov, inskrivningsförrättning och läkarbesök för antagning till frivillig böra upptagas till behandling.

Förslaget om familjetillägg har i flera remissyttranden avstyrkts. Bland skälen härför må nämnas, att bestämmelser om sådant tillägg i militärsättningsförordningen skulle innebära ett föregripande av den pågående översynen av olycksfallsförsäkringslagen samt att det hittills tillämpade systemet med familjebidrag, i motsats till anordningen med familjetillägg, medgäve möjlighet till erforderlig behovsprövning. Även i denna del har arbetsmarknadskommissionen ifrågasatt ytterligare utredning. Beträffande de föreslagna ändringarna i fråga om begravningshjälp och efterlevandelivräntorna har liksom rörande familjetilläggen påpekats, att ett föregripande av olycksfallsförsäkringslagens översyn skulle ske, om ändringarna genomfördes. I flertalet yttranden har emellertid förslaget härutinnan lämnats utan erinran.

I fråga om beräkandet av den årliga arbetsförtjänsten ha framställda anmärkningar i allmänhet endast inneburit jämningsförslag. Det har emellertid ifrågasatts, om icke för värnpliktiga den verkliga, civila arbetsförtjänsten borde läggas till grund och de föreslagna beloppen endast utgöra minimibelopp. Arbetsmarknadskommissionen, som funnit sig icke på föreliggande utredning kunna taga definitiv ställning till spörsmålet om värnpliktigas arbetsförtjänst skulle beräknas efter fastslagna belopp eller efter den verkliga

inkomsten med vissa bestämda belopp såsom minimum, har förordat, att frågan toges upp till övervägande vid den förnyade utredning, som enligt kommissionens mening i andra avseenden borde komma till stånd. Vad angår dyrtidstillägget har från åtskilliga håll framhållits, att ett borttagande av detta skulle trots de förbättringar, riks försäkringsanstalten föreslagit, i många fall medföra sämre totala ersättningsförmåner än som hittills utgått.

Förslaget om förenkling av anmälningsförfarandet har lämnats utan erinran.

Mot den föreslagna övergångsbestämmelsen har invänts, att nya, förmånligare bestämmelser borde erhålla tillämpning å alla ersättningsbelopp, som belöpte å tid efter ikraftträdandet. I en del remissyttranden har förordats retroaktiv tillämpning från och med den dag, då förstärkt försvarsberedskap intogs.

Vissa remissmyndigheter ha påpekat angelägenheten av att militärsättningsförordningen snarast kompletteras med bestämmelser om arbetsvård, d. v. s. omskolning och arbetsanskaffning m. m. Utredningen rörande tillgodoräkning av fortsatt värnpliktstjänstgöring, som särskilt framhållit avsaknaden av dylika bestämmelser i riks försäkringsanstaltens förslag såsom en fundamental brist, har på denna grund ansett förslaget endast böra föranleda provisorisk lagstiftning.

Arbetsmarknadskommissionen, vilken enligt vad av det föregående framgår funnit ytterligare utredning i olika avseenden vara erforderlig, har såsom allmänt omdöme uttalat, att riks försäkringsanstaltens förslag icke kunde läggas till grund för proposition i ämnet. I avvaktan på resultatet av den överarbetning, som sålunda vore ofrånkomlig, vore det emellertid enligt kommissionens mening oundgängligen erforderligt, att vissa provisoriska förbättringar genomfördes redan vid 1944 års riksdag.

Slutligen kan nämnas att remissyttrandena, särskilt försäkringsrådets utlåtande, innehålla åtskilliga förslag till ändringar, som icke berörts i riks försäkringsanstaltens utredning.

Riks försäkringsanstaltens förslag till ändringar i militärsättningsförordningen innefattar i och för sig förmånligare ersättningsgrunder vid kroppsskada under militärtjänstgöring än de, som nu äro stadgade. Särskilt gäller detta i fråga om beräkandet av värnpliktigas årliga arbetsförtjänst. Emellertid vilar förslaget på den förutsättningen, att dyrtidstillägg, som för närvarande utgår med 40 % av sjukpenning eller livräntas belopp vid olycksfall eller sjukdom, som drabbat värnpliktig, icke skall utgå. Härigenom kommer, såsom i flera remissyttranden påpekats, ett genomförande av förslaget att i åtminstone vissa fall medföra försämrade ersättningsförmåner. Ett sådant resultat kan icke vara motiverat under nuvarande förhållanden, då snarare en förbättring av utgående förmåner måste anses önskvärd. Under förutsättning att riks försäkringsanstaltens förslag i övrigt vore godtagbart, skulle man visserligen genom att fastställa ett dyrtidstillägg av lämplig storlek kunna få till stånd skäliga ersättningsförmåner, men avvägandet av ett

*Departements-
chefen.*

sådant tillägg lärer icke kunna ske utan närmare utredning. Härtill kommer emellertid att även i andra avseenden under remissbehandlingen sådana invändningar framställts mot riks försäkringsanstaltens förslag, att ytterligare utredning synes erforderlig före ett definitivt ställningstagande.

Såsom av sammandraget av remissyttrandena framgår har i olika sammanhang gjorts gällande, att föreslagna ändringar skulle föregripa den pågående översynen av olycksfallsförsäkringslagen. På grund av den nära överensstämmelsen beträffande ersättningsgrunderna i militärsättningsförordningen och nämnda lag torde också ändringar därutinnan böra ske samtidigt i båda författningarna. Och eftersom översynen av olycksfallsförsäkringslagen ännu icke slutförts, synes det ofrånkomligt, att med reformförslag, som kunna återverka på denna lag, få anstå.

På huvudsakligen nu anförda skäl har jag funnit riks försäkringsanstaltens förslag i väsentliga delar icke kunna läggas till grund för nya bestämmelser i ämnet. Då förut berörda översyn av olycksfallsförsäkringslagen i fortsättningen torde komma att omhänderhavas av den enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1937 tillsatta socialvårdskommittén, som enligt vad jag inhämtat inom den närmaste tiden ämnar mera ingående syssla med denna uppgift, synes mig den erforderliga överarbetningen av riks försäkringsanstaltens utredning jämte däröver avgivna remissyttrandet lämpligen böra anförtros åt socialvårdskommittén. Det är min avsikt att senare framlägga närmare förslag härom.

Gällande bestämmelser på förevarande område kunna emellertid, såsom redan antytts, icke anses medgiva skäliga ersättningsförmåner under alla omständigheter. Sålunda har med visst berättigande påtalats, att livräntor såväl till skadade familjeförsörjare som till efterlevande icke äro tillräckliga. Dessutom synes en viss utvidgning av militärsättningsförordningens tillämpningsområde vara påkallad. För att huvudsakligen i dessa hänseenden med det snaraste få till stånd mera tillfredsställande förhållanden har jag inom försvarsdepartementet låtit utarbeta förslag till sådana ändrade bestämmelser, som synas kunna genomföras utan att avvakta resultatet av den överarbetning av riks försäkringsanstaltens förslag, som jag i det föregående förordat. Jag vill framhålla, att departementsförslagets genomförande såtillvida innebär ett provisorium, som därigenom tillkomna stadganden lika litet som övriga bestämmelser på förevarande område böra utgöra hinder för en allsidig prövning vid oförmälda överarbetning.

Jag övergår nu till att under olika rubriker motivera departementsförslaget. Till belysande av dess verkningar ha upprättats vissa tablåer, vilka torde få fogas till detta protokoll såsom *bilaga B*.

Militärsättningsförordningen.

Tillämpningsområdet.

Enligt 1 § första stycket och 2 § 1 mom. militärsättningsförordningen utgår ersättning, då olycksfall eller sjukdom under militärtjänstgöring drabbat värnpliktiga, fast anställt manskap vid försvarsväsendet eller någon

av dess reserver, indelt manskap, musikelever, skeppsgossar, officers- och reservofficersaspiranter, sjökadetter, kustartillerikadetter och reservkadetter, reservunderofficersaspiranter vid flottan, marinintendentskadetter samt marin-ingenjörselever och mariningenjöraspiranter.

Jämlikt 1 § andra stycket äger Kungl. Maj:t, där förhållandena anses böra därtill föranleda, besluta om ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med de i förordningen angivna grunderna, då någon, som därtill beordrad eller med behörigt tillstånd frivilligt deltagit i militärtjänstgöring, ådragit sig skada eller sjukdom.

Riksförsäkringsanstaltens förslag innebär i detta avseende, att förordningen skall vara tillämplig, förutom å värnpliktiga, indelt manskap och fast anställt manskap vid försvarsväsendet, jämväl å personal i reserven, å reservstat, övergångsstat, avgångsstat, disponibilitetsstat och civilanställningsstat (över stat) samt bataljonsläkare vid fältläkarkåren, extra bataljonsläkare, marinläkare av 2. graden, marinläkarstipendiater, flygläkare av 2. graden och bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren ävensom å dem, som därtill beordrade eller med behörigt tillstånd frivilligt deltaga i militärtjänstgöring. Därjämte skulle Kungl. Maj:t äga förordna, att förordningen finge lända till efterrättelse även för annan vid försvarsväsendet tjänstgörande än nu nämnts.

Beträffande vad riksförsäkringsanstalten härom närmare anført, må hänvisas till bilaga A s. 44—53.

Chefen för försvarsstaben har påpekat, att musikelever, vilka framdeles, liksom hittills, icke komme att antagas såsom vanliga volontärer, alltjämt borde särskilt omnämnas. Uttrycket personal över stat tarvade förtydligande.

Arméförvaltningens civila departement har ansett den föreslagna utvidgningen av tillämpningsområdet till viss icke ständigt tjänstgörande personal vara tveksam med hänsyn till den i 19 § militärsättningsförordningen intagna presumptionsregeln, enligt vilken såsom sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, skall anses dels sjukdom, som yppats under tjänstgöringen, därest skälig anledning ej finnes att antaga, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och att denna icke väsentligen bidragit därtill, dels ock sjukdom, som icke yppats under tjänstgöringen, då denna skäligen kan antagas ha väsentligen bidragit till sjukdomen. Härom har ämbetsverket närmare anført:

I sitt i det remitterade förslaget omförmälda utlåtande den 6 november 1942 över riksförsäkringsanstaltens då gjorda framställning angående vissa ändringar i militärsättningsförordningen anförde departementet och arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, bland annat, att skäl talade för att vissa fast anställda, icke ständigt tjänstgörande personalkategorier erhöles ersättning för tid efter tjänstgöringens slut för under densamma ådragen kroppsskada. Emellertid uttalade departementet och styrelsen viss tvekan om i förevarande fall en anknytning borde ske till militärsättningsförordningens bestämmelser. En tillämpning av denna skulle nämligen kunna leda till att varje under tjänstgöring ådragen sjukdom presumrades vara föranledd av

tjänstgöringen. Departementet och styrelsen ansåge det därför knappast sakligt motiverat att under fredsförhållanden bereda dessa kategorier ersättning i den omfattning, som därav skulle följa, och ifrågasatte, huruvida icke i stället för fredstid borde utfärdas särskilda föreskrifter i ämnet av i huvudsak samma innehåll som de i Kungl. Maj:ts brev den 23 juli 1940 (T. L. A. 189) meddelade med den jämkningen, att varje sjukdom icke skulle presumeras vara föranledd av tjänstgöringen utan att det i varje särskilt fall skulle ådaggäggas, att kausalsammanhang förefunnos mellan tjänstgöringen och sjukdomen.

Vad sålunda anförts anser sig civila departementet alltjämt böra vidhålla. Även om det understundom kan vara påkallat ur social synpunkt att bereda ersättning i av riks försäkringsanstalten föreslagen omfattning åt den icke ständigt tjänstgörande personalen, torde dock därav komma att uppstå icke önskvärda ojämnheter med avseende å omfattningen av skyddet vid sjukdom för å ena sidan de ifrågasvarande kategorierna och å andra sidan övriga personalkategorier såväl vid försvarsväsendet som eljest.

Till stöd för det av riks försäkringsanstalten framlagda förslaget torde näppeligen kunna åberopas de för manskapet nu gällande bestämmelserna. Den särställning denna personalkategori intager, föranledes nämligen av för densamma rådande förhållanden, vilka göra att det i allmänhet icke torde möta större svårigheter för den behandlande läkaren att bedöma, om en viss sjukdom kan anses ha samband med tjänstgöringen eller icke. Så till exempel torde kasernförläggningen och den därav föranledda nära beröringen de olika individerna emellan i det övervägande antalet fall vara en starkt bidragande orsak till att de vanliga akuta infektionssjukdomarna (halsfluss, luftrörskatarr m. fl. så kallade förkylningssjukdomar) ofta förekomma i stort antal bland manskapet.

Officerare och underofficerare med vederlikar äro däremot icke i samma grad utsatta för sjukdomars överförande genom tjänstgöring tillsammans med manskapet. Betydande svårigheter måste därför möta för läkaren att förneka möjligheten, att tjänstgöringen kan ha åtminstone bidragit till uppkomsten av viss sjukdom eller ogynnsamt påverkat densamma. Det normala torde därför bli, att, liksom beträffande manskapet, varje under tjänstgöring uppkommande sjukdom, som drabbar annan personal vid försvarsväsendet, presumeras vara föranledd av tjänstgöringen.

Enligt det nu förda resonemanget borde jämväl de värnpliktiga officerarna och underofficerarna undantagas från förordningens tillämplighetsområde. Då emellertid dessa kategorier fullgöra sin tjänstgöring på grund av en dem åliggande medborgerlig plikt, synas de i förevarande hänseende icke böra sättas i sämre läge än övriga värnpliktiga.

I detta sammanhang vill departementet erinra att i samband med tillkomsten av Kungl. Maj:ts förordning den 28 juni 1941, nr 593, om ersättning i anledning av kroppsskada eller sjukdom, ådragen under hemvärnstjänstgöring föredragande departementschefen till det vid propositionen 1941: 290 fogade utdraget ur statsrådsprotokollet uttalat bland annat (s. 27 och 28) att, då hemvärnstjänstgöringen — till skillnad från den i militärsättningsförordningen avsedda tjänstgöringen — icke vore en sammanhängande tjänstgöring, anledning saknades att i fråga om sjukdom, som drabbar hemvärnsman, göra åtskillnad i förevarande avseende emellan sjukdom, som yppats under tjänstgöringen, och annan sjukdom. Oberoende av när sjukdomen yppats borde gälla, att sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, skulle anses ådragen under tjänstgöringen därest denna skäligen kunde antagas ha väsentligt bidragit till sjukdomen.

Bestämmelse härom har också intagits i ovannämnda förordning.

Då hemvärnsmän enligt riksförsäkringsanstaltens förslag skola omfattas av militärsättningsförordningen, synes anledning icke föreligga att beträffande dem göra någon omkastning i förevarande hänseende. Icke heller synes av förut anförda skäl anledning föreligga att för annan icke ständigt tjänstgörande personal göra avsteg från de bestämmelser, som i förevarande hänseende nu gälla beträffande hemvärnsmän.

Av det anförda framgår, att civila departementet för sin del anser det tveksamt, huruvida den i militärsättningsförordningen meddelade presumptionsregeln beträffande sjukdom bör göras tillämplig å sistnämnda personal-kategorier.

Civila departementet har vidare funnit det tveksamt om ifrågavarande personal borde tillförsäkras rätt till sjukvård enligt gynnsammare grunder än som gälla för den aktiva personalen. Vad beträffade frågan om övriga förmåner under sjukdomstiden, kunde man icke bortse från att vissa kategorier icke ständigt tjänstgörande fast anställda åtnjöte ersättning av statsmedel (pension eller lön) även under tid, då tjänstgöring icke fullgjordes. Huruvida dessa kategorier borde beredas ytterligare förmåner under sjukdomstiden syntes jämväl tveksamt. Skulle emellertid så anses böra ske och vederbörande alltså tillförsäkras rätt till sjukersättning i vidare mån än vad som följde av olycksfallsförsäkringslagen, syntes i allt fall andra regler än de i 12 § förslaget intagna böra skapas i syfte att begränsa de förmåner, som utginge av statsmedel. Beträffande åter sådana reserven tillhörande beställningshavare, vilka icke åtnjöte ersättning av statsmedel under annan än tjänstgöringstid — eller alltså förtidsavgångna, reservanställda och övergångsanställda — torde, på sätt förutsatts vid tillkomsten av den nya reservbefälskungörelsen, åtgärder böra vidtagas för att tillförsäkra dem förmåner under sjukdom. Mot att sjukersättning och sjukvårdsförmåner bereddes dessa personalkategorier med de belopp och i den omfattning, som riksförsäkringsanstalten föreslagit, hade departementet intet att erinra. Motsvarande regler borde även gälla för arméns övertaliga personal. Vad beträffade extra bataljonsläkare åtnjöte dessa i likhet med övriga extra tjänstemän vid armén avlöning enligt militära icke-ordinariereglementet. Vid sådant förhållande ville civila departementet för sin del ifrågasätta, huruvida anledning funnes att utsträcka militärsättningsförordningen att gälla jämväl för dessa läkare. En dylik anordning kunde nämligen medföra, att även övriga extra tjänstemän vid armén komme att framställa anspråk på att bliva inordnade under förordningen. Civila departementet hade icke något att erinra i fråga om riksförsäkringsanstaltens förslag beträffande de frivilliga men förutsatte, att betryggande åtgärder vidtoges i syfte att förhindra onödigt stora kostnader. Genom läkarundersökningar borde sålunda utrönas om vederbörande kunde antagas uthärda de med tjänstgöringen förenade ansträngningarna.

Sjukvårdsstyrelsen har förklarat sig med hänsyn till vikten av en god rekrytering icke vilja motsätta sig, att reservpersonalen bereddes den förbättring i sina förmåner, som skulle följa därav, att militärsättningsförordningen bleve tillämplig å denna personal. Vad särskilt beträffade extra bataljonsläkare

ville styrelsen framhålla, att det syntes motiverat att inordna dem under militärsättningsförordningen med hänsyn till att de förordnades för en begränsad tid av högst tre år och icke under alla förhållanden kunde vinna inträde i reserven. Om än med viss tvekan ansåge sig styrelsen icke böra framställa någon erinran mot att militärsättningsförordningen gjordes tillämplig även på frivilliga.

Arbetsmarknadskommisionen har framhållit, att den omständigheten att överfurirer och högbåtsmän vore berättigade till tjänste- och familjepension syntes motivera, att de likställdes med officerare och underofficerare på aktiv stat, d. v. s. undantoges bland manskapet i fråga om militärsättningsförordningens tillämplighet. Riksförsäkringsanstaltens förslag om att förordningen skulle göras tillämplig å vissa läkare och veterinärer syntes kommissionen ha fog för sig. Beträffande övrig icke ständigt tjänstgörande personal har kommissionen anfört bland annat:

Kommissionen har ej anledning till erinran mot att reservpersonal i princip hänföres under förordningen men ifrågasätter, om förordningen i sin helhet bör göras tillämplig å all reservpersonal. Vad särskilt angår personal, som avgått från anställning på aktiv stat och i samband med erhållande av ålderspension inträtt i vederbörlig reserv, synes det t. o. m. kunna ifrågasättas, om icke sådan reservpersonal i stället bör vara likställd med personal som kvarstår på aktiv stat. Framför allt synes ett sådant likställande vara befogat i fråga om den från aktiv stat pensionsavgångna personal i reserven, som uppehåller s. k. arvodesbefattningar. Dylika befattningar tillförsäkra nämligen sina innehavare samma löneförmåner som de för personal på aktiv stat bestämda.

Vad angår förslaget om att förordningen jämväl skall tillämpas å personal på övergångsstat och å avgångsstat, har någon motivering härför icke framlagts. Då såväl beställningshavare, som tvångsvis överförts till övergångsstat, som beställningshavare å avgångsstat utan att vara i tjänstgöring åtnjuta full lön i likhet med motsvarande på aktiv stat kvarstående beställningshavare, kan kommissionen icke finna tillräckliga skäl vara för handen, att ifrågavarande personal skulle hänföras under militärsättningsförordningen. Det enda skäl, som synes kunna åberopas, för denna personals hänförande under förordningen, skulle vara, att vederbörande vid sjukdom i anledning av en under militärtjänst ådragen kroppsskada borde vara berättigad till ersättning för läkarvård o. d. Det bör emellertid bemärkas, att vederbörande icke torde behöva vidkännas något sjukavdrag å sin avlöning, vilket däremot under vissa förhållanden är fallet beräffande på aktiv stat kvarstående beställningshavare. Ett hänförande av nu ifrågavarande personalgrupper under militärsättningsförordningen skulle även medföra rätt i förekommande fall till bland annat de föreslagna familjetilläggen, och härtill kunna enligt kommissionens mening icke föreligga skäl.

Kommissionen hyser för sin del jämväl viss tvekan om lämpligheten av att personalen å disponibilitetsstat och å civilanställningsstat utan inskränkning hänföres under militärsättningsförordningen. Den förstnämnda gruppen är tillförsäkrad sjukpension i likhet med aktiv personal, och i händelse av sjukdom, som föranleder avsked, kan det icke anses vara skäligt att sätta denna personal i bättre ställning än den aktiva personalen. Vad angår den sistnämnda gruppen — underbefäl å civilanställningsstat — bör icke förbises, att dessa beställningshavare i regel använda tiden för sin anställning på civilanställningsstat för att meritera sig för en civil anställning

antingen genom provtjänstgöring hos myndighet eller annan arbetsgivare eller ock för genomgång av någon skola eller utbildningskurs. Under dylik tjänstgöring eller utbildning torde de ifrågavarande beställningshavarna åtminstone såsom regel vara hänförliga under allmänna olycksfallsförsäkringslagen. Närmare bestämmelser — utöver de av riksförsäkringsanstalten nu föreslagna — synas därför vara erforderliga för att deras rätt till ersättning under olika förhållanden skall kunna anses tillfredsställande reglerad.

I fråga om de frivilliga ansåge arbetsmarknadskommisionen riksförsäkringsanstaltens förslag vara oklart. Riksförsäkringsanstalten hade också förutsett, att förordningens 2 § skulle givas sådan avfattning, att Kungl. Maj:t skulle äga befogenhet att meddela bestämmelser om särskilda personalgruppers hänförande under militärsättningsförordningen. Det vore enligt kommissionens uppfattning önskvärt, att i förordningen direkt angåves, å vilka personalgrupper densamma skulle äga tillämpning. I samband därmed borde också stadgas, huruvida förordningen skulle äga tillämpning i sin helhet eller allenast med vissa inskränkningar. Därest Kungl. Maj:t likväl skulle äga befogenhet att besluta härutinnan, borde i vart fall ifrågavarande fullmaktsbestämmelser i förordningen givas sådan lydelse, att Kungl. Maj:t, i samband med att förordnande meddelades om att vissa personalgrupper skulle hänföras under förordningen, också kunde — i erforderliga fall — meddela föreskrifter om att densamma skulle tillämpas endast i fråga om vissa i densamma intagna stadganden.

På grund av det anförda har arbetsmarknadskommisionen ansett, att frågan om tillämpningsområdets utvidgning borde bli va föremål för ytterligare övrigande.

Statskontoret har förklarat, att ämbetsverket, i enlighet med vad i utlåtande den 15 januari 1943 anförts, ansåge presumptionsregeln i 19 § militärsättningsförordningen icke böra tillämpas å personal i reserven samt å reservstat och övergångsstat. Regeln i fråga borde ej heller komma till användning å beställningshavare å avgångsstat och disponibilitetsstat. Vad särskilt anginge personalen å reserv-, övergångs-, avgångs- och disponibilitetsstat ville statskontoret framhålla, att denna personal uppbure avlöning ej endast under inkallelse till militärtjänstgöring utan även — enligt för personalen mycket gynnsamma grunder — under tid då sådan tjänstgöring ej fullgjordes. Därjämte vore beställningshavarna berättigade till pension. Med hänsyn härtill syntes det kunna ifrågasättas, huruvida denna personal över huvud borde beredas en förmånligare ställning med avseende å rätten till ersättning på grund av kroppsskada, som ådroges under yrkesutövning, än den som tillkomme arbetstagare i allmänhet. Rörande den civilmilitära personalen framförde statskontoret i utlåtandet den 15 januari 1943 den meningen, att anledning icke föreläge att tillerkänna nämnda personal större förmåner än personal med liknande arbete i civil anställning. Ämbetsverket ville därvid icke förneka, att, i de fall sådan befattningshavare fullgjorde honom åliggande tjänstgöring under fältförhållanden eller eljest under samma betingelser som den militära reservpersonalen, skäl kunde föreligga att i samma utsträckning

tillerkänna sådan befattningshavare ersättning på grund av under tjänstgöringen ådragen sjukdom. Emellertid syntes i dylikt fall skälig gottgörelse kunna efter särskild framställning utverkas av statsmakterna. Statskontoret funne sig alltså icke kunna tillstyrka, att militärsättningsförordningen gjordes tillämplig å de civilmilitära befattningshavarna.

*Departements-
chefen.*

Den väsentligaste skiljaktigheten beträffande ersättningsreglerna i militärsättningsförordningen och olycksfallsförsäkringslagen består däruti, att sjukdom, som ådragits annorledes än genom olycksfall, enligt en för den skadade gynsam presumptionsregel berättigar till ersättning jämlikt militärsättningsförordningen, medan däremot sådan skada icke alls ersättes enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Å den icke ständigt tjänstgörande fast anställda personalen har hittills, liksom å den aktiva personalen i allmänhet, olycksfallsförsäkringslagen varit tillämplig. Riksförsäkringsanstaltens förslag att överföra icke ständigt tjänstgörande personal till militärsättningsförordningens tillämpningsområde måste i första hand bedömas med hänsyn till vilka förmåner denna personal har under tid, då tjänstgöring icke fullgöres. Då personal å reservstat, övergångsstat, avgångsstat och disponibilitetsstat samt pensionsavgången personal i reserv stadigvarande uppbär lön, arvode eller pension oavsett huruvida tjänstgöring äger rum eller ej, synas tillräckliga skäl icke föreligga att tillerkänna nämnda personal ersättningsrätt enligt militärsättningsförordningens förmånligare grunder. Extra bataljonsläkare åtnjuta avlöning enligt militära icke-ordinariereglementet. På grund av de konsekvenser, som kunna uppstå av att en viss grupp extra tjänstemän överföres till militärsättningsförordningen, anser jag mig icke på föreliggande utredning kunna förorda, att extra bataljonsläkare medges denna förmån. Beträffande övrig nu ifrågavarande personal har jag däremot intet att erinra mot att militärsättningsförordningen göres tillämplig. I anledning av vad civila departementet anfört vill jag särskilt framhålla, att nämnda personals tjänstgöringsförhållanden snarare torde vara att jämföras med värnpliktigas än med hemvärnsmäns.

Såsom arbetsmarknadskommissionen påpekat äro högbåtsmän och överfurirer pensionsberättigade och böra därför icke hänföras under militärsättningsförordningen. Då emellertid högbåtsmän och överfurirer liksom övergångsvis kvarstående flaggkorpraler nu äro hänförda under förordningen, anser jag, att dessa beställningshavare tills vidare böra kvarbliva inom förordningens tillämpningsområde i den mån de tillträtt vederbörliga beställningar före nya bestämmelsers ikraftträdande. På motsvarande sätt bör samma personal i reserven, oaktat vad i det föregående anförts om pensionsavgången reservpersonal, alltså tills vidare hänföras under militärsättningsförordningen.

Bland det fast anställda manskapet böra, förutom personal på aktiv stat, över stat och på civilanställningsstat samt indelt manskap, även medtagas musikelever.

I fråga om de frivilliga är jag i princip ense med riksförsäkringsanstalten. Med hänsyn till att vitt skilda grupper av frivilliga finnas och med tanke på att nya grupper kunna tillkomma, anser jag det emellertid böra ligga i Kungl. Maj:ts hand att bestämma å vilka frivilliga militärsättningsförordningen helt eller med erforderliga inskränkningar skall vara direkt tillämplig. Jag vill nämna, att enligt min mening för närvarande icke finnes anledning att ändra hemvärnspersonalens ställning i förevarande hänseende. Jag avser därför icke att nu föreslå upphävande av förordningen den 28 juni 1941 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring.

Slutligen har jag funnit lämpligt att föreslå ett stadgande, som innefattar bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med grunderna i förordningen åt person, som eljest icke skulle vara berättigad till ersättning. Jag förutsätter, att detta bemyndigande skall användas endast i fall då vederbörandes anställningsförhållanden äro likartade med anställningsförhållandena för dem, som lyda under förordningen.

Begreppet militärtjänstgöring.

Enligt 2 § 2 mom. militärsättningsförordningen anses militärtjänstgöring ha varit för handen endast under tid, då den skadade för fullgörande av värnplikt eller tjänsteplikt nödgats uppehålla sig å viss ort eller i föreskriven ordning varit stadd på marsch eller annan färd eller då den skadade i annat fall varit stadd på färd till eller från tjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i omedelbart samband med tjänstgöringen.

Riksförsäkringsanstalten har föreslagit, att militärtjänstgöring jämväl skall anses ha varit för handen, då någon varit stadd på färd till eller från tjänstgöringen i omedelbart samband med permission eller tjänstledighet, samt att med militärtjänstgöring skall likställas deltagande såsom instruktör eller elev i av militär myndighet kontrollerad frivillig utbildningskurs till gagn för landets försvar.

Beträffande vad riksförsäkringsanstalten samt skiljaktiga ledamöter inom ämbetsverket närmare anført i denna del må hänvisas till bilaga A s. 53—55, 84 och 87.

Personalvårdsnämnden har ansett, att oklarheten i praxis om de s. k. fritidsområdenas inverkan på ersättningsrätten måste ökas, därest ersättningsrätten utvidgades att omfatta även ledighetsresor från och till förläggning. Nämnden funne det önskligt, att den företrädesvis militära frågan om fritidsområdena gjordes till föremål för särskild undersökning.

Marinchefen, marinförvaltningen, chefen för flygvapnet, flygförvaltningen och *Svenska arméns reservofficersförbund* ha anslutit sig till den av de skiljaktiga inom riksförsäkringsanstalten hävdade meningen, enligt vilken olycksfall å allmän plats inom fritidsområde eller däremot svarande område alltid skulle berättiga till ersättning även om det inträffat under tid, då permission eller tjänstledighet erfordrats för att vederbörande skulle äga uppehålla sig där.

Civila departementet och *sjukvårdsstyrelsen* ha erinrat om att uttrycket »viss ort» i 2 § av den nuvarande förordningen av riks försäkringsanstalten ansetts omfatta det s. k. fritidsområdet, inom vilket värnpliktig utan att ha permission eller tjänstledighet ägde uppehålla sig under tiden mellan revelj och tapto. Även om denna tolkning av uttrycket hittills kunnat godtagas, då militärsättningsförordningen varit tillämplig allenast å personal i manskapsställning, förefölle det som om densamma skulle komma att leda till alltför omfattande förpliktelser för statsverket, därest, på sätt riks försäkringsanstalten föreslagit, förordningen gjordes tillämplig även på officerare och underofficerare av skilda kategorier. Dessa ägde nämligen utan särskild permission vistas var som helst inom förbandets förläggningssort. För att förhindra alltför vittgående konsekvenser med avseende på statens ersättnings skyldighet kunde det därför ifrågasättas, om icke förordningen borde inskränkas att gälla endast beträffande kroppsskada, som vederbörande ådroge sig under vistelse inom kasernområde.

Civila departementet har därjämte uttalat, att uttrycket »av militär myndighet kontrollerad utbildningskurs» vore alltför vidsträckt. Det ifrågasattes, huruvida icke det vore tillfyllest, att förordningen bleve tillämplig vid praktisk tjänstgöring eller under övningar.

Försäkringsrådet har föreslagit, att för värnpliktiga, indelt manskap, fast anställt manskap och personal i reserv militärtjänstgöring skulle anses ha varit för handen, förutom då tjänstgöring fullgjordes, jämväl under vistelse eljest mellan in- och utryckningsdagarna inom förläggning och, utan att permission eller tjänstledighet åtnjötes utöver två dygn, å allmän plats å tjänstgöringsorten eller i den omgivning därav, varest ifrågavarande personal vanligen uppehölle sig under fritid, samt under färd till och från tjänstgöringen, därest färden stode i omedelbart samband med tjänstgöringen, permission eller tjänstledighet. För annan skulle militärtjänstgöring anses ha varit för handen, förutom under fullgörande av tjänstgöring eller deltagande i utbildningskurs, under färd till och från tjänstgöring eller utbildningskurs, därest färden föranletts av och stått i omedelbart samband med tjänstgöringen eller sådan kurs. Till stöd för detta förslag har försäkringsrådet anført bland annat:

Det synes försäkringsrådet befogat, åtminstone då det gäller personal, som bor inom förläggningen, att olycksfall, som inträffar å det område kring förläggningen, varest denna personal brukar vistas under sin fritid, blir föremål för ersättning oberoende av vilken tid på dygnet olycksfallet inträffar och om det inträffar under eljest ersättningsbar färd eller icke. Förutsätts bör dock, att olycksfallet inträffar å väg, gata eller annan allmän plats eller — med hänsyn till ifrågavarande personals behov att söka rekreation å t. ex. café eller konditori — å för allmänheten upplåten lokal.

Då fritidsområde, såvitt försäkringsrådet kunnat inhämta, icke finnes bestämt för varje förläggning, och de fritidsområden, som bestämts, förete väsentliga olikheter med avseende på omfattningen, anser sig rådet icke kunna förorda, att det i näst föregående stycke avsedda området alltid blir identiskt med fritidsområde.

Försäkringsrådet anser icke heller området böra utgöra den kommun, där förläggningen finnes. De olika kommunernas storlek är i hög grad varierande,

och en förläggning kan vara belägen intill gränsen av en annan kommun, där personalen har större förutsättningar att lämpligt utnyttja sin fritid än inom förläggningskommunen.

Området skulle kunna bestämmas intill ett visst avstånd kring förläggningen. Åtgärder kunna också tänkas vidtagna för att få fritidsområden av ungefär enahanda storlek eller beskaffenhet fixerade för varje förläggning.

På grund av det anförda anser sig försäkringsrådet icke kunna föreslå annan begränsning än till tjänstgöringsorten och i den omgivning därav, varest ifrågavarande personal i allmänhet vistas under sin fritid.

Ersättning bör icke utgå, då den skadade — utom under eljest ersättningsbar färd — under längre tids permission eller tjänstledighet drabbas av olycksfall inom ifrågavarande område. Försäkringsrådet föreslår en begränsning till två dygn.

I princip bör nyssnämnda förmån endast gälla den personal, som bor inom förläggningen. För den övriga personalen skulle gälla motsvarande bestämmelser som enligt olycksfallsförsäkringslagen. Olycksfall, som drabbar övrig personal, borde sålunda ersättas endast om det inträffar under fullgörande av tjänstgöring eller under färd till eller från tjänstgöringen, där färden föranledes av och står i omedelbart samband med tjänstgöringen.

Ehuru rådet i princip förutsatt, att de förmånliga bestämmelserna endast skulle gälla dem, som bo å förläggningen, anser sig rådet böra göra uppdelningen oberoende av om i det enskilda fallet den skadade är bosatt inom förläggningen eller icke. Det torde nämligen förefalla orättvist, om av personal, tillhörande samma kategori, de som bo utanför förläggningen skulle erhålla sämre ersättningsmöjligheter än de inom förläggningen boende. De förmånliga bestämmelserna böra alltså gälla de kategorier, där personalen i allmänhet bor inom förläggningen.

Av de ifrågavarande personalkategorierna böra sålunda värnpliktiga hänföras till den förmånligast ställda gruppen. Eftersom indelt manskap samt fast anställt manskap vid försvarsväsendet och dess reserver äro ersättningsberättigade enligt gällande militärsättningsförfordning och på den grund åtnjuta ersättning i viss utsträckning för olycksfall inom fritidsområdet, böra de för att deras ställning icke skall försämrast hänföras till samma grupp som de värnpliktiga. Då detta sålunda kommer att gälla manskap i reserven, böra även officerare och underofficerare i reserven hänföras till denna grupp.

Statskontoret har funnit det knappast vara motiverat att vidtaga den av riksförsäkringsanstalten förordade ändringen i denna del. Det måste enligt statskontorets mening möta starka betänkligheter att medgiva ersättning utan att olycksfallet kunde sägas vara mera direkt orsakat av militärtjänstgöringen. Värnpliktens karaktär av tvångstjänstgöring kunde näppeligen anses utgöra stöd för en längre gående slutsats än att ersättning skulle utgivas i den mån ett statligt tvång gjorde sig gällande. Om kravet på ett orsakssammanhang av nu angiven beskaffenhet skulle övergivas, funnes knappast något skäl att begränsa ersättningsrätten till skador på grund av olycksfall under själva resan. Det vore, såvitt statskontoret kunde finna, lika befogat att lämna gottgörelse t. ex. för olycksfall under vistelsen å hemorten. Med den ståndpunkt, statskontoret sålunda intagit, vore det givetvis icke uteslutet, att gottgörelse skulle kunna utgå under särskilda förhållanden. I den mån permission skedde tvångsvis, kunde ersättningsrätt sålunda anses motiverad. För sådant fall ville det dock synas, som om militärsättningsförfordningen redan skulle vara tillämplig. Med statskontorets uppfattning vore det ej heller oförenligt, att

gottgörelse beviljades på grund av olycksfall under transport, som särskilt anordnats av kronan. Statskontoret föreslog fördenskull, att förordningen kompletterades med en bestämmelse, att militärtjänstgöring skulle anses ha varit för handen, då någon såsom deltagare i av militär myndighet särskilt anordnad transport i omedelbart samband med permission eller tjänstledighet varit stadd på resa till eller från militärtjänstgöringen.

Utredningen rörande tillgodoräkning av fortsatt värnpliktstjänstgöring har ansett, att den föreslagna utvidgningen av ersättningsrätten till att omfatta även ledighetsresor vore för liten. Som ett minimum borde uppställas, att rätten till ersättning skulle avse alla olycksfall under militärtjänstgöring utom olycksfall, som under tjänstledighet inträffade, sedan den värnpliktige kommit fram till orten för hans ledighet.

Överstyrelsen för röda korset har förklarat, att uttrycket »av militär myndighet kontrollerad frivillig utbildningskurs» vore för röda korsets vidkommande alltför snävt. Utbildning av rödakorshjälpsystrar och personal vid rödakorskårerna ägde rum inom röda korset sedan år 1939, allt enligt av överstyrelsen, i vissa fall efter samråd med berörda militära myndigheter, fastställda kursplaner. Då resultatet av sålunda hittills bedriven utbildning varit i allt väsentligt tillfredsställande, finge överstyrelsen hemställa, att förevarande förordning måtte göras tillämplig även på sådan röda korset tillhörande personal, vilken såsom instruktör eller elev bevistade frivillig utbildningskurs till gagn för landets försvar, anordnad enligt av överstyrelsen efter samråd med vederbörande militära myndighet fastställd kursplan.

Departements-
chefen.

Såsom av det föregående framgår har militärersättningsförordningens definition av begreppet militärtjänstgöring i praxis erhållit sådan tolkning, att frågan om ett olycksfall inträffat inom eller utom det s. k. fritidsområdet omkring en förläggning blivit av viss betydelse för ersättningsrätten. Då emellertid fritidsområdena äro av varierande storlek och i vissa fall sådana områden överhuvudtaget icke torde vara bestämda, synes berörda tolkning kunna leda till irrationella resultat. Härtill kommer att fritidsområdena icke gälla för reservpersonal och liknande personal.

Huvudsakligen med anledning härav har jag funnit nödvändigt, att förhandenvaron av militärtjänstgöring bestämmas på ett från nuvarande definition något avvikande sätt. I anslutning till civila departementets förslag synes det sålunda till en början vara lämpligt föreskriva, att militärtjänstgöring skall anses vara för handen — förutom då verklig tjänstgöring fullgöres vare sig det sker inom förläggningsområdet eller, t. ex. vid övningar, utom det samma — under tid då vederbörande eljest på grund av tjänstgöringen uppehåller sig inom kasernområde eller motsvarande förläggningsplats.

För närvarande anses emellertid militärtjänstgöring vara för handen även under resor, som direkt föranletts av tjänstgöringen. Riksförsäkringsanstaltens förslag att utvidga detta till att omfatta jämväl resor i anledning av ledighet kan sägas ha skäl för sig såtillvida, att det ligger i krigsmaktens intresse, att personalen erhåller vila och rekreation. Med hänsyn till svårig-

heten att avgränsa fall, då av dylik anledning ett visst kausalsammanhang kan anses förefinnas mellan resan och tjänstgöringen, mot andra fall anser jag mig icke kunna förorda, att begreppet militärtjänstgöring i förevarande förordning skall omfatta ledighetsresa i vidare mån än, såsom statskontoret ifrågasatt, då den sker genom deltagande i sådan av militär myndighet särskilt anordnad färd till och från tjänstgöringen, som föranletts av och stått i omedelbart samband med permission eller annan ledighet.

Mot riksförsäkringsanstaltens förslag att av militär myndighet kontrollerad frivillig utbildningskurs till gagn för rikets försvar skall likställas med militärtjänstgöring i förevarande hänseende har jag intet att erinra. Den av överstyrelsen för röda korset ifrågasatta ytterligare utvidgningen av begreppet militärtjänstgöring anser jag ej erforderlig.

Den årliga arbetsförtjänsten.

Enligt 8 § militärsättningsförordningen antages den årliga arbetsförtjänsten utgöra 2 160 kronor

för värnpliktig, som, efter avslutande av honom enligt värnpliktslagen åliggande första tjänstgöring och repetitionsövningar eller motsvarande tjänstgöring, deltagar i tjänstgöring eller övning, som enligt värnpliktslagen åligger honom eller som eljest i laga ordning blivit honom ålagd,

för värnpliktig, som avses i § 27 mom. 1 D värnpliktslagen och som fullgör i nämnda lagrum angiven fackutbildning eller facktjänstgöring, samt

för värnpliktig, som fullgör tjänstgöring, varom i § 27 mom. 1 B värnpliktslagen sägs, såsom furir vid armén eller flygvapnet eller i motsvarande tjänsteställning vid marinen.

För annan värnpliktig skall arbetsförtjänsten antagas utgöra 1 764 kronor. För fast anställd beräknas den efter de grunder, som i 9 § olycksfallsförsäkringslagen sägs.

Riksförsäkringsanstaltens förslag innebär, att den årliga arbetsförtjänsten skall antagas utgöra

3 900 kronor för värnpliktig officer,

3 000 kronor för värnpliktig underofficer och annan värnpliktig, vilken fullgör honom åliggande tjänstgöring efter åttonde året efter inskrivningsåret,

2 700 kronor för värnpliktig med furirs eller motsvarande tjänsteställning och för annan värnpliktig, vilken fullgör honom åliggande tjänstgöring under fjärde t. o. m. åttonde året efter inskrivningsåret, samt

2 400 kronor för annan värnpliktig än förut sagts.

Beträffande övrig personal skall arbetsförtjänsten beräknas efter de grunder, som stadgas i 9 § olycksfallsförsäkringslagen.

Med hänsyn till utgångspunkten för departementsförslaget må av remissyttrandena återgivas endast följande.

Civila departementet har förklarat, att de för värnpliktiga officerare och underofficerare angivna beloppen borde gälla även för värnpliktiga, som i tjänsteställning vore likställda med dessa.

Försäkringsrådet har påpekat, att riks försäkringsanstalten i fråga om de tre lägre arbetsförtjänstgrupperna med vissa undantag valt inskrivningsåret såsom utgångspunkt för beräkandet av den tid, som skall förflyta, innan den värnpliktige kommer in i en högre arbetsförtjänstgrupp. Vad riks försäkringsanstalten här hade i sikte vore, att en persons arbetsinkomst i de åldrar, varom här vore fråga, i regel ökade alltefter levnadsåren och att de arbetsförtjänstbelopp, riks försäkringsanstalten föreslagit, vore skäliga med hänsyn till vad personer i dessa åldrar i regel förtjänade i det civila. Inskrivningsåret sammanföll emellertid icke alltid med det år, den värnpliktige fyllde 20 år. Försäkringsrådet finge på grund härav föreslå, att »åttonde året efter inskrivningsåret» utbyttes mot »det år, varunder han fyllt tjuguatta år,» samt att »under fjärde t. o. m. åttonde året efter inskrivningsåret» utbyttes mot »efter det år, varunder han fyllt tjugufyra år, t. o. m. det år, varunder han fyller tjuguatta år».

Arbetsmarknadskommissionen har förklarat, att befordran till furir enligt kommissionens uppfattning icke utgjorde skäl för uppflyttning till högre inkomstgrupp än som följde av åldern. Utbildningen till värnpliktig furir förutsatte nämligen icke förlängning av den tjänstgöringstid, som vore bestämd för värnpliktiga i allmänhet. Vad anginge värnpliktiga officerare och underofficerare syntes det däremot befogat, att de finge räkna sig till godo något större arbetsförtjänst. De komme nämligen framdeles att ha genomgått viss förlängd utbildning i förhållande till övriga värnpliktiga. Under nu rådande beredskapsförhållanden hade emellertid konstituering till officers eller underofficers grad skett utan att dylik förlängd utbildning genomgåts. I sådana fall förefunnes icke samma skäl som för andra värnpliktiga officerare och underofficerare att beräkna högre arbetsförtjänst än för värnpliktiga i allmänhet. För enkelhetens skull vore detta dock lämpligt.

Statskontoret har icke kunnat ansluta sig till det av riks försäkringsanstalten utformade förslaget till klassindelning av de värnpliktiga. Enligt statskontorets mening borde ersättningarna till de värnpliktiga likaväl som ersättningarna till fast anställt manskap i princip syfta till att kompensera den ekonomiska skada, som föranleddes av olycksfall eller sjukdom under militärtjänstgöringen. En på grundval av de militära förhållandena genomförd mera långtgående differentiering av de värnpliktiga syntes därför motiverad blott i den mån därigenom en bättre anslutning till den faktiska fördelningen på olika civila inkomstgrupper åstadkommes. I riks försäkringsanstaltens förslag hade emellertid tiden för militärtjänstgöringens fullgörande, d. v. s. i allmänhet den värnpliktiges levnadsålder, använts som en av indelningsgrunderna. Därmed ernåddes dock endast en mycket ofullständig anknytning till de civila inkomstförhållandena. Förslaget innebure vidare, att skillnad skulle göras alltefter den värnpliktiges ställning såsom officer, underofficer, furir eller annan värnpliktig. Emellertid anknöte denna indelningsgrund än mindre till de civila löneförhållandena. Ur nu anförda synpunkter skulle det onekligen vara mest konsekvent att helt slopa kategoriklyvningen av de värnpliktiga och bestämma arbetsförtjänsten till ett

för alla gemensamt belopp. Emellertid kunde det icke förnekas, att den nuvarande klassindelningen i viss mån anknöte till den faktiska fördelningen på civila inkomstgrupper. Statskontoret ville därför icke motsätta sig, att en differentiering på två klasser bibehölles. Vid klassindelningen borde emellertid hänsyn icke tagas till den militära tjänsteställningen utan endast till den tidpunkt, vid vilken militärtjänstgöringen fullgjorts. I sistnämnda hänseende borde en anpassning ske till den nya värnpliktslagen, förslagsvis sålunda, att värnpliktiga under första tjänstgöring och därtill sig anslutande repetitionsövningar inom åtta år efter inskrivningsåret hänfördes till den lägre och under senare tjänstgöring till den högre klassen.

Försvarsväsendets underbefälsförbund har erinrat om att en icke oväsentlig del av officersrekryteringen, vid armén för närvarande skedde ur det fast anställda manskapets led. Jämlikt särskilda beslut av Kungl. Maj:t hade de såsom officersaspiranter antagna fast anställda medgivits att i vart fall intill tidpunkten för kommendering till krigsskolans officerskurs bibehålla med innehavande beställning förenade löneförmåner. Enligt förbundets uppfattning förefunnes anledning att vid avgörande av ersättningsärenden enligt den föreslagna militärsättningsförfordningen taga hänsyn till den faktiska löneinkomst, ifrågavarande officersaspiranter uppburit.

En skadads årliga arbetsförtjänst är, såsom förut framhållits, i viss utsträckning avgörande för storleken av ersättningen enligt militärsättningsförfordningen. Enligt gällande bestämmelser beräknas värnpliktigas arbetsförtjänst till vissa fasta belopp, medan för övriga i stort sett den verkliga årsinkomsten lägges till grund för beräkningen.

Frågan om ändring i sålunda angivna principer anser jag icke i detta sammanhang böra upptagas till bedömande.

En höjning av de för värnpliktiga fastslagna beloppen förutsätter, såsom jag inledningsvis framhållit, närmare utredning för bestämmande av ett lämpligt dyrtidstillägg. Även med ett aldrig så litet dyrtidstillägg skulle emellertid det belopp om 3 900 kronor, som av riksförsäkringsanstalten föreslagits för värnpliktig officer, medföra sjukpenning och livränta med högre belopp än de, som för närvarande högst kunna utgå enligt olycksfallsförsäkringslagen. Härtill kommer, att varje höjning, som medför högre ersättning, måste te sig orättvis såtillvida, att för den fast anställda personalen motsvarande höjning icke kan göras utan att översynen av olycksfallsförsäkringslagen föregripes. Och det är att märka, att genom det för närvarande utgående dyrtidstillägget relationen mellan värnpliktigas och fast anställdas förmåner redan nu är sådan, att exempelvis en värnpliktig, som skadas vid inryckningen till första tjänstgöring, erhåller 4 kronor 90 öre i sjukpenning, medan en jämn-årig korporal i lägsta löneklass endast får 4 kronor 50 öre.

På grund härav nödgas jag avstå från tanken att i förevarande hänseende föreslå ändringar av allmänna betydelse. Jag förutsätter emellertid, att det hittillsvarande dyrtidstillägget skall utgå tills vidare. Därjämte kommer jag att i det följande föreslå sådana ändringar i familjebidragshänseende, att i

*Departements-
chefen.*

vart fall familjeförsörjare samt vissa efterlevande, som åtnjuta livräntor, få anses skäligen tillgodosedda.

I ett par avseenden anser jag emellertid, att jämkningar böra göras i gällande bestämmelser om arbetsförtjänstens beräkning.

För utbildning till värnpliktig officer eller underofficer kräves enligt värnpliktslagen längre tjänstgöring än som fordras av övriga värnpliktiga. Likaså äro vissa specialister, såsom läkare, ingenjörer och sjökapten, skyldiga att fullgöra s. k. fortsatt tjänstgöring eller utbildning. Jag finner det därför skäligt, att arbetsförtjänsten för den, som tjänstgör efter genomgången utbildning till värnpliktig officer, antages uppgå till 2 700 kronor per år och för den, som tjänstgör efter genomgången utbildning till värnpliktig underofficer, eller eljest efter genomgången fortsatt tjänstgöring eller utbildning, till 2 400 kronor.

Villkoret för värnpliktigs hänförande till den högre av de två nu förefintliga inkomstgrupperna anknyter till äldre värnpliktslag. Vid den jämkning, som föranledes av tillkomsten av 1941 års värnpliktslag, synes det lämpligt att, i enlighet med vad försäkringsrådet föreslagit, låta den skadades ålder bliva avgörande för vilken inkomstgrupp han skall tillhöra. Då första tjänstgöringen, som numera är avsevärt längre än förut, i allmänhet torde vara fullgjord vid utgången av det kalenderår, varunder 22 års ålder uppnåtts, förefaller denna tidpunkt vara en lämplig gräns mellan de båda grupperna.

Vad underbefälsförbundet anfört föranleder mig påpeka, att ehuru officersaspiranter i allmänhet numera äro att anse såsom vanliga värnpliktiga, en fast anställd, som undergår utbildning till officer, likväl tillhör det fast anställda manskapet så länge han bibehåller sin beställning.

Anmälningsförfarandet.

14, 15 och 24 §§ militärsättningsförordningen innehålla bestämmelser om hur anmälan av olycksfall eller sjukdom skall ske. I huvudsak innebära dessa följande. Vederbörande kompanichef eller militärläkare skall ofördröjligen underrättas om skada, som uppkommer eller yppas under tjänstgöring. Yppas skadan först efter tjänstgöringens slut, skall underrättelse i stället lämnas rullföringsbefälhavaren. Det åligger kompanichefen, läkaren eller rullföringsbefälhavaren att, om skadan skäligen kan antagas medföra ersättning, ofördröjligen göra skriftlig anmälan. Denna anmälan skall av kompanichefen eller läkaren för översändande till riksförsäkringsanstalten ingivas till vederbörande militära personalchef. Rullföringsbefälhavaren insänder anmälan direkt till anstalten. Närmare bestämmelser rörande anmälan meddelas av Kungl. Maj:t.

Riksförsäkringsanstalten har föreslagit, att underrättelse om skada, som yppas först efter tjänstgöringens upphörande, skall lämnas direkt till riksförsäkringsanstalten. I övrigt skulle i förordningen endast nämnas, att vederbörande kompanichef ofördröjligen skulle underrättas om skada, som upp-

kommit under tjänstgöring, samt att närmare föreskrifter rörande anmälan meddelades av Kungl. Maj:t.

Beträffande riksförsäkringsanstaltens motivering för detta förslag, må hänvisas till bilaga A s. 75—78.

I remissyttrandena har någon erinran icke framställts i denna del.

Arbetsmarknadskommissionen har emellertid förklarat sig icke kunna underlåta att i detta sammanhang anmäla, att det alltjämt förekomme klagomål hos kommissionen såväl från familjebidragsnämnder som värnpliktiga över att prövningen av ersättningsärenden enligt militärsättningsförordningen ofta droge mycket lång tid, med påföljd att de skadade och deras anhöriga under väntetiden råkade i svårigheter. Huruvida tiden för prövningen av dessa ärenden kunde minskas genom organisatoriska eller andra åtgärder, undandroge sig dock kommissionens bedömande. Frågan syntes emellertid böra ägnas uppmärksamhet.

I anledning av vad arbetsmarknadskommissionen anfört vill jag först erinra om att riksdagen i skrivelse den 8 juli 1942, nr 423, anhöll, att Kungl. Maj:t ville vidtaga omedelbara åtgärder i syfte att påskynda handläggningen av frågor rörande utbetalningen av sjukpenning m. m. till värnpliktiga. Vissa åtgärder i detta syfte ha av riksförsäkringsanstalten ombesörjts i samband med den utredning, som Kungl. Maj:t på grund av riksdagens skrivelse anbefallt. Vid berörda utredning ha emellertid de huvudsakliga anledningarna till väntetiden i fråga om ersättningar enligt militärsättningsförordningen befunnits vara dels att anmälningar om olycksfall och sjukdom inkommit för sent, dels att riksförsäkringsanstalten icke förfogat över tillräcklig arbetskraft. I sistnämnt hänseende torde frågan om lämpliga åtgärder komma att prövas av chefen för socialdepartementet i samband med de slutliga anslagsäskandena för riksförsäkringsanstalten vid innevarande riksdag. Beträffande anmälningsförfarandet har riksförsäkringsanstalten nu framlagt förslag om vissa förenklingar.

*Departements-
chefen.*

Riksförsäkringsanstaltens förslag, som i stort sett går ut på att reglerandet av anmälningsförfarandet skall överlämnas till Kungl. Maj:t, finner jag lämpligt. Till de närmare bestämmelser, som erfordras i detta hänseende, torde jag därför få återkomma i annat sammanhang. Jag förutsätter, att militära expeditionstjänstkommittén före fastställandet av sådana bestämmelser skall erhålla tillfälle att yttra sig beträffande det expeditionstekniska förfarandet.

Familjebidrag vid kroppsskada.

Enligt förordningen den 28 juni 1941 om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada, utgår under vissa förutsättningar familjebidrag utöver ersättning enligt militärsättningsförordningen. Beträffande det huvudsakliga innehållet i nämnda familjebidragsförordning kan hänvisas till det i det föregående under rubriken »Gällande bestämmelser» anförda.

Härtill må endast anmärkas, att jämlikt 8 § samma förordning Konungen äger meddela närmare bestämmelser med avseende å tillämpningen av förordningen.

Riksförsäkringsanstalten, som i enlighet med vad i det föregående återgivits föreslagit, att särskilt familjetillägg skulle utgå till skadad familjeförsörjare å livränta enligt militärersättningsförordningen, då nedsättning i arbetsförmågan föreläge med minst en tredjedel, har förutsatt, att under sjukdomstid innan livränta blivit bestämd familjebidrag skulle utgå enligt i huvudsak samma grunder som hittills. I övrigt har ämbetsverket icke yttrat sig om familjebidragsbestämmelserna.

Chefen för försvarsstaben har ansett, att familjebidrag i likhet med vad som föreslagits beträffande familjetillägg borde utgå redan vid en nedsättning av arbetsförmågan med en tredjedel, enär möjligheten att skaffa arbete vore ganska begränsad för här avsedd personal.

Personalvårdsnämnden har påyrkat, att hela frågan om utformningen av bestämmelserna om supplerande krigsfamiljebidrag i detta sammanhang underkastades en av nu tillgängliga erfarenheter betingad översyn. Denna föranleddes dessutom av riksförsäkringsanstaltens förslag att sänka den såsom villkor för familjebidrag uppställda invaliditetsgränsen från 50 % till 33 $\frac{1}{3}$ %. De stora svårigheter att få lämpligt arbete, som mötte halvinvaliderna åtminstone under de första åren efter olycksfallet, motiverade enligt nämndens erfarenheter tillräckligt denna nedsättning. Vidare kunde det finnas skäl för att i särskilda fall medge familjebidragsnämnderna rätt att utlämna bostadsbidrag även till livräntetagare. Ytterligare måste sammanhanget mellan krigs- och fredsfamiljebidragsförordningarna klargöras, uppenbarligen i den formen att alla enligt den nya militärersättningsförordningen ersättningsberättigade invalider tillerkändes rätt till supplerande familjebidrag enligt krigsfamiljebidragsförordningen, d. v. s. att utbetalas av familjebidragsnämnderna och ej länsstyrelserna, även om de förolyckats eller insjuknat under tjänstgöring, på vilken fredsfamiljebidragsförordningen varit tillämplig. Även andra detaljfrågor påkallade uppmärksamhet i detta sammanhang.

Försäkringsrådet, som gentemot riksförsäkringsanstaltens förslag om efterlevandelivräntor hävdade, att maximigränsen för sådana livräntor borde bestämmas till lägre belopp än hela den årliga arbetsförtjänsten, har ansett, att möjlighet i stället borde skapas för de efterlevande att i händelse av behov genom familjebidragsnämnderna erhålla tillägg å livränta, som utginge enligt militärersättningsförordningen.

Arbetsmarknadskommissionen har förklarat, att erfarenheten enligt kommissionens mening visat, att invalid, som vore familjeförsörjare och fått sin arbetsförmåga nedsatt med en tredjedel eller mera, vore i stort behov av bidrag utöver den enligt militärersättningsförordningen utgående livräntan. I sammanhang härmed har kommissionen anmält, att den till förordningen om familjebidrag vid kroppsskada hörande tillämpningskungörelsen den 15 januari 1943 (SFS nr 23) visat sig vara i behov av vissa ändringar, enär

familjebidrag, som utginge enligt i nämnda kungörelse föreskriven s. k. normerad behovsprövning, i vissa fall och främst när det gällde värnpliktiga med allenast en eller två familjemedlemmar gäve alltför ringa familjebidrag i förhållande till vad som utgått före ifrågavarande bestämmelsers ikraftträdande den 1 mars 1943 och till vad som skäligen syntes böra utgå för att tillgodose ett rimligt behov.

Såsom jag förut i olika sammanhang anfört har jag funnit mig förhindrad att för närvarande till saklig prövning upptaga frågan om mera genomgripande ändringar i militärsättningsförordningen. Jag förutsätter därför att bestämmelserna om provisoriska familjebidrag åt dem, som drabbats av kroppsskada, fortsättningsvis skola gälla i avvaktan på den ytterligare utredning rörande militärsättningsförordningen, som jag förordat skall komma till stånd. Huvudsakligen i enlighet med vad i olika remissyttranden anförts vill jag emellertid föreslå vissa ändringar i berörda familjebidragsbestämmelser.

*Departements-
chefen.*

De av riks försäkringsanstalten föreslagna familjetilläggen, som voro avsedda att delvis ersätta familjebidragen, skulle utgå under tid, då arbetsförmågan vore nedsatt med minst en tredjedel. Det har nu ifrågasatts, att den hittills gällande förutsättningen för att erhålla familjebidrag, nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften, skall jämkas i enlighet därmed. Väl torde en skadad i många fall, då graden av invaliditet är mindre än 50 %, kunna försörja sig på vad utfört arbete inbringar och han erhåller enligt militärsättningsförordningen. Då emellertid familjebidrags beviljande föregås av individuell behovsprövning, synes enligt min mening någon risk för överkompensation knappast behöva uppkomma genom att man för att tillgodose de förmodligen mera enstaka fall, då försörjningssvårigheter föreligga, sänker kravet på viss invaliditetsgrad på sätt ifrågasatts. Jag förordar därför att så sker.

Enligt gällande bestämmelser må för tid, under vilken rätt till invaliditetslivränta föreligger, annat familjebidrag än familjepenning icke utgå. Från såväl livräntetagares som familjebidragsnämnders sida lär ha gjorts gällande, att denna föreskrift är obillig, varvid man särskilt vänt sig mot att bostadsbidrag icke kan beviljas. Med hänsyn till att livräntor enligt militärsättningsförordningen under nuvarande prisläge måste anses allt för låga för att medgiva skälig försörjning, synes det vara rimligt, att livräntetagare få möjlighet att erhålla familjebidrag även i annan form än såsom familjepenning.

För närvarande utgår familjebidrag icke till efterlevande. Vad nyss yttrats om invaliditetslivräntors otillräcklighet torde även gälla livräntor till sådana efterlevande, som motsvara familjemedlemmar enligt 3 § a) krigsfamiljebidragsförordningen och på denna grund före dödsfallet varit bättre tillgodosedda i familjebidragshänseende än andra familjemedlemmar. Jag förordar därför sådan ändring i familjebidragsbestämmelserna, att även efterlevande hustru, med vilken den avlidne sammanlevt, och barn under 16 år, som stått under den av-

lidnes vårdnad, kunna erhålla familjebidrag. Härvid synes emellertid endast familjepenning böra komma i fråga även om skälig bostadskostnad måhända bör tagas i betraktande vid behovsprövningen. Erforderligt tillskott till efterlevandelivränta förefaller nämligen kunna beredas inom ramen för nämnda bidragsform.

Såsom förut anmärkts äger Kungl. Maj:t dels meddela närmare bestämmelser med avseende å tillämpningen av ifrågavarande familjebidragsförordning, dels ock föreskriva, att förordningen skall ha motsvarande tillämpning å annan personal än värnpliktiga. Jag vill i detta sammanhang omnämna, att inom försvarsdepartementet är under övervägande sådan jämkning av den i gällande tillämpningsbestämmelser stadgade behovsprövningen, att väsentligen de s. k. delinvaliderna skulle erhålla en förmånligare ställning i familjebidragshänseende än hittills, ävensom att det är min avsikt att, därest förslaget om viss icke ständigt tjänstgörande personals hänförande under militärsättningsförordningen vinner bifall, framlägga förslag om att familjebidragsbestämmelserna skola erhålla tillämpning å samma personal.

Slutligen må framhållas, att ifrågavarande familjebidragsförordning endast gäller kroppsskada under tjänstgöring, varunder krigsfamiljebidragsförordningen varit å vederbörande tillämplig. Enligt min mening bör möjlighet finnas att medgiva familjebidrag även då ersättning enligt militärsättningsförordningen utgår på grund av kroppsskada, som inträffat under tiden från det förstärkt försvarsberedskap intogs, den 3 september 1939, intill tidpunkten för den äldsta krigsfamiljebidragsförordningens ikraftträdande, den 17 april 1940. Vidare får jag erinra därom, att nu ifrågavarande familjebidragsförordning jämväl i andra avseenden än nyss nämnts är anknuten till krigs- eller beredskapsförhållanden. Därest den av mig förordade ytterligare utredningen angående militärsättningsförordningen icke hinner slutföras eller därav föranledda förslag icke hinna provas av statsmakterna, innan beredskapen upphör och fredsförhållanden inträda, skulle följaktligen därefter inträffande kroppsskador icke berättiga till familjebidrag. Jag får därför föreslå, att av riksdagen utverkas bemyndigande för Kungl. Maj:t att i den mån så erfordras vidtaga åtgärder för att familjebidrag enligt nu gällande grunder med de ändringar, som däri må komma att beslutas, skall kunna utgå vid kroppsskada under all tjänstgöring efter den 2 september 1939 och innan frågan om revision av militärsättningsförordningen blivit slutgiltigt prövad och därav föranledda bestämmelser trätt i kraft.

Jag förutsätter, att uppkommande kostnader skola, liksom hittills, bestridas över krigstitel och, sedan krigstitelredovisningen upphört, med anlitande av fjärde huvudtitelns anslag till Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Specialmotivering.

**Förslaget till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen
den 18 juni 1927 nr (234) om ersättning i anledning av
kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.**

1 §.

Denna paragraf motsvarar 1 § och 2 § 1 mom. förordningen.

Uttrycket »i fredstid» har ändrats till »å tid, då riket icke befinner sig i krig,» för att klargöra, att förordningen äger tillämpning även under beredskapsförhållanden.

Värnpliktig har ansetts böra definieras med hänsyn till att gällande värnpliktslag och inskrivningsförordning icke innehålla någon bestämmelse, som utesluter fast anställda från kategorien värnpliktiga.

Officers- och reservofficersaspiranter, sjökadetter, kustartillerikadetter och reservkadetter, reservunderofficersaspiranter vid flottan, marinintendentskadetter samt mariningenjörselever och mariningenjöraspiranter äro värnpliktiga i förslagets mening utom i vissa fall, då vederbörande i annan egenskap innehar fast anställning. Skeppsgossekåren har upphört. Av praktiska skäl har indelt manskap upptagits bland den icke ständigt tjänstgörande fast anställda personalen.

Vilken reservpersonal, som är pensionsavgången, framgår av reservbefälskungörelserna den 19 november 1943, SFS 815—817.

I övrigt hänvisas till vad i det föregående anförts under rubriken »Tillämpningsområdet».

2 §.

Innehållet i denna paragraf, som motsvarar 2 § 2 mom. förordningen, har behandlats i det föregående under rubriken »Begreppet militärtjänstgöring».

6 §.

Här företagen ändring är huvudsakligen av redaktionell art.

8 §.

Beträffande denna paragraf må hänvisas till det under rubriken »Den årliga arbetsförtjänsten» anförda.

14 §.

Innebörden av här gjord ändring har berörts under rubriken »Anmälningsförfarandet».

15 §.

Denna paragraf har på de i avsnittet »Anmälningsförfarandet» anförda skälen ansetts böra utgå. I stället erforderliga bestämmelser synas kunna utfärdas av Kungl. Maj:t med stöd av 25 §.

23 §.

- . Här företagen ändring är huvudsakligen av redaktionell art.

24 §.

Beträffande denna paragraf gäller vad under 15 § anförts.

Övergångsbestämmelsen.

Särskilt med hänsyn till arten av företagna ändringar synas förslagets bestämmelser endast i vad rör anmälningsförfarandet böra tillämpas på olycksfall och sjukdom, som inträffat före ikraftträdandet.

I övrigt hänvisas till vad i avsnittet »Tillämpningsområdet» anförts.

**Förslaget till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen
den 28 juni 1941 (nr 591) om familjebidrag åt värnpliktiga
med flera, vilka drabbats av kroppsskada.**

Beträffande i förevarande förordning vidtagna ändringar må hänvisas till vad som anförts under rubriken »Familjebidrag vid kroppsskada». Härutöver torde blott följande behöva framhållas.

1 §.

Ny krigsfamiljebidragsförordning har trätt i kraft den 1 mars 1943.

2 §.

13 § 3 mom. krigsfamiljebidragsförordningen innehåller bestämmelser om familjebidrag bland annat under viss tid efter det värnpliktig avlidit. Om bidrag utgår enligt dessa bestämmelser, som medgiva bättre förmåner än förevarande förordning med däri föreslagna ändringar, bör givetvis icke för samma tid familjebidrag utgå även enligt sistnämnda förordning. Stadgande härom har intagits i denna paragraf.

4 §.

Provisoriskt familjebidrag bör kunna utgå även till efterlevande. Såsom villkor härför synes böra uppställas, att uppenbart behov av sådant bidrag föreligger.

5 §.

Då anmälningsförfarandet vid olycksfall och sjukdom icke är avsett att vidare regleras i militärsättningsförordningen, har nuvarande lydelse av paragrafen icke kunnat bibehållas. Om ersättningsärendet enligt militärsättningsförordningen blivit anhängiggjort i riks försäkringsanstalten vare sig det skett genom formlig anmälan eller annorledes, synes förutsättning kunna anses föreligga för behandling av ansökan om provisoriskt familjebidrag. Bevis om att ersättningsfråga är föremål för riks försäkringsanstaltens prövning skall därför enligt denna paragraf fogas vid sådan ansökan.

6 och 7 §§.

Här vidtagna ändringar äro huvudsakligen av redaktionell natur.

Eftersom de nya bestämmelserna synas böra tillämpas även då kroppsskadan inträffat före ikraftträdandet, har någon särskild övergångsföreskrift icke blivit erforderlig. Detta innebär dock givetvis icke, att familjebidrag enligt de nya bestämmelserna kan beviljas för tid före ikraftträdandet.

Departementschefens hemställan.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

dels att antaga omförmälda departementsförslag till

1) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; samt

2) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 juni 1941 (nr 591) om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada;

dels ock att bemyndiga Kungl. Maj:t att i den mån så erfordras vidtaga åtgärder för att familjebidrag enligt nu gällande grunder med de ändringar, som däri må varda beslutade, skall kunna utgå vid kroppsskada under all tjänstgöring efter den 2 september 1939 och innan frågan om revision av militärsättningsförordningen blivit slutgiltigt prövad och därav föranledda bestämmelser trätt i kraft.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

A. Broberg.

**RIKSFÖRSÄKRINGSANSTALTEN, angående ändring
av 1927 års militärsättningsförordning.**

TILL KONUNGEN.

Med skrivelse den 26 februari 1943 har Kungl. Maj:t uppdragit åt riksförsäkringsanstalten att verkställa en översyn av förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, särskilt i vad avsåge förordningens tillämplighetsområde samt grunderna för beräkning av värnpliktigs arbetsförtjänst, samt till Kungl. Maj:t, så snart ske kunde, inkomma med utredning i ärendet ävensom därav betingade förslag till nya bestämmelser i ämnet.

Samtidigt har till riksförsäkringsanstalten överlämnats en av Landstormsofficerersällskapens i Sverige riksförbund till Kungl. Maj:t ingiven framställning om ersättning åt vissa officerare för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring i fredstid.

Vidare har Kungl. Maj:t genom remiss den 1 juli 1943 anbefallt riksförsäkringsanstalten avgiva utlåtande över en av Riksförbundet Sveriges Lottakärer gjord framställning angående statligt skydd åt lottor vid skada på grund av olycksfall eller sjukdom.

Till åtlydnad härav får riksförsäkringsanstalten med remissakternas återställande anföra följande.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 september 1940 hade Sveriges yngre läkares förening hemställt om åtgärder i syfte att inordna marinläkarstipendiater under någon av de kategorier, som jämlikt ovannämnda förordning vore berättigade till ersättning av allmänna medel för olycksfallsskada eller sjukdom.

Över framställningen avgav riksförsäkringsanstalten den 7 mars 1941 underdånigt utlåtande och framhöll därvid, att även andra beställningshavare än de, som omfattades av förordningen, borde vid sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, beredas motsvarande ersättning av statsmedel.

Vid 1941 års riksdag föreslogs i motion i första kammaren av herrar Holstensson och Ivar Persson och i andra kammaren av herrar Nilsson i Spånstad och Pettersson i Dahl höjning av livränta till personer, som under militärtjänstgöring ådragit sig invaliditet eller sjukdom.

I sitt yttrande till riksdagens bankoutskott den 7 mars 1941 med anledning av motionerna framhöll riksförsäkringsanstalten, att i avvaktan på statsmakternas beslut angående sociala försvarsberedskapskommitténs betänkande med förslag till krigspensionsförordning m. m., ifrågavarande spörsmål borde anstå till dess militärsättningsförordningen bleve föremål för omarbetning.

Under hänvisning till att utskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts i proposition till riksdagen framlagda förslag om provisorisk förbättring av ersättningen till värnpliktiga m. fl. vid skador till följd av olycksfall under militärtjänstgöring m. m. hemställde bankoutskottet, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Detta blev också riksdagens beslut.

Genom tvenne förordningar den 19 december 1941 (nris 942 och 943) utfärdades bestämmelser om dyrtidstillägg & ersättningar enligt 1909 och 1927 års militärsättningsförordningar m. fl. författningar, varjämte genom annan

förordning samma dag (nr 941) 1927 års militärsättningsförordning erhöll ändrad lydelse bland annat beträffande 6 §.

Även vid 1942 års riksdag väcktes i andra kammaren motioner med förslag om ändringar i militärsättningsförordningen.

Sålunda hemställde herr Paulsen m. fl., att frågan om ersättningsanspråk i det fall, där föräldrar till skadad eller avliden värnpliktig varit eller kunnat bli beroende av den avlidne, borde komma under omarbetning, varvid föräldrarnas ekonomiska ställning, icke endast vid den avlidnes bortgång utan också framdeles borde beaktas, samt att utgående begravningshjälp borde höjas.

Vidare föreslogo herr Thapper utredning angående avvägbringande av en bättre anpassning av de värnpliktigas ersättningsbelopp efter deras civila löneförhållanden, varjämte herr Spångberg m. fl. hemställde om utredning i fråga om sådan ändring i militärsättningsförordningen, att ersättning skulle utgå, då sjukdom eller dödsfall inträffat i samband med militärtjänstgöringen, även om det kunde antagas, att sjukdomen eller dödsfallet kunde hava föranletts av annan orsak än tjänstgöringen.

Över motionerna avgav riksförsäkringsanstalten yttrande till riksdagens bankoutskott den 9 mars 1942.

Beträffande herr Paulsens m. fl. motion framhöll riksförsäkringsanstalten, att vid tillerkännande av livräntor hänsyn toges icke allenast till direkt underhåll av den avlidne utan också till det arbete, han utfört för föräldrarnas räddning. Enligt anstaltens mening vore det i hög grad vanskligt att taga i betraktande möjligheten av inträffad försämring eller förbättring i vederbörandes förmåga att själv försörja sig. Den föreslagna utredningen om höjning av begravningshjälpen borde anstå i avvaktan på det under utarbetande varande förslaget till ersättningsbestämmelser för krig och beredskapstillstånd.

Med anledning av herr Thappers motion anförde riksförsäkringsanstalten, att jämväl de till värnpliktiga utgående familjebidragen måste tagas i betraktande.

På grundval av de erfarenheter, som anstalten vunnit vid tillämpningen av militärsättningsförordningen, kunde det starkt ifrågasättas, om tillräckliga skäl föreläge för en uppmjukning av bestämmelserna i enlighet med herr Spångbergs m. fl. förslag. I vart fall borde den i motionen föreslagna utredningen enligt anstaltens mening anstå i avvaktan på statsmakternas ställningstagande beträffande bestämmelser för krig och beredskapstillstånd.

På grund härav hemställde riksförsäkringsanstalten, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I sitt utlåtande med anledning av de väckta motionerna framhöll bankoutskottet, bland annat, att det icke kunde bestridas, att kravet på en ökad likställighet mellan de värnpliktigas förmåner vid olycksfall och sjukdom och ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen ägde ett visst fog. Frågan om en differentiering av de värnpliktigas ersättning efter deras civila inkomstförhållanden utgjorde emellertid ett problemkomplex, som för sin lösning tarvade ingående övervägande, och utskottet förutsatte, att frågan skulle uppmärksammas i samband med en blivande revision av 1927 års militärsättningsförordning. Beträffande förslaget att utredning skulle verkställas rörande sådan ändring i militärsättningsförordningen, att ersättning skulle kunna utgå, då sjukdomen eller dödsfallet inträffat i samband med militärtjänstgöringen, även om sjukdomen eller dödsfallet kunde anses hava föranletts av annan orsak än tjänstgöringen, instämde utskottet i riksförsäkringsanstaltens uttalande och framhöll härjämte svårigheterna att överblicka konsekvenserna, bland annat av ekonomisk art, vid en mera utsträckt tolkning

av ersättningsbestämmelserna. I likhet med riksförsäkringsanstalten höll utskottet före, att utredningen i allt fall borde anstå i avvaktan på statsmakternas ståndpunktstagande beträffande bestämmelser för krig och beredskapstillstånd. På grund härav avstyrkte utskottet bifall till de i motionerna väckta förslagen.

Då vid behandlingen i riksdagen kamrarna stannade vid olika beslut och sammanjämkning icke lät sig göra, förföll frågan.

I underdånig skrivelse den 13 april 1942 framhöll riksförsäkringsanstalten, att starka skäl talade för att militärsättningsförordningens bestämmelser angående ersättning för kroppsskador, vilka icke förorsakats av olycksfall, borde göras tillämpliga å officerare och underofficerare i försvarsväsendets reserver, beställningshavare å försvarsväsendets reserv- och övergångsstater och vissa civilmilitära beställningshavare. Genom brev den 23 juli 1940 hade Kungl. Maj:t visserligen medgivit, att till försvarsväsendet hörande personal, som icke vore ersättningsberättigad enligt militärsättningsförordningen, ägde åtnjuta ersättning enligt grunderna i nämnda förordning, men nämnda brev gällde endast den, å vilken krigsavlöningsreglementet vore tillämpligt.

I skrivelsen erinrade riksförsäkringsanstalten vidare om möjligheten för personer, som beordrades eller med behörigt tillstånd frivilligt deltog i militärtjänstgöring i fredstid, att av Kungl. Maj:t erhålla ersättning i händelse de drabbades av kroppsskada. Utgående ersättningsförmåner utginge i huvudsak i överensstämmelse med de grunder, som vore angivna i förordningen. På grund av detta stadgande hade ett avsevärt antal personer tillhörande frivilliga försvarsorganisationer såsom landstorms- och lottakårerna, frivilliga automobilkåren, frivilliga motorbåtskåren — numera sjövärnskåren — och Röda stjärnan — numera Blå stjärnan — tillerkänts ersättning genom beslut av Kungl. Maj:t. Då Kungl. Maj:t så gott som undantagslöst följt de förslag, som av riksförsäkringsanstalten framlagts i förevarande hänseende, syntes det anstalten vara en omgång, att framställning i varje särskilt fall måste insändas till Kungl. Maj:t för att ersättning skulle utgå. Riksförsäkringsanstalten höll därför före, att medlemmar tillhörande de frivilliga försvarsorganisationerna utan vidare borde bli ersättningsberättigade enligt 1927 års militärsättningsförordning.

Riksförsäkringsanstalten framhöll i sin omförmälda skrivelse också, att det borde övervägas, huruvida icke dyrtidstilläggen å ersättningar enligt 1909 års och, i vad avsåge värnpliktiga, även enligt 1927 års militärsättningsförordning borde höjas från 15 till 30 procent. Vidare borde rätten till dyrtidstillägg å ersättning enligt båda förordningarna utsträckas i vissa avseenden.

Slutligen anförde riksförsäkringsanstalten, att stadgandena i 8 § i militärsättningsförordningen borde bli föremål för revision, enär vid tillkomsten av nämnda förordning 1925 års värnpliktslag var gällande. På grund av de ändringar, som numera föreläge beträffande de värnpliktigas tjänstgöringsförhållanden genom införandet av 1941 års värnpliktslag, kunde nämligen föreskrifterna i 8 § icke helt tillämpas.

Härjämte framhöll riksförsäkringsanstalten i underdånig skrivelse den 21 maj 1942 angående bestämmande av ersättning för kroppsskada, ådragen under krigstjänstgöring, bland annat, att anstalten hade för avsikt att, sedan bestämmelser rörande ersättning för kroppsskador under krigstjänstgöring utfärdats, inkomma med förslag till de ytterligare ändringar i 1927 års militärsättningsförordning, vartill statsmakternas ståndpunktstagande till nämnda bestämmelser kunde giva anledning.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 december 1942 anförde landstormsofficerssällskapens i Sverige riksförbund, bland annat, — under framhållande av att enligt den nya organisationen de landstormsofficerare, som befunne

sig i värnpliktsåldern, komme att överföras till värnpliktiga officerare och av dem, som befunno sig över värnpliktsåldern, de därtill lämpliga kunde anställas som reservofficerare — att beträffande den förstnämnda personal-kategorien frågan om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, komme att regleras enligt i militärsättningsförordningen angivna grunder för ersättning till värnpliktiga. Tillämpningen av berörda bestämmelser skulle sålunda medföra att till värnpliktiga officerare överförda landstormsofficerare i ersättningshänseende komme i sämre läge än förut. I avvaktan på revision av militärsättningsförordningens bestämmelser syntes därför skäligt, att ifråga om till värnpliktiga officerare överförda landstormsofficerare ersättning bestämdes efter enahanda grunder, som tidigare vunnit tillämpning vid riks försäkringsanstaltens handläggning av ersättningsärenden av hithörande art.

Vid 1943 års riksdag väcktes i andra kammaren motion av herr Spångberg m. fl. med förslag, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning rörande sådan ändring i militärsättningsförordningen, att ersättning måtte kunna utgå, då sjukdomen eller dödsfallet inträffat i samband med militärtjänstgöringen, även om det kunde anses, att sjukdomen eller dödsfallet föranletts av annan orsak än militärtjänstgöringen.

I sitt yttrande i anledning av ovannämnda motion framhöll andra lagutskottet, att enligt inför utskottet lämnad redogörelse föreskrifterna rörande krav på kausalsammanhang mellan tjänstgöring och sjukdom tillämpades på ett för de insjuknade gynnsamt sätt. Utskottet höll före, att kravet på sådant orsakssammanhang icke kunde helt eftergivras. På grund härav ansåg utskottet i likhet med bankoutskottet vid 1942 års riksdag, att den i motionen föreslagna utredningen borde anstå i avvaktan på statsmakernas ståndpunkts-tagande i fråga om föreskrifter för krig. Detta blev också riksdagens beslut.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 januari 1943 hade chefen för försvarsstaben hemställt, att de frivilliga fältartisterna måtte beredas ersättning enligt militärsättningsförordningens grunder vid olycksfall eller sjukdom i samband med tjänstgöringen.

I anledning av nämnda framställning avgav riks försäkringsanstalten underdånigt utlåtande den 19 mars 1943 och framhöll därvid, bland annat, att varken bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen eller i 1 § andra stycket av militärsättningsförordningen kunde anses tillämpliga på dessa artister. Riks försäkringsanstalten ifrågasatte, huruvida icke dessa artister skulle kunna inrangeras under krigsavlöningsreglementet.

I avgiven proposition den 30 april 1943 föreslog Kungl. Maj:t emellertid, att uppkommande frågor om ersättning åt frivilliga fältartister under sjukdom eller till följd av olycksfall finge bedömas av Kungl. Maj:t från fall till fall. Departementschefen uttalade, att det torde ankomma på Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter, för den händelse erfarenheten visade, att en närmare reglering av ersättningskostnaderna skulle anses erforderlig. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag.

Under återopande av sin skrivelse den 13 april 1942 framhöll riks försäkringsanstalten i underdånig skrivelse den 20 april 1943, att spörsmålet om ändrade bestämmelser beträffande dyrtidstillägg onedelbart borde upptagas till prövning, bland annat, emedan gällande bestämmelser upphörde att gälla vid årets utgång. Riks försäkringsanstalten hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå sådan ändring i bestämmelserna om dyrtidstillägg, som anstalten i sin framställning den 13 april 1942 ifrågasatt.

I avgiven proposition den 21 maj 1943 föreslog Kungl. Maj:t, bland annat, att dyrtidstillägg skulle utgå med 40 procent å sjukhjälp, sjukpenning eller livränta enligt 1909 års militärsättningsförordning, 1925 års kungörelse an-

gående höjning av ersättning, som utgår enligt nyssnämnda förordning, och beträffande värnpliktig 1927 års militärsättningsförordning. Beträffande vid försvarsväsendet fast anställd, som drabbats av olycksfall eller sjukdom före den 1 januari 1941, föreslogs tillika, att å sjukpenning eller livränta enligt 1927 års militärsättningsförordning dyrtidstillägg skulle utgå med 20 procent, om arbetsförmågan vore nedsatt med minst tre tiondelar. Förslaget bifölls av riksdagen och förordning i ämnet utfärdades den 30 juni 1943 (nr 449) att träda i kraft den 1 januari 1944.

I anledning av riks försäkringsanstaltens omförmälda skrivelse den 13 april 1942 informerade Kungl. Maj:t utlåtanden från arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, marinförvaltningen, flygförvaltningen, försäkringsrådet och statskontoret.

I sitt utlåtande den 6 november 1942 anförde *arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse*, att skäl talade för att de i riks försäkringsanstaltens skrivelse omnämnda personalkategorierna även under fredsförhållanden erhöle ersättning för tid efter tjänstgöringens slut för under densamma ådragen sjukdom. Det kunde emellertid ifrågasättas, om i förevarande fall en anknytning till militärsättningsförordningens bestämmelser borde ske. En tillämpning å ifrågavarande personalkategorier av militärsättningsförordningens bestämmelser ledde normaliter till, att varje under tjänstgöring ådragen sjukdom presumrades vara föranledd av tjänstgöringen. Ett beredande av ersättning i den omfattning, som därav skulle följa, kunde under fredsförhållanden knappast anses sakligt motiverat. Det kunde därför ifrågasättas, huruvida icke en bättre utväg än den av riks försäkringsanstalten förordade vore, att för tillämpning i fredstid särskilda föreskrifter meddelades av innehåll, att varje sjukdom icke skulle presumeras vara föranledd av tjänstgöringen utan att det i varje särskilt fall skulle ådagaläggas, att kausalsammanhang förefunnes mellan tjänstgöringen och sjukdomen.

Marinförvaltningen och flygförvaltningen anslöto sig i sina utlåtanden den 23 november respektive den 4 december 1942 till vad arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse yttrat.

I sitt yttrande den 18 december 1942 anförde *försäkringsrådet*, att någon uttömmande specifikation över vilka personalgrupper, som enligt riks försäkringsanstaltens förslag skulle inordnas under militärsättningsförordningen, icke funnes i framställningen. Rådet ansåge sig icke kunna ingå på frågan, huruvida de i framställningen avsedda civilmilitära beställningshavarna borde tillförsäkras större förmåner än personal med civil anställning. Gentemot den av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse gjorda invändningen, att genom presumptionsregeln i 19 § av militärsättningsförordningen den i framställningen åsyftade personalen skulle beredas ersättning i en omfattning, som under fredsförhållanden knappast kunde anses sakligt motiverad, framhöll rådet, att det av praktiska skäl emellertid vore mest lämpligt, att ett eventuellt beredande av ökat skydd vid sjukdom för de åsyftade befattningshavarna skedde i den formen, att de upptoges i militärsättningsförordningen.

I likhet med riks försäkringsanstalten ansåge rådet skäl tala för att de frivilliga försvarsorganisationernas medlemmar bleve ersättningsberättigade enligt militärsättningsförordningen. Rådet ville emellertid erinra, att beträffande en av de frivilliga försvarsorganisationerna, nämligen hemvärnet, redan funnes en författning om ersättning, förordningen den 28 juni 1941 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring. Denna förordning syntes böra gälla även i fortsättningen, varför — därest de frivilliga försvarsorganisationernas medlemmar inordnades under militärsättningsförordningen — i sistnämnda förordning borde hänvisas till att beträff-

fande ersättning till hemvärnsman gäller vad därom särskilt är stadgat. Om de övriga frivilliga försvarsorganisationerna medtoges bland den personal, å vilken militärsättningsförordningen vore direkt tillämplig, syntes det dock svårt att göra någon skillnad i förevarande hänseende mellan dem och övriga frivilliga, som därtill beordrade eller med behörigt tillstånd deltaga i militärtjänstgöring, varför även dessa sistnämnda borde medtagas. Enligt rådets mening torde det numera föreligga skäl för att i 1 § första stycket militärsättningsförordningen till de värnpliktiga och fast anställda lägga »någon, som därtill beordrad eller med behörigt tillstånd frivilligt deltagar i militärtjänstgöring».

Rådet hade slutligen intet att erinra mot anstaltens förslag angående dyrtidstillägg och om revision av 8 § i militärsättningsförordningen.

Statskontoret anförde i sitt utlåtande den 15 januari 1943, att skäl talade för att officerare och underofficerare i reserven, å reservstat och övergångsstat medgäves rätt att, i den mån de icke enligt gällande föreskrifter ägde rätt till sjukvård och avlöning under sjukdom, komma i åtnjutande av ersättning enligt bestämmelserna i militärsättningsförordningen för kroppsskada ådragen under dem åliggande militärtjänstgöring. Då emellertid de erinrar, som av de militära myndigheterna framställts, med avseende å tillämpligheten å den åsyftade personalen av den i 19 § i militärsättningsförordningen intagna presumptionsregeln syntes statskontoret hava fog för sig, ville ämbetsverket ifrågasätta, huruvida icke vid en tillämpning av förordningens föreskrifter i övrigt å ifrågavarande beställningshavare sagda bestämmelse borde undantagas. För att ersättning enligt förordningen skulle utgå torde för nämnda personalkategorier alltid böra krävas, att militärtjänstgöringen skäligen kunde antagas hava väsentligen bidragit till sjukdomen. Därest det emellertid skulle befinnas mindre lämpligt, att inom militärsättningsförordningens ram i nu ifrågavarande avseende göra skillnad mellan olika kategorier ersättningsberättigade, syntes den av de militära myndigheterna förordade utvägen, att för sagda personal meddelades särskilda föreskrifter med anknytning till militärsättningsförordningens bestämmelser böra upptagas till prövning.

Statskontoret kunde för sin del icke tillstyrka, att militärsättningsförordningens bestämmelser utsträcktes att omfatta vissa civilmilitära beställningshavare. Anledningen torde enligt ämbetsverkets uppfattning icke föreligga att tillerkänna nämnda personal större förmåner än personal med liknande arbete i civil anställning.

Däremot ville statskontoret icke göra erinran mot att den i militärtjänstgöring deltagande frivilliga personalens rätt till ersättning för under tjänstgöring ådragen kroppsskada närmare reglerades. I likhet med försäkringsrådet ansåge statskontoret någon skillnad därvid icke böra göras mellan de frivilliga försvarsorganisationernas medlemmar och övriga frivilliga, som därtill beordrade eller med behörigt tillstånd deltaga i militärtjänstgöring. Då någon principiell skillnad icke syntes statskontoret kunna göras mellan hemvärnspersonalen och i militärtjänstgöring deltagande frivilliga, ville statskontoret under hänvisning till förordningen den 28 juni 1941 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring, för sin del ifrågasätta, huruvida icke enhetliga författningsbestämmelser i nu förevarande avseende borde gälla såväl för hemvärnspersonalen som för annan frivillig personal. Statskontoret förordade därför, att bestämmelser om ersättning åt sagda personal för skada, ådragen under hemvärnstjänstgöring eller militärtjänstgöring, sammanfördes till en författning med anknytning till föreskrifterna i militärsättningsförordningen.

Med hänsyn till önskvärdheten att i rådande statsfinansiella läge iakttaga

den största återhållsamhet med statens utgifter och då frågan om ökning av dyrtidstilläggen varit föremål för prövning i riksdagen och därvid lämnats utan avseende, funne statskontoret sig icke kunna tillstyrka framställningen i denna del.

Vad slutligen beträffade den av riksförsäkringsanstalten förordade revisionen av 8 § i militärsättningsförfordningen, syntes en omarbetning av paragrafen med hänsyn till 1941 års värnpliktslag vara ofrånkomlig.

Riksförsäkringsanstalten övergår härefter till en granskning av de bestämmelser i 1927 års militärsättningsförfordning, som i första hand synas böra bli föremål för omarbetning.

I sitt utlåtande den 6 augusti 1926 över det utarbetade förslaget till ny författning om ersättningsbestämmelser för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, framhöll riksförsäkringsanstalten, att det syntes synnerligen önskvärt, att högre ersättning utginge i krig än i fredstid och att det vore riktigtast, att föreskrifter därom utfärdades redan i fredstid. Med hänsyn till spörsmålets omfattning och ekonomiska vittgående kunde emellertid enligt riksförsäkringsanstaltens mening de då föreslagna bestämmelserna åtminstone provisoriskt komma till användning i fall av krig. Vederbörande departementschef höll före, att det måste anses såsom synnerligen vanskligt att över huvud under fredstid meddela föreskrifter, avsedda att lända till efterrättelse under krigsförhållanden. Denna åsikt delades av riksdagen, varför militärsättningsförordningens stadganden blivit tillämpliga endast i fredstid.

Vid en översyn av 1927 års militärsättningsförordning torde emellertid böra undersökas, huruvida icke nyss berörda fråga bör tagas under omprövning. Nu rådande förstärkta försvarsberedskap har skapat behov av en mångfald för krigstid anpassade lagstiftningsåtgärder, icke minst i fråga om till försvarsväsendets personal utgående ersättningsförmåner. Statsmakterna hava sålunda funnit skäligt att införa ett krigsavlöningsreglemente, ett krigssjukvårdsreglemente, en krigssjuksvårdsordning, familjebidragsförfattningar, dyrtidstilläggsbestämmelser m. m. Ifrågakommande författningar hava ansetts böra tillämpas för tid, varunder förstärkt försvarsberedskap förklarats råda. Då riksförsäkringsanstalten nu har att verkställa en översyn av militärsättningsförordningen, finner anstalten, att den överarbetade författningen lämpligen bör anpassas jämväl för tider av tjänstgöring under förstärkt försvarsberedskap. Anstalten vill därför föreslå, att bestämmelserna i militärsättningsförordningen i likhet med vad som stadgas i förordningen den 28 juni 1941 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring (nr 593), göras tillämpliga å *militärtjänstgöring under tid, då riket icke befinner sig i krig*.

I fråga om de personalkategorier, som böra omfattas av förordningens bestämmelser, må följande framhållas.

Enligt nu gällande bestämmelser äro värnpliktiga och vissa vid försvarsväsendet fast anställda ersättningsberättigade.

Vad först beträffar de *värnpliktiga*, böra dessa givetvis liksom hittills omfattas av förordningen.

Till *fast anställda* hänföras enligt 2 § 1 stycket fast anställt manskap vid försvarsväsendet eller någon av dess reserver, indelt manskap, musikelever, skeppsgossar, officers- och reservofficersaspiranter, sjökadetter, kustartillerikadetter och reservkadetter, reservunderofficersaspiranter vid flottan, marinintendentskadetter samt mariningenjörselever och mariningenjöraspiranter.

Fast anställt liksom indelt manskap böra alltjämt omfattas av förordningen.

Skeppskosseåkaren har numera upphört och musikeleverna komma hädanefter att antagas såsom volontärer, varför dessa båda kategorier icke böra

särskilt angivas i den reviderade förordningen. Officers- och reservofficersaspiranter, sjökadetter, kustartillerikadetter, reservkadetter, reservunderofficersaspiranter vid flottan, marinintendentskadetter, mariningenjörselever och mariningenjöraspiranter äro att anse såsom värnpliktiga. Då riksförsäkringsanstalten, på sätt av det följande närmare framgår, ämnar förorda en gruppindelning av de värnpliktiga i ersättningshänseende, varvid nu ifrågasatt värnpliktiga efter viss tjänstgöring äro avsedda att hänföras till högre ersättningsgrupp än övriga, föreligger numera icke anledning att såsom hittills likställa dem med fast anställt manskap.

I sin ovanberörda skrivelse den 13 april 1942 framhöll riksförsäkringsanstalten emellertid, att starka skäl talade för att även andra personalkategorier än dem, som nu inrymdes i militärsättningsförordningen, borde komma i åtnjutande av däri omförmälda förmåner. I första hand syntes därvid böra komma i fråga personal i reserven samt vissa civilmilitära beställningshavare. Såsom inledningsvis framhållits, har även ifrågasatts, att marinläkarstipendiater borde inrangeras under förordningen.

Enligt nu gällande reservbefälsförordningar äger reservpersonalen vid sjukdom rätt till viss avlöning samt fri sjukvård under pågående fredstjänstgöring. Efter tjänstgöringens slut äger ifrågasatt personal endast rätt till den ersättning, som vad gäller officerare och underofficerare tillkommer dem enligt olycksfallsförsäkringslagen respektive yrkessjukdomsförsäkringslagen och vad gäller övriga enligt militärsättningsförordningen. Under befäl i reserven, som under tjänstgöringen intages å sjukvårdsanstalt och där åtnjuter vård vid tiden för tjänstgöringens upphörande, äger därjämte rätt till fri sådan vård, fria läkemedel och naturaportion enligt de för underbefäl på aktiv stat gällande grunder.

1942 års reservbefälsakkunniga hade i denna del föreslagit, att jämväl officerare och underofficerare skulle komma i åtnjutande av fri sjukvård efter tjänstgöringens slut, därest de på grund av skada eller sjukdom, som föranletts av militärtjänstgöringen, under tjänstgöringen intagits å sjukvårdsanstalt och behov av anstaltsvård efter tjänstgöringens slut alltjämt föreläge. Tiden för åtnjutande av fri sjukvård efter tjänstgöringens slut ansåges dock böra begränsas till sex månader. Däremot hade de sakkunniga icke ansett sig kunna ifrågasätta, att lön skulle efter tjänstgöringens slut utgå till den, som på grund av olycksfall i tjänsten eller i tjänsten ådragen yrkessjukdom vore oförmögen till arbete. Frågan om de ersättningar, som i sådana fall borde utgå, syntes höra hemma i olycksfallsförsäkringslagstiftningen och icke i reservförordningarna.

I yttranden över de sakkunnigas förslag hade vissa militära myndigheter uttalat, att personal i reserven, som hade rätt till fri sjukvård efter tjänstgöringens slut, under samma tid borde åtnjuta viss lön. Riksförsäkringsanstalten anförde härom i underdånigt utlåtande den 13 januari 1943, att frågan, huruvida bestämmelser rörande ersättning efter tjänstgöringens slut hörde hemma i olycksfallsförsäkringslagstiftningen eller i reservförordningarna, vore beroende på, om de enligt olycksfallsförsäkringslagstiftningen utgående förmånerna kunde anses tillräckliga. Huruvida den enligt hit hörande författningar utgående högsta sjukpenningen, 7 kronor för dag, vore tillfyllest för de olika grupperna av här ifrågasatt personal, fölle icke under riksförsäkringsanstaltens bedömande. Riksförsäkringsanstalten erinrade emellertid om att anstalten i skrivelse den 13 april 1942 ifrågasatt, att bestämmelserna i 1927 års militärsättningsförordning skulle utvidgas att omfatta även nu ifrågasatt reservpersonal. Därest så skedde, komme denna personal, att äga rätt till ersättning för samtliga under militärtjänstgöringen ådragna sjukdomar.

Föredragande departementschefen uttalade i denna del (prop. 1943: 143 sid. 69), att lön efter tjänstgöringens slut principiellt icke borde utgå. Icke heller borde rätt till sjukvård efter tjänstgöringens slut stadgas i vidare mån än att den, som redan intagits på sjukvårdsanstalt, borde erhålla fortsatt anstaltsvård, lämpligen dock högst sex månader. Såväl sjukersättning som fri sjukvård, utöver vad nyss sagts, borde för tiden efter tjänstgöringens upphörande regleras av olycksfallsförsäkringslagstiftningen. 1916 års olycksfallsförsäkringslag och 1929 års yrkessjukdomsförsäkringslag torde också äga tillämpning å reservpersonalen. Emellertid kunde det, såsom riks-försäkringsanstalten ifrågasatt, befinnas lämpligt, att nämnda personal i stället hänfördes under 1927 års militärsättningsförförordning.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, marinförvaltningen samt flygförvaltningen hava visserligen — som ovan angivits — ifrågasatt, om en anknytning till militärsättningsförförordningens stadganden borde äga rum beträffande av riks-försäkringsanstalten föreslagna nya grupper ersättningsberättigade, även om skäl talade för anstaltens förslag härutinnan. Ämbetsverken föreslogo, att för tillämpning i fredstid särskilda föreskrifter borde meddelas, så att varje sjukdom icke skulle presumeras vara föranledd av militärtjänstgöringen, utan att det i varje särskilt fall skulle ådagaläggas, att kausalsammanhang förefunnes mellan tjänstgöringen och sjukdomen. Statskontoret ifrågasatte för sin del, huruvida icke i militärsättningsförförordningen intagna presumptionsregeln borde undantagas i fråga om förevarande beställningshavare. Statskontoret hemställde alternativt i likhet med de militära myndigheterna, att särskilda föreskrifter med anknytning till militärsättningsförförordningen borde fastställas. Försäkringsrådet fann däremot, att av praktiska skäl ett ökat skydd för åsyftade befattningshavare borde lämnas dessa, på sätt av riks-försäkringsanstalten föreslagits.

Gentemot vad de militära myndigheterna och statskontoret anført i nu förevarande hänseende, vill riks-försäkringsanstalten, utöver vad anstalten tidigare framhållit och vad försäkringsrådet uttalat, erinra därom, att den tjänstgöring, som ålägges officerare och underofficerare i reserven, huvudsakligen är av samma art som den tjänstgöring, vilken föreskrives för värnpliktiga officerare och underofficerare. Man torde då rättvisligen icke kunna ställa personalen i reserven i sämre läge än de värnpliktiga.

Vad ovan sagts om reservpersonalen torde även gälla personal å reservstat, övergångsstat, avgångsstat och disponibilitetsstat samt civilanställningsstat (över stat).

I anslutning härtill och under åberopande av vad riks-försäkringsanstalten anført i sin ovannämnda skrivelse den 13 april 1942 får anstalten förorda, att 1927 års militärsättningsförförordning utvidgas att omfatta officerare och underofficerare i reserven liksom även personal å reservstat, övergångsstat, avgångsstat, disponibilitetsstat och civilanställningsstat (över stat).

Vidare synes förförordningen böra omfatta vissa civilmilitära beställningshavare, som icke åtnjuta avlöningsförmåner enligt militära avlöningsreglementet eller militära icke-ordinarie reglementet, nämligen bataljonsläkare vid fältläkarkåren, marinläkare av 2. graden och flygläkare av 2. graden samt bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren. Till denna kategori torde även böra hänföras marinläkarstipendiater.

Uti 1918 års förslag upptogs bland de ersättningsberättigade den, som med behörigt tillstånd såsom krigsman frivilligt deltog i militärtjänstgöring. Härmed åsyftades i främsta rummet medlemmar i de frivilliga automobil- och motorbåtskårerna, men dessutom frivilliga militära deltagare dels i övningar, vilka avsåge utbildning av visst befäl i olika tjänsteställningar (kaderövningar), dels i krigstjänstgöring, dels ock i övningar, som anbefallts

till utrönande av krigsberedskapen. Däremot avsågs ej att dit hänföra civila deltagare uti militärtjänstgöring (såsom röda korsets och dåvarande röda stjärnans personal, annan frivillig sjukvårdspersonal, landstormskvinnor m. fl.).

I 1927 års förslag medtog riks försäkringsanstalten emellertid icke någon av ifrågavarande kategorier och till stöd härför anförde anstalten, att det hade visat sig erbjuda avsevärda svårigheter att uppdraga en gräns mellan de olika kategorier frivilliga, som borde komma i åtnjutande av förslagets ersättningsförmåner, och dem som borde ställas utanför. I de säkerligen rätt sällsynta fall, där billighet fordrade, att ersättning borde utgå, kunde ersättningsfrågan underställas statsmakternas prövning.

Föredragande departementschefen anförde härutinnan, att det visserligen vore skäligt och jämväl med statens intresse förenligt, att frivilliga deltagare i militärtjänstgöring, som därunder ådroge sig kroppsskada, i fråga om rätt till ersättning i möjligaste mån likställdes med värnpliktiga och fast anställda. Då emellertid ett generellt inordnande av de frivilliga under författningsförslaget icke syntes låta sig göra, förordade departementschefen, att i förordningen skulle intagas ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med i förslaget angivna grunder besluta om ersättning till frivillig, som under militärtjänstgöringen ådroge sig kroppsskada, vilken enligt förslaget medförde rätt till ersättning.

I enlighet härmed utformades i 1 § 2 stycket i 1927 års militärsättningsförordning. Härigenom beredes den, som är beordrad eller med behörigt tillstånd frivilligt deltagar i militärtjänstgöring i fredstid, vid kroppsskada av Kungl. Maj:t ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med i förordningen angivna grunder. På grund av detta stadgande har till ett flertal personer, tillhörande frivilliga försvarsorganisationer, såsom landstorms- och lottakårerna, frivilliga automobilkåren och frivilliga motorbåtskåren — numera sjövärmaskåren — också ersättning utgått. Då Kungl. Maj:t så gott som undantagslöst följt de förslag, som av riks försäkringsanstalten framlagts i förevarande hänseende, synes det vara en omgång, att framställning i varje särskilt fall måste ingivas till Kungl. Maj:t för att ersättning skall utgå. Riks försäkringsanstalten höll därför i sin meromnämnda skrivelse den 13 april 1942 före, att medlemmar tillhörande de frivilliga försvarsorganisationerna utan vidare borde bli ersättningsberättigade enligt 1927 års militärsättningsförordning.

De organisationer, som därvid synas böra bli föremål för omprövning, äro numera ganska talrika. Enligt 1941 års försvarsutrednings betänkande (sid. 266) och enligt proposition nr 210 till 1942 års riksdag (sid. 371) hänföras till frivilliga försvarsorganisationer, som bedriva utbildningsverksamhet m. m. av militär karaktär följande sammanslutningar:

Den frivilliga landstormsrörelsen,

Lottarörelsen,

Det frivilliga skytteväsendet,

Hemvärnet,

Frivilliga automobilkåren,

Frivilliga motorcykelkåren,

Föreningen Svenska Röda Korset samt

Föreningen Svenska Blå Stjärnan.

Härjämte verka ytterligare en grupp av organisationer för frivillig utbildning, nämligen:

Svenska arméns reservofficersförbund,

Sveriges militära idrottsförbund,

Centralkommittén för fältsport,

Brevkursen om folkförsvaret (Brevskolan),
Brevkursen om hemvärdet (Brevskolan) samt
Centralförbundet för frivillig befälsutbildning.

Utöver nu nämnda sammanslutningar torde i detta sammanhang också böra omnämnas sjövärnsskåren samt de krigsfrivilliga.

Dessa organisationer syfta i främsta rummet till att på frivillighetens väg komplettera tillgången av befäl och viss specialutbildad personal inom försvaret. Deras verksamhet söker också lämna uppmuntran och stöd åt medlemmarnas strävan att förvärva, vidmakthålla och förkovra militära insikter och färdigheter. För alla sammanslutningarna gemensamt mål har varit att främja intresset för hembygdens och fosterlandets försvar. Genom statsanslag samt genom insamlade eller på annat sätt anskaffade medel har verksamheten kunnat möjliggöras. Det statliga inflytandet har säkrats genom de befogenheter, som de militära myndigheterna erhållit i fråga om utbildningen. Sambandet mellan statsorganen och de frivilliga organisationerna upprätthålles genom de ombud eller militära ledamöter, som företräda Kungl. Maj:t eller vederbörande försvarsgrenschef i respektive sammanslutningars överstyrelse.

Vad först angår *den frivilliga landstormsrörelsen* anförde departementschefen vid avlämnandet av omförmälda proposition, att det värnpliktiga befälet i den utökade arméorganisationen komme att erhålla betydelsefulla uppgifter och det vore därför av vikt, att detta befäl genom en fullgod utbildning gjordes skickat härför. Den stora erfarenhet ifråga om frivillig utbildning, som den frivilliga landstormsrörelsen förvärvat, syntes göra densamma lämpligast att meddela fortsatt befälsutbildning av värnpliktiga. Denna utbildningsverksamhet har numera övertagits av *centralförbundet för befälsutbildning*, som kommer att bedriva dels fortsatt utbildning av arméns värnpliktiga befäl, dels militär ungdomsutbildning (för manlig ungdom i åldern 14—20 år). Utbildningen är helt militärt anordnad och avser ett militärt ändamål. Av detta förbund anordnade kurser kunna också bevisas av personal i reserven. Starka skäl tala för, att de personer, vilka genomgå av förbundet anordnade kurser, liksom anställda instruktörer böra bli ersättningsberättigade för därunder ådragna skador.

Ifrån att ursprungligen hava varit en till landstormsrörelsen knuten verksamhet, som huvudsakligen bestått av insamlingsverksamhet till förmån för nämnda rörelse och medverkan vid förplägnadstjänsten vid landstormen, hava *lottakårens* arbete så småningom vuxit i omfattning, såväl beträffande uppgifternas antal och art som i fråga om antalet medverkande. Lottorna utbildas för vitt skilda uppgifter såsom förplägnads-, expeditions-, telefon-, sjukvårds-, förråds- och transporttjänst inom de olika försvarsgrenarna, inom hemvärdet och inom civila luftskyddet samt för medverkan inom det militära luftförsvaret. Lottarörelsen är numera en självständig organisation med egen överstyrelse.

Lottakårens medlemmar tagas enligt mobiliseringsbestämmelser för lottapersonal vid armén (flygvapnet och marinen) i anspråk dels som krigsfrivilliga, A-lottor, dels efter avtal med vederbörande lottaorganisation för vissa uppgifter, exempelvis måltidsstationer, enligt uppgörelse mellan militär myndighet och lottaorganisationerna, B-lottor. Såväl A- som B-lottor erhålla vid tjänstgöring under förstärkt försvarsberedskap och krig avlöning enligt krigsavlöningsreglementet och åtnjuta därvid de förmåner beträffande sjukvård, som tillkomma de värnpliktiga med undantag av familjebidrag vid kroppsskada.

Utöver den verksamhet, som de till försvarsmaktens förfogande ställda medlemmarna av lottaföreningarna utföra, arbeta medlemmarna mer eller

mindre tillfälligt för försvaret. Sådan tjänstgöring kan bestå exempelvis i förplägnadstjänst vid luftvärns- eller annat förband för att bereda söndagsledighet för kockar, upprättande och skötsel av soldat- och marinhem, beredande av förströelse för inkallat manskap genom anordnande av underhållning och servering i förläggning eller i särskild förhyrd lokal, persedelvård och andra dylika uppdrag.

Lottorna utnyttjas härutöver i stor utsträckning i tjänst för hemvärdet. Denna tjänst utgöres av förplägnadstjänst vid hemvärdets övningar och kurser, expeditions-, luftskydds- och materialtjänst samt sjukvårdstjänst. Lottorna tagas även i anspråk vid övningar för den frivilliga befälsutbildningen, för landstormspojkarna, för det frivilliga luftskyddet samt för det frivilliga skytteväsendet.

Slutligen må omnämnas det arbete, som lottorna utföra i »försvarsgagnande grundsyfte» i avsikt att skapa den ekonomiska grundvalen för sammanslutningens administration m. m.

I en till riksförsäkringsanstalten remitterad, den 30 juni 1943 dagtecknad skrivelse har Riksförbundet Sveriges Lottakårer hos Kungl. Maj:t hemställt att lotta, som under tjänstgöring eller arbete i överensstämmelse med de i Riksförbundets grundstadgar angivna uppgifterna, ådrager sig kroppsskada, måtte erhålla rätt till sjukvård samt alternativt att rätt till sådan vård medges för lotta, som i fred eller eljest undergår utbildning för tjänst vid försvarsmakten eller för vidmakthållande av utbildning under fredstid inkallas till tjänstgöring och under utbildningstid respektive tjänstgöring ådrager sig kroppsskada, ävensom slutligen under tjänstgöring vid hemvärdet eller under tjänstgöring, som begärts av militär myndighet, ådrager sig kroppsskada eller under tjänstgöring vid annan frivillig försvarsorganisation ådrager sig sådan skada. Skäl tala för, att lottorna inrymmas bland de ersättningsberättigade.

De till *det frivilliga skytteväsendet* anslutna medlemmarna synas liksom tidigare icke böra ifrågakomma som ersättningsberättigade enligt militärersättningsförordningen. Den verksamhet, som skytteväsendet utövar till förmån för landets försvar, är visserligen av betydelse men torde dock icke stå militärtjänstgöringen och utbildningen härför så nära, att ersättning i nu avsedda hänseende bör komma ifråga.

Vad *hemvärdet* angår, har detta hittills varit byggt på frivillig anslutning. Bestämmelserna om hemvärdet återfinnas i kungörelsen den 31 maj 1940 om hemvärdets organisation och uppgifter m. m. (nr 408, ändrad 1942 nris 201 och 566). Genom förordningen den 28 juni 1941 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärdstjänstgöring (nr 593) är hemvärnsman (reservhemvärnsman) berättigad till ersättning i huvudsak enligt stadgandena i 1927 års militärersättningsförordning. Emellertid kan hemvärdets ställning bliva en annan, för den händelse ett av 1941 års hemortsförsvarssakkunniga den 17 juni 1943 avgivet förslag till lag om folkskyddsväsendet blir antaget av statsmakterna. Riksförsäkringsanstalten vill senare återkomma till detta spörsmål. Ersättningsstadganden enligt särskild författning finnas sålunda för detta slag av frivilliga. Emellertid föreskrives i 2 § i sistnämnda förordning beträffande sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, att sådan sjukdom skall anses ådragen under hemvärdstjänstgöring, därest tjänstgöringen skäligen kan antagas hava väsentligen bidragit till sjukdomen. Jämför man dessa bestämmelser med motsvarande stadganden i 19 § i militärersättningsförordningen, finner man, att en inskränkning av rätten till ersättning föreligger, vad hemvärdet angår. Då riksförsäkringsanstalten nu föreslår, att medlemmarna i frivilliga försvarsorganisationer skola inrymmas i militärersättningsförordningen, böra jämväl hemvärnsmännen inrangeras, och

sålunda komma i åtnjutande av den utvidgade rätten till ersättning för sjukdom, som icke ådragits på grund av olycksfall.

Vad så *Svenska Röda Korset* angår, har denna organisation, bland annat, till uppgift att under krig eller vid krigsfara ställa utbildade sjuksköterskor och annan sjukvårdspersonal till försvarsväsendets förfogande samt att i fred utbilda denna personal. Utbildningen av *röda korsets hjälpsystrar* äger rum vid såväl statens som landstingens sjukhus. *Röda Korskårerna* äro lokala sammanslutningar av män eller kvinnor, vilka frivilligt åtagit sig att stå till Röda Korsets förfogande för hjälptjänst inom sjukvården. I deras utbildning ingå praktiska övningar i stor omfattning och ofta i samövning med truppförband ur armén och hemvärdet samt med luftskyddets organisationer. De s. k. *röda korssamariterna* utgöras av män och kvinnor med samma uppgifter som röda korskårerna, men som på grund av lokala eller andra svårigheter icke lämpligen kunna ansluta sig till dessa kårer. Dessa samariter äro avsedda att tjänstgöra vid hemvärdets förbandsplatser, krigssjukvårdsanstalter och beredskapssjukhus.

Då röda korspersonalen under utbildningskurser och övningar i fredstid i allt väsentligen synes jämförlig med hemvärdet, synas skäl föreligga, att denna personal inrymmes i militärsättningsförordningen.

Svenska Blå Stjärnans uppgift är att i krig (vid mobilisering) tillhandahålla de militära myndigheterna personal för djursjukvård och djurvård samt att i fred anskaffa och utbilda personal för detta ändamål. Organisationen har i huvudsak mot Röda Korset svarande ställning och uppgift.

Frivilliga automobilkårens verksamhet är för närvarande under omläggning. Kårens arbete har i fredstid huvudsakligen varit inriktat på att bibringa kårens aktiva medlemmar sådana kunskaper, att de i krigstid skulle kunna bestrida befälsbefattningar vid biltransportförband och vissa staber m. m. Verksamheten har i stort sett bedrivits efter samma grunder som den frivilliga landstormsutbildningen. Försvarsutredningen uttalade, att anledning saknades att i fortsättningen bibehålla kåren såsom särskilt utbildningsorgan, varför dess karaktär av militärt organiserad kår borde upphöra och den frivilliga utbildningen i biltjänst för det värnpliktiga befälet infogas i övrig befälsutbildning av sådant slag. Departementschefen delade nämnda synpunkter. Emellertid har förslag framlagts, att kåren allt fort skall bestå. Enligt uppgjort förslag till nytt reglemente skall kåren för framtiden hava till uppgift att bedriva utbildning av manlig ungdom före värnpliktsåldern i militär-, bil- och motortjänst.

Vad *frivilliga motorcykelkåren* angår, har densamma till uppgift att bibringa unga män, som icke fullgjort militärtjänstgöring, teknisk färdighet som motorcykelförare samt att förbereda dem för uppgiften som motorcykelförare i fält. Även denna liksom föregående kår synes böra vara ersättningsberättigad enligt militärsättningsförordningen.

Vad angår *sjövärnskåren* är denna en på frivillighetens väg bildad organisation, som har till uppgift att vid mobilisering och försvarsberedskap ställa för vissa ändamål utbildad personal till krigsmaktens förfogande. Kårens medlemmar utgöras av aktiva medlemmar och aspiranter. Till de senare antagas ynglingar mellan 16—19 år, vilka icke äro inskrivna såsom värnpliktiga. Fredstjänstgöringen fullgöres av aktiva medlemmar och aspiranter i form av dels genomgång av vissa utbildningskurser, dels deltagande i särskilt anordnade övningar, kurser m. m. Krigstjänstgöringen fullgöres i form av bevakningstjänst, expeditionstjänst, krigspolistjänst samt tjänst å hjälpfartyg. De aktiva medlemmarna förordnas till olika tjänstegrader såsom officerare och underbefäl efter viss genomgången utbildning. Enligt den nya värnpliktslagen komma dessa befälspersoner i sjövärnskåren, i fall där de äro i värn-

pliktsåldern, att betraktas som värnpliktigt befäl. Enligt riks försäkringsanstaltens mening synas övriga till kåren hörande medlemmar ävenledes böra inrymmas i militärsättningsförordningen.

I likhet med aspiranter vid sjövärnsskåren torde s. k. *praktikanter vid flygvapnet* böra bliva ersättningsberättigade. Dessa praktikanter utgöras av ynglingar, som genomgått första ringen i gymnasiet. De tjänstgöra tillsammans med trupp ur flygvapnet och under militärt befäl och äro avsedda för rekrytering av flygvapnets officers- och ingenjörskärer.

Under nu rådande förhållanden av förstärkt försvarsberedskap hava ett stort antal s. k. *krigsfrivilliga* tjänstgjort vid försvarsväsendet. Beträffande dessa frivilliga hava ersättningsbestämmelserna i militärsättningsförordningen tolkats så, att om avlöning icke utgått under tjänstgöringen ersättningsfrågans bedömande hänskjutits till Kungl. Maj:ts prövning jämlikt 1 § 2 stycket i förordningen. I de fall åter då avlöning utgått, har vid olycksfall och yrkessjukdom ersättningsfrågan bedömts enligt olycksfalls- respektive yrkessjukdomsförsäkringslagen. Vid annan sjukdom har ersättningsfrågan prövats enligt militärsättningsförordningen, därest avlöning utgått enligt krigsavlöningsreglementet. Genom kungl. brev den 23 juli 1940 med provisoriska bestämmelser om särskilda förmåner åt viss personal vid försvarsväsendet, som drabbats av kroppsskada, stadgas nämligen, bland annat, att personal, å vilken krigsavlöningsreglementet är tillämpligt men som ej är berättigad till avlöning under sjukdom enligt för försvarsväsendet gällande fredsavlöningsbestämmelser och ej heller avlönas som värnpliktiga, må vid kroppsskada efter tjänstgöringen åtnjuta ersättning enligt de grunder, som i militärsättningsförordningen angivits för fast anställd personal.

Till kategorien frivilliga har hänförts dem, som fullgjort militärtjänstgöring utan att på grund av värnpliktslagens bestämmelser eller eljest vara krigstjänstskyldiga. Hit hava sålunda räknats frivilliga under- och överåriga samt män i värnpliktsåldern, vilka frikallats från värnplikts fullgörande, ävensom kvinnor. Däremot har riks försäkringsanstalten icke ansett värnpliktiga, som fullgjort frivillig tjänstgöring, vara att hänföra till kategorien frivilliga, en mening till vilken försäkringsrådet anslutit sig. Ifrågavarande kategori frivilliga bör vara ersättningsberättigad enligt militärsättningsförordningen.

Vad angår övriga här ovan omnämnda försvarsorganisationer: Svenska arméns reservofficersförbund, Sveriges militära idrottsförbund, centralkommittén för fältsport, breviskolan och centralkommittén för det frivilliga försvarsväsendet, finner riks försäkringsanstalten, att medlemmar i dessa sammanslutningar knappast böra vara berättigade till ersättning enligt militärsättningsförordningen. Deras verksamhet är, om också av betydelse för försvarsväsendet, dock mera avlägsen från den militära tjänstgöring, som utövas av övriga försvarsorganisationer, vilka riks försäkringsanstalten ansett här böra komma i fråga.

Här ovan har något berörts 1941 års hemortsförsvarssakkunnigas nyligen avgivna betänkande med förslag till folkskyddsväsendet. Enligt detta förslag skall hemvärnet, luftskyddet, skogsbrandväsendet för krig och utrymningsorganisationen sammandragas till en organisation, benämnd *folkskyddet*. Härvid skall *hemvärnet* jämväl inom folkskyddet bibehålla sin militära art och dess militära uppgifter skola kvarstå oförändrade. De i folkskyddet ingående civila grenarna skola också behålla sin civila karaktär under den gemensamma benämningen *civilskyddet*, varför folkskyddet skall komma att bestå av två huvuddelar, hemvärnet och civilskyddet. Beträffande rekrytering till detta folkskydd hava de sakkunniga föreslagit, att denna bör i första hand äga rum på frivillighetens väg. Emellertid framhålles, att rekryte

ringen ej helt skall vara beroende av frivilligheten och har därför föreslagits införande av skyldighet att tjänstgöra inom folkskyddet. Sådan skyldighet synes lämpligen böra benämnas *folkskyddsplikt*. En sådan plikt skall föreligga för befolkningen från och med det kalenderår, varunder vederbörande fyller 15 år till och med utgången av det kalenderår, varunder den folkskyddspliktige fyller 65 år. De sakkunniga hava icke föreslagit några särskilda stadganden beträffande ersättning för kroppsskada, ådragen under tjänstgöring inom folkskyddet.

I fråga om ersättning åt hemvärnsman för kroppsskada under hemvärnstjänstgöring återfinnas dylika föreskrifter, som ovan nämnts, i förordningen den 28 juni 1941 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring (nr 593). Vad luftskyddet angår, stadgas enligt en förordning av samma dag (nr 595), att då någon, då riket icke befinner sig i krig, under fullgörande av tjänstgöring vid luftskyddet eller under luftskyddsövning skadas till följd av olycksfall eller ådrager sig yrkessjukdom, som avses i yrkessjukdomsförsäkringslagen skall ersättning utgå enligt olycksfalls- respektive yrkessjukdomsförsäkringslagen. Däremot utgår icke — i motsats till vad fallet är beträffande hemvärdet — ersättning för sjukdom, som icke orsakats av olycksfall. I det tidigare berörda förslaget till krigspensionsförordning skulle emellertid ersättning till luftskyddspersonalen utgå för kroppsskada, förorsakad av olycksfall liksom i fråga om sjukdom, som icke orsakats av olycksfall. Huruvida ersättning skall utgå jämväl för sistnämnda slag av kroppsskada enligt militärsättningsförordningen, finner riksförsäkringsanstalten tveksamt. Skulle det framlagda förslaget till folkskyddsväsendet emellertid bliva i det väsentliga godkänt av statsmakterna, torde skäl föreligga för, att icke endast den del av folkskyddet, som utgöres av hemvärdet utan också civilskyddet bör bliva berättigat till ersättning enligt militärsättningsförordningen.

I en av chefen för försvarsstaben den 23 januari 1943 till Kungl. Maj:t gjord framställning hade föreslagits, att militärsättningsförordningen borde göras tillämplig å *frivilliga fältartister*. I sitt den 19 mars 1943 avgivna yttrande framhöll riksförsäkringsanstalten, att dessa artister icke kunde omfattas av den obligatoriska försäkringen för olycksfall i arbete, enär de under sina turnéer icke åtnjöte avlöning utan endast traktamente, vilket vore avsett att täcka deras direkta utgifter under dessa turnéer. Stadgandena i 1 § 2 stycket i militärsättningsförordningen kunde icke heller anses tillämpliga, enär fältartisterna icke kunde anses deltaga i militärtjänstgöring enligt förordningens mening. För de värnpliktiga, som fullgjorde beredskapstjänst såsom fältartister, vore ersättningsrätten reglerad genom bestämmelserna i krigssjukvårdsreglementet den 20 november 1939 (nr 757) och militärsättningsförordningen. För de frivilliga fältartisterna åter saknades reglerande föreskrifter. Riksförsäkringsanstalten fann i likhet med chefen för försvarsstaben det önskvärt, att åtgärder vidtoges för beredande av rätt för fältartisterna till ersättning vid uppkommen kroppsskada och ifrågasatte, att fältartisterna skulle inrangeras under krigsavlöningsreglementet.

I proposition till 1943 års riksdag framhöll departementschefen emellertid, som ovan nämnts, att generella bestämmelser för det antagligen ringa antal fall, som kunde tänkas komma under omprövning, icke vore påkallade, utan frågan om ersättning till nu ifrågavarande kategori syntes böra bedömas av Kungl. Maj:t från fall till fall. Skulle erfarenheten visa, att närmare reglering av ersättningens grunder skulle anses nödvändig, borde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i ämnet meddela föreskrifter. I anslutning därtill hemställde Kungl. Maj:t att kostnaderna för ersättning åt frivilliga fältartister vid sjukdom eller olycksfall till följd av tjänstgöring i denna egenkap vid försvarsväsendet måtte bestridas av förslagsanslaget till ersättning

för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Propositionen bifölls av riksdagen och nädigt brev i ämnet har utfärdats den 30 juni 1943.

De nu ifrågasatta ändringarna av gällande militärsättningsförordning avse i främsta rummet fredsförhållanden, ehuru de av praktiska skäl även böra omfatta den förstärkta försvarsberedskapen. Under vanliga förhållanden torde förekomsten av turnéer av ifrågavarande slag knappast föreligga och då, som av departementschefen framhållits, ersättningsfallen troligen komma att uppgå till ett ringa antal, synas skäl för de frivilliga fältartisternas inrangerande under militärsättningsförordningen icke förefinnas.

Som av riksförsäkringsanstalten här ovan föreslagits, skall medlem tillhörande de frivilliga försvarsorganisationerna m. fl. av riksförsäkringsanstalten kunna berättigas till ersättning enligt militärsättningsförordningen och sålunda förfaringssättet med beslut av Kungl. Maj:t i ersättningsfrågan i varje särskilt fall slopas. Utöver en sådan förenkling i nu gällande föreskrifter vill riksförsäkringsanstalten tillika under återopande av den redogörelse, som lämnats beträffande de frivilligas verksamhet till gagn för försvarsväsendet, föreslå en viss utvidgning av rätten till ersättning för kroppsskada i fråga om dessa kategorier. För närvarande är första förutsättning för att ersättning skall utgå den, att den frivillige *deltager i militärtjänstgöring*. Emellertid utgöres en väsentlig del av den verksamhet, som de frivilliga utöva, av *bevistande av utbildningskurser* av skilda slag, avsedda såsom en förberedelse för tjänstgöring vid krigstillfälle. Åtskilliga av dessa kurser hava i det stora hela obligatorisk karaktär. Riksförsäkringsanstalten syftar härvid närmast på de utbildningskurser, som äro anordnade för det värnpliktiga befälet av centralförbundet för befälsutbildning. För att bibehålla erhållen grad samt erhålla befordran är det nödvändigt, att detta befäl genomgår sådana kurser. Att, såsom hittills varit fallet, utesluta de frivilliga från möjligheterna att erhålla ersättning för kroppsskador, som drabba dem under deras utbildning, kan knappast vara med billigheten överensstämmande. Det allmänna bör emellertid äga kontrollmöjligheter över dessa utbildningskurser, så att genomgåendet av desamma för vederbörande frivilliga liksom för det allmänna blir till största möjliga gagn. Det synes riksförsäkringsanstalten därför böra uppställas som villkor för att den frivillige skall vara ersättningsberättigad för kroppsskador, som ådragits under sådan utbildning, att utbildningen anbefallts genom beslut av Kungl. Maj:t (generalorder) eller genom högkvarters-, armé-, marin- eller flygvapenorder.

Riksförsäkringsanstalten har i anslutning till Kungl. Maj:ts uppdrag i sitt förevarande yttrande utlåtit sig i fråga om militärsättningsförordningens tillämpningsområde. Härutöver synas vissa andra spörsmål böra bliva föremål för omprövning och — där så befinnes lämpligt — föranleda omredigering av nu gällande stadganden.

Riksförsäkringsanstalten vill härvid till att börja med beröra frågan om ersättning för de kroppsskador, som inträffa under resor i samband med beviljad permission och tjänstledighet. I 2 § 2) i 1927 års militärsättningsförordning stadgas följande: »Militärtjänstgöring anses hava varit för handen endast under tid, då den skadade för fullgörande av värnplikt eller tjänsteplikt nödgats uppehålla sig å viss ort eller i föreskriven ordning varit stadd på marsch eller annan färd eller då den skadade i annat fall än nyss nämnts varit stadd på färd till eller från militärtjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i omedelbart samband med tjänstgöringen.»

I sitt utlåtande den 6 augusti 1926 erinrade riksförsäkringsanstalten om att enligt en den 19 juni 1919 verkställd ändring i 1916 års olycksfallsförsäkringslag begreppet olycksfall i arbete utsträckts att omfatta »olycksfall vid färd till eller från arbetsstället där färden föranledes av och står i

omedelbart samband med arbetsanställningen.» Med hänsyn härtill höll riksförsäkringsanstalten före, att en utvidgning av begreppet militärtjänstgöring borde genomföras. En värnpliktig eller fast anställd kunde erhålla tillstånd att bo utom kasernområdet. Drabbades han under färd mellan den militära arbetsplatsen och sin bostad av skada, borde han rättvisligen vara ersättningsberättigad. Enligt den tolkning, som givits ifrågavarande stadgande, framhöll riksförsäkringsanstalten vidare, omfattades en dylik färd icke av lagen, såframt denna färd icke direkt föranletts av arbetsanställningen. En arbetare, som exempelvis hade sitt hem beläget på längre avstånd från arbetsplatsen och avlade ett besök i detta någon gång under veckans lopp, ansågs icke ersättningsberättigad för ett honom under färden övergåendet olycksfall. Riksförsäkringsanstalten ansåge emellertid, att militärtjänstgöringens karaktär av tvångstjänstgöring för de värnpliktiga motiverade, att skador, som åsamkades värnpliktiga under de resor, som dessa företog till eller från hemmet efter beviljad permission, borde berättiga till ersättning. Utvidgningen av begreppet militärtjänstgöring borde avse jämväl vid krigsmakten fast anställda. Formuleringen av riksförsäkringsanstaltens förslag vore liknande den, som förekomme i olycksfallsförsäkringslagen, men detta syntes icke böra hindra ovan omnämnda tolkning åt det föreslagna stadgandet. Av de hörda myndigheterna gjorde försäkringsrådet gällande, att därest rätten till ersättning för skada, ådragen vid färd till eller från tjänstgöringen, skulle givas sådan utsträckning, som riksförsäkringsanstalten föreslagit, detta borde uttryckligen uttalas i särskild lagtext. Departementschefen tillstyrkte, att ett stadgande motsvarande det, som genom lagen den 19 juni 1919 införts i olycksfallsförsäkringslagen, vunnit tillämpning även beträffande militärsättningsförordningen, varemot han icke fann tillräckliga skäl föreligga, för att bestämmelserna gavs en annan tolkning än olycksfallsförsäkringslagens stadganden. Riksdagen anslöt sig till den av departementschefen uttalade meningen.

Med hänsyn till innebörden av förenämnda stadgande i militärsättningsförordningen har ersättning för skada, ådragen under färd till eller från militärtjänstgöring, ansetts kunna utgå i regel endast där färden stått i samband med inrykning till eller utrykning från militärtjänstgöring. Däremot har ersättning icke tillerkänts för skada, ådragen under färd till eller från tjänstgöringen i samband med permission eller tjänstledighet, där ej färden företagits med av kronan tillhandahållet transportmedel eller färden eljest företagits i trupp under militärbefäl.

Enligt riksförsäkringsanstaltens åsikt tala starka skäl för att anstaltens år 1926 framförda synpunkter numera vinna beaktande. Under den tid, varunder 1927 års militärsättningsförordning varit i gällande kraft, har riksförsäkringsanstalten sett sig nödsakad att i ett betydande antal fall avslå gjorda ersättningsanspråk, där olycksfall inträffat under färd i samband med ledighet. Särskilt under nu rådande tidsförhållanden, då den förstärkta försvarsberedskapen föranlett massinkallelser av värnpliktiga, hava avslagsbesluten på nu angivna grunder varit många. I ett icke ringa antal fall hava skadorna medfört dödlig utgång. Då de under nu pågående världskrig inkallade till avsevärd del varit försörjningspliktiga gentemot hustru, barn och föräldrar, hava avslagsbesluten väckt bitterhet och missnöje och i åtskilliga fall föranlett överklaganden, som emellertid i regel icke medfört ändring i de av anstalten meddelade besluten.

Riksförsäkringsanstalten vill i detta sammanhang något beröra de olika former av ledighet, som kunna ifrågakomma.

Enligt gällande fredsbestämmelser avser *tjänstledighet* i behörig ordning erhållen fullständig ledighet från tjänstgöringen under hel tjänstgöringsdag eller därutöver. Med *permission* förstås däremot ledighet under kortare tid

än hel tjänstgöringsdag med begränsad frihet i avseende å vistelseort även-som ledighet från övningarnas slut dag före sön- eller helgdag över den på-följande sön- eller helgdagen intill övningarnas påbörjande efterföljande tjänstgöringsdag. Vid tjänstledighet och permission utgår ej ersättning för resekostnad. Jämlikt 27 § 3 i 1941 års värnpliktslag äger Konungen förordna, att uppehåll i tjänstgöringen skall äga rum viss tid under tjänstgöringen. Då uppehåll i tjänstgöringen torde vara att likställa med viss tids hemförlovning, torde ersättning för resekostnaderna utgå av statsmedel.

I avseende å ledighet under nu rådande förstärkt försvarsberedskap gälla bestämmelserna i nämnda brevet den 6 december 1940 angående ledighet för personal, å vilken krigsavlöningsreglementet är tillämpligt (krigsledighetsbestämmelser). Enligt dessa bestämmelser särskiljas följande former av ledighet.

Permission, varmed avses ledighet liksom vid permission enligt fredsbestämmelserna.

Krigspermission är sådan i krigsavlöningsreglementet omfördad permis-sion, som meddelas personalen vid visst förband eller annan personalgrupp. Sådan permission beviljas vid kortare uppehåll i tjänstgöringen samt eljest för att bereda personalen vila och rekreation.

Tjänstledighet avser

- a) ledighet, som meddelas på grund av sjukdom, angelägenhet av betydelse för det allmänna eller enskild angelägenhet av vikt;
- b) ledighet för beredande av vila och rekreation i fall, då ledigheten ej är att hänföra till krigspermission;
- c) annan ledighet för enskilda angelägenheter, som ej är att hänföra till krigspermission eller hempermittering.

Hempermittering avser avbrott i tjänstgöringen under viss tid eller tills vidare för återgång till civil verksamhet.

Ersättning för resekostnad utgår ej vid färd i samband med permission men däremot vid krigspermission samt vid tjänstledighet enligt a) och b) ovan även-som vid hempermittering.

Sociala försvarsberedskapskommittén hade i sitt förslag till krigspensions-förordning föreslagit, att ersättning skulle utgå, bland annat, vid skador som inträffade under permission eller tjänstledighet. Kommittén erinrade härvid om att riksförsäkringsanstalten vid tillkomsten av 1927 års militärsättnings-förordning hade föreslagit, att ersättning skulle medgivas för olycksfall under permissionsresor men att förslaget ej vann bifall. Mot detsamma hade, bland annat, anförts, att ifrågavarande, helt frivilliga resor borde vara vederbörandes ensak. Detta skäl saknade enligt kommitténs mening giltighet ifråga om motsvarande resor vid krigstjänstgöring. I detta avseende erinrade kommittén vidare om ett uttalande av vederbörande departementschef i propositionen med förslag till krigsavlöningsreglemente (prop. L 1939: 246), vari anfördes, att tjänstledighet och permission från krigstjänstgöring icke torde helt eller ens huvudsakligen kunna betraktas som den enskildes egen angelägenhet utan att beviljad ledighet i främsta rummet torde hava till syfte att bereda personalen nödig vila och rekreation, så att den bleve bättre ägnad att fylla sina uppgifter i försvarets tjänst.

Då sålunda än starkare skäl numera tala för en utvidgning i nu förevarande hänseende av rätten till ersättning, vill riksförsäkringsanstalten, eluru an-stalten beträffande tjänstgöring, vara nu förevarande förslag avses skola bliva tillämpligt, icke är beredd att gå lika långt som kommittén i avseende å krigs-tjänstgöring, dock förorda, att kroppsskador, som åsamkas försvarsväsendets personal vid färd till eller från militärtjänstgöringen på grund av permission eller tjänstledighet, berättiga till ersättning enligt militärsättningsförord-ningen. Som av försäkringsrådets härövan återopade yttrande framgår, torde därvid lämpligen en omredigering av författningstexten böra äga rum.

Riksförsäkringsanstalten övergår härefter till att något beröra de förslag, som motionsvis framförts angående utsträckning av rätten till ersättning för sådan kroppsskada, som icke ådragits på grund av olycksfall. Här ovan har redogörelse lämnats över innehållet i vid 1942 och 1943 års riksdagar av herr Spångberg m. fl. väckta motioner, vari hemställdes, att ersättningsrätten vid kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, borde i avsevärd grad utsträckas. Det föreslogs sålunda, att ersättning borde utgå även om sjukdomen eller dödsfallet föranletts av annan orsak än militärtjänstgöringen. I sitt yttrande över motionen den 9 mars 1942 framhöll riksförsäkringsanstalten, bland annat, som ovan nämnts, att det kunde starkt ifrågasättas, huruvida tillräckliga skäl föreläge för en uppmjukning av bestämmelserna på sätt motionärerna föreslagit. I varje fall borde frågan tagas upp först i samband med ett ställningstagande till spørgsmålet om utfärdande av bestämmelser för krig och beredskapstillstånd. Vid 1942 års riksdag stannade kamrarna i olika beslut, och frågan förföll. Vid 1943 års riksdag avlogs motionen i båda kamrarna.

Med hänsyn till de tidigare omförmälda, av riksdagens vederbörande utskott gjorda uttalandena, vill riksförsäkringsanstalten i detta sammanhang något beröra frågan om de ersättningsprinciper, som militärsättningsförordningens författningstext och nu gällande praxis utformat.

Vad först angår sådana kroppsskador, som utgöras av följder av *olycksfall*, torde dessa här icke behöva bliva föremål för en särskild redogörelse. De principer för ersättnings utgående, vilka gälla enligt olycksfallsförsäkringslagen, äro i huvudsak tillämpliga på de olycksfallsskadade enligt militärsättningsförordningen, där tolkningen emellertid i vissa hänseenden är mera extensiv än enligt nämnda lag.

Huvudfrågan är, huruvida skäl föreligga för en utvidgning av rätten till ersättning för *sjukdom*, som icke orsakats av *olycksfall*. Föreskrifterna för bedömande av denna rätt återgivas i 19 § i militärsättningsförordningen. Regeln är den, att sjukdom, som yppats under militärtjänstgöring, presumeras samband med denna tjänstgöring. Yppas sjukdom åter efter tjänstgöringen, stadgas, att denna skall skäligen antagas hava väsentligen bidragit till sjukdomen, för att ersättning må utgå.

Detta innebär, att i förra fallet ersättning skall utgå, så framt icke de statliga organen kunna bevisa, att orsakssamband icke föreligger. I senare fallet åter åligger det sökanden att prestera bevis för kausalsammanhang. Bevisbördan ligger med andra ord här på den skadade. Genom dessa rättsregler kan ersättning komma att utgå för sjukdomar, vilka — oberoende av militärtjänstgöringen — kunnat utvecklas under densamma.

Som huvudregel kan fastslås, att ersättning i allmänhet utgår för akuta sjukdomar, vilka yppas under militärtjänstgöringen. För sådana kroniska sjukdomar, som äro följder av ersättningsberättigade akuta sjukdomar, utgår också ersättning.

Vad angår övriga kroniska sjukdomar och då i första hand den största gruppen av dem, vilka komma under riksförsäkringsanstaltens prövning, nämligen de tuberkulösa åkommorna, är ersättningsrätten vidsträckt. Det är jämförelsevis sällan som ett ersättningskrav avvisas, då framställningen om ersättning avser en lungtuberkulos eller en lungsäcksinflammation, vilken yppats under aktiv militärtjänstgöring. Har en sådan sjukdom åter yppats efter tjänstgöringens avslutande, gäller den rättsregeln, att bevisbördan lägges på sökanden. I sådana fall plägar framställningen i de flesta fall icke vinna bifall. Riksförsäkringsanstalten har dock godkänt ersättningsanspråk, då yppandet visserligen ägt rum efter tjänstgöringens slut men dock icke alltför lång tid därefter.

I fråga om kirurgiska tuberkuloser — ben-, led-, urogenital- och lymfkörteltuberkulos — har praxis under tidernas lopp varit ganska varierande.

Framställningar om ersättning hava emellertid numera i anslutning till av försäkringsrådet givna domslut i allmänhet vunnit bifall. Härvid har man i allt högre grad kommit att jämställa dessa åkommor med lungtuberkulosen.

Beträffande ischiasfallen hava meningarna också varit delade, men även i fråga om dessa fall torde kunna uttalas, att i flertalet fall ersättning utgivits.

Kausalsammanhanget mellan tjänstgöring och sinnessjukdom är i regel ganska oklart. Mycket talar för, att ersättningsanspråk, särskilt då fråga är om schizofreni, icke bör bifallas. Emellertid hava hörda sakkunniga i allmänhet ansett, att samband med militärtjänstgöringen föreligger och riksförsäkringsanstalten har därför i anslutning till dessa specialistutlåtanden i de flesta fall utgivit ersättning.

Däremot har ersättning icke tillerkänts vid fall av blindtarmsinflammation, mag- och tarmsår samt i regel icke för andra konstitutionella åkommor.

Att här lämna en ingående exposé över de skilda ersättningsfallen torde knappast vara behövt. Emellertid framgår av det anförda, att riksförsäkringsanstaltens krav på kausalsammanhang tillämpas på ett för de kroppsskadade välvilligt och smidigt sätt utan att det allmännas berättigade fordringar på samband åsidosätts.

Att ytterligare utsträcka rätten till ersättning på sätt i omförmälda motiöner föreslagits, kan knappast vara skäligt och lämpligt. Det kan icke anses tillrådligt att rätt till ersättning medges utan prövning av sambandsfrågan, exempelvis beträffande vissa blodsjukdomar, vissa sinnessjukdomar, vissa magsjukdomar, kräftsjukdomar, lues m. fl. sjukdomar, vilka icke orsakats av yttre omständigheter eller där samband med sådana måste anses i högsta grad ovisst. Frånsett det principiellt oriktiga i att helt bortse från kausalsammanhanget skulle en utvidgning av ersättningsrätten komma att medföra avsevärda ekonomiska konsekvenser. Riksförsäkringsanstalten vill därför bestämt avråda från en uppmjukning av förefintliga föreskrifter.

Enligt nu gällande militärsättningsförordning utgår ersättning i form av läkarvård, sjukpenning under av skadan föranledd sjukdomstid, livränta vid därefter för längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan samt, därest kroppsskadan medfört den skadades död, begravningshjälp samt livräntor till vissa efterlevande.

Nämnda slag av ersättningar böra alltjämt utgå. Riksförsäkringsanstalten vill emellertid här upptaga frågan, huruvida icke skäl tala för att utöver sagda ersättningar införa ett särskilt familjetillägg till försörjningspliktiga ersättningstagare.

Sociala försvarsberedskapskommittén framhöll i sitt den 10 januari 1941 avgivna förslag till krigspensionsförordning m. m., bland annat, att varken en tillämpning av militärsättningsförordningens normerade inkomstberäkning eller olycksfallsförsäkringslagens schematiska anknytning till inkomsten skulle låta hänsynen till försörjningsskyldigheten komma till sin rätt. Kommittén erinrade också, att den ersättning, som tillkomme reservpersonalen och de värnpliktiga med nuvarande lagstiftning måste anses knappt tillmätt särskilt för familjeförsörjare. För vinnande av rättvisa föreslog kommittén, att en gradering efter försörjningsbördan borde införas genom familjebidrag. Härutinnan föreslogs, bland annat, vissa familjetillägg å utgående invaliditetsersättning, i fall då den skadades arbetsförmåga vore nedsatt med 30 procent eller därutöver.

Vad kommittén sålunda framhållit har vunnit statsmakternas beaktande. Enligt förordningen den 28 juni 1941 om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada, (nr 591) med däri år 1942 gjord ändring må nämligen familjebidrag utgå till värnpliktig, som under tjänstgöring, varunder krigsfamiljebidragsförordningen varit å honom tillämplig, drabbats av kroppsskada, medförande rätt till ersättning enligt 1927 års militärsätt-

ningsförförordning. Familjebidrag kan även utgå till vissa andra personalkategorier än värnpliktiga, däribland sådana i 1927 års förförordning avsedda fast anställda, som skadats å tid, då värnpliktiga varit inkallade enligt 28 § 1 mom. värnpliktslagen. För rätt till familjebidrag förutsättes, att arbetsförmågan är nedsatt med minst hälften.

Vid sidan av livränta utgår icke annat bidrag än familjepenning (ej bostads-, närings-, sjuk- eller begravningsbidrag).

Om sjukpenning utgår (enligt de för värnpliktiga gällande bestämmelserna) tillämpas en »normerad behovsprövning» vid bestämmande av familjepenning och bostadsbidrag för vissa anhöriga, nämligen hustru, med vilken den skadade sammanlever samt hans barn och adoptivbarn under sexton år, som äro under hans vårdnad. Generellt gäller emellertid, att bidrag icke må bestämmas till högre belopp än som kan anses skäligt med hänsyn till behovet.

Annat bidrag än sjuk- och begravningsbidrag må ej bestämmas till högre belopp än som tillhoppa med utgående sjukpenning eller livränta motsvarar gängse arbetsinkomst för en person i den skadades vanliga yrke eller verksamhet.

Reglerna för den »normerade behovsprövningen» fastställas av Kungl. Maj:t. Enligt kungörelsen den 15 januari 1943 (nr 23) avdragas från summan av familjepennings högsta belopp och bostadskostnaden tre fjärdedelar av sjukpenningen, om den värnpliktige på statens bekostnad vårdas å sjukhus, och eljest hälften av sjukpenningen. Maximibeloppen av familjepenningen för ifrågakvarande anhöriga samt av familjepenningen jämte sjukpenning och dyrtidstillägg härå framgår av nedanstående tablåer.

A. Dyrtidstillägget utgår med 30 procent till och med den 31 december 1943.

I. Arbetsförtjänst: 2,160 kronor.

a) Vid sjukhusvård:	Sjukp. + dyrt.t.	Ortsgr. I Fam.pen.	S:a	II Fam.pen.	S:a	III Fam.pen.	S:a
Hustru	5: 20	—	5: 20	—	5: 20	—	5: 20
» o. 1 barn	5: 20	—	5: 20	0: 30	5: 50	0: 65	5: 85
» » 2 »	5: 20	1: 05	6: 25	1: 50	6: 70	1: 95	7: 15
» » 3 »	5: 20	2: 15	7: 35	2: 70	7: 90	3: 25	8: 45
» » 4 »	5: 20	3: 25	8: 45	3: 90	9: 10	4: 55	9: 75

o. s. v.

b) Ej sjukhusvård:

Hustru	5: 20	0: 15	5: 35	0: 40	5: 60	0: 65	5: 85
» o. 1 barn	5: 20	1: 25	6: 45	1: 60	6: 80	1: 95	7: 15
» » 2 »	5: 20	2: 35	7: 55	2: 80	8: —	3: 25	8: 45
» » 3 »	5: 20	3: 45	8: 65	4: —	9: 20	4: 55	9: 75
» » 4 »	5: 20	4: 55	9: 75	5: 20	10: 40	5: 85	11: 05

II. Arbetsförtjänst: 1,764 kronor.

a) Vid sjukhusvård:

Hustru	4: 55	—	4: 55	—	4: 55	—	4: 55
» o. 1 barn	4: 55	0: 44	4: 99	0: 79	5: 34	1: 14	5: 69
» » 2 »	4: 55	1: 54	6: 09	1: 99	6: 54	2: 44	6: 99
» » 3 »	4: 55	2: 64	7: 19	3: 19	7: 74	3: 74	8: 29
» » 4 »	4: 55	3: 74	8: 29	4: 39	8: 94	5: 04	9: 59

b) Ej sjukhusvård:

Hustru	4: 55	0: 48	5: 03	0: 73	5: 28	0: 98	5: 53
» o. 1 barn	4: 55	1: 58	6: 13	1: 93	6: 48	2: 28	6: 83
» » 2 »	4: 55	2: 68	7: 23	3: 13	7: 68	3: 58	8: 13
» » 3 »	4: 55	3: 78	8: 33	4: 33	8: 88	4: 88	9: 43
» » 4 »	4: 55	4: 88	9: 43	5: 53	10: 08	6: 18	10: 73

B. Dyrtidstillägget utgår med 40 procent från och med den 1 januari 1944 till och med den 31 december 1945.

I. Arbetsförtjänst: 2,160 kronor.

a) Vid sjukhusvård:	Sjukp. + dyrt.t.	Ortsgr. I Fam.pen.	S:a	II Fam.pen.	S:a	III Fam.pen.	S:a
Hustru	5: 60	—	5: 60	—	5: 60	—	5: 60
» o. 1 barn	5: 60	—	5: 60	—	5: 60	0: 35	5: 95
» » 2 »	5: 60	0: 75	6: 35	1: 20	6: 80	1: 65	7: 25
» » 3 »	5: 60	1: 85	7: 45	2: 40	8: —	2: 95	8: 55
» » 4 »	5: 60	2: 95	8: 55	3: 60	9: 20	4: 25	9: 85

b) Ej sjukhusvård:

Hustru	5: 60	—	5: 60	0: 20	5: 80	0: 45	6: 05
» o. 1 barn	5: 60	1: 05	6: 65	1: 40	7: —	1: 75	7: 35
» » 2 »	5: 60	2: 15	7: 75	2: 60	8: 20	3: 05	8: 65
» » 3 »	5: 60	3: 25	8: 85	3: 80	9: 40	4: 35	9: 95
» » 4 »	5: 60	4: 35	9: 95	5: —	10: 60	5: 65	11: 25

II. Arbetsförtjänst: 1,764 kronor.

a) Vid sjukhusvård:

Hustru	4: 90	—	4: 90	—	4: 90	—	4: 90
» o. 1 barn	4: 90	0: 18	5: 08	0: 53	5: 43	0: 88	5: 78
» » 2 »	4: 90	1: 28	6: 18	1: 73	6: 63	2: 18	7: 08
» » 3 »	4: 90	2: 38	7: 28	2: 93	7: 83	3: 48	8: 38
» » 4 »	4: 90	3: 48	8: 38	4: 13	9: 03	4: 78	9: 68

b) Ej sjukhusvård:

Hustru	4: 90	0: 30	5: 20	0: 55	5: 45	0: 80	5: 70
» o. 1 barn	4: 90	1: 40	6: 30	1: 75	6: 65	2: 10	7: —
» » 2 »	4: 90	2: 50	7: 40	2: 95	7: 85	3: 40	8: 30
» » 3 »	4: 90	3: 60	8: 50	4: 15	9: 05	4: 70	9: 60
» » 4 »	4: 90	4: 70	9: 60	5: 35	10: 25	6: —	10: 90

Beträffande familjens inkomster utöver sjukpenningen gälla vissa avdragsregler. Åtnjuter den skadade eller dennes hustru inkomst av arbete skall dock hänsyn icke tagas till ett belopp, motsvarande 75 kronor för månad. Åtnjuta båda makarna arbetsinkomst, skall hänsyn icke tagas till ett belopp motsvarande 75 kronor av vardera makens arbetsinkomst för månad. I fråga om återstoden ske avdragen efter en progressiv skala.

Bostadsbidragets storlek beror av bostadskostnaden. Om avdragsgill inkomst icke finnes utöver sjukpenningen, stiga de i tabblän angivna maximala bidragsbeloppen med ett belopp motsvarande erforderlig bostadskostnad, t. ex. med kronor 1:—, 2: 50 och 4:— för dag i de olika ortsgrupperna, om hyran är respektive 30, 75 och 120 kronor för månad.

Riksförsäkringsanstalten anser sig principiellt kunna instämma i sociala försvarsberedskapskommitténs ovan berörda yttrande. Erfarenheten under den tid, som förflutit sedan begynnelsen av nu pågående världskrig, har givit vid handen, att de ersättningsförmåner, som utgå enligt gällande militärsättningsförfordning knappast äro tillfyllest. Detta är i hög grad förhållandet beträffande de inkallade, som hava försörjningsplikt gentemot anhöriga. Utan familjebidragssamfundernas medverkan torde de inkallades familjer säkerligen i många fall hava måst lida nöd och i varje fall måst ligga fattigvården till last.

Ehuru riksförsäkringsanstalten i det följande ämnar föreslå viss förhöjning av nu utgående ersättningsbelopp för de värnpliktigas vidkommande, torde

desamma ändock icke vara tillräckliga för de försörjningspliktiga. Riksförsäkringsanstalten vill därför föreslå, att familjebidrag eller familjetillägg i förekommande fall må utgå till gifta och vissa andra försörjningspliktiga.

Familjetilläggen äro givetvis i första hand avsedda för värnpliktiga, som hava försörjningsplikt. För likformighetens skull och utan föregripande av en kommande revision av 1916 års olycksfallsförsäkringslag, vill riksförsäkringsanstalten dock föreslå, att de ifrågasatta familjetilläggen må utgå jämväl till övrig i förslaget avsedd personal med försörjningsplikt. Till stöd härför må i fråga om fast anställt manskap anföras, att manskapet med undantag av högbåtsmän och flaggkorpraler är temporärt anställt och icke tillförsäkrat pensionsrätt och sålunda ej heller vid avsked på grund av invaliditet, ådragen genom kroppsskada i tjänsten, erhåller någon pension. Enär denna personal i fråga om familjebidrag vid kroppsskada genom stadgande i kungörelsen den 28 juni 1941 med vissa bestämmelser angående tillämpning av förordningen samma dag (nr 591) om familjebidrag till värnpliktiga m. fl., vilka drabbats av kroppsskada (nr 592), är likställd med de värnpliktiga, skulle förslagets genomförande icke innebära någon större avvikelse från nu gällande bestämmelser. Personal å reservstat, övergångsstat, avgångsstat och disponibilitetsstat är visserligen berättigad till pension vid avsked på grund av invaliditet, ådragen genom kroppsskada i tjänsten, men, då för livränta gällande avdragsregler i 12 § i förslaget (motsvarande nuvarande 11 §) äro avsedda att tillämpas å familjetillägg, synas några större betänkligheter icke böra möta att jämväl tillerkänna denna personal i förekommande fall rätt till familjebidrag i samma utsträckning som värnpliktiga. Vad slutligen angår övriga i 2 § 1 mom. i förslaget avsedda, hava dessa icke pensionsrätt. Därest de på grund av civil statlig anställning skulle vara berättigade till pensionsförmåner, gäller i fråga om avdrag vad ovan sagts, varför även dessa böra kunna komma i åtnjutande av familjetillägg.

Under sjukdomstiden synes familjebidrag böra utgå jämlikt i huvudsak de grunder, som angivas i ovanberörda förordning den 28 juni 1941 med däri sedermera gjord ändring. Familjebidraget torde sålunda lämpligen böra utanordnas av vederbörande familjebidragsnämnd.

Enligt utländsk lagstiftning har numera ansetts skäligt att viss tilläggsersättning utgår för invalidernas anhöriga. Det synes riksförsäkringsanstalten som om starka skäl förelåge, för att jämväl i svensk lagstiftning införa rätt till sådan särskild ersättning för vissa anhöriga till de skadade, som förklarats berättigade till livränta enligt militärsättningsförordningen. Denna ersättning synes böra fastställas och utgivas av riksförsäkringsanstalten i form av visst familjetillägg till invalidlivräntan i fall, då den skadades arbetsförmåga är nedsatt med minst en tredjedel. Detta innebär, att förevarande förslag kommer att anknyta sig till det av sociala försvarsberedskapskommittén framförda förslaget till krigspensionsförordning. Därest livränta till den skadade ersättes med sjukpenning, håller riksförsäkringsanstalten före, att familjetillägg alltjämt bör utgå från anstalten.

Vad angår frågan vilka anhöriga, som borde komma i åtnjutande av familjetillägg, följde sociala försvarsberedskapskommittén i huvudsak de föreskrifter, som inrymts i förordningen angående krigsfamiljebidrag. Sålunda skulle enligt förslaget familjetillägg utgå till nedanstående familjemedlemmar till den skadade:

a) hustru, med vilken den skadade sammanlever, samt barn och adoptivbarn under 16 år, som äro under den skadades vårdnad;

b) make samt barn och adoptivbarn under 16 år i andra fall än under a) sägs ävensom makes barn och adoptivbarn under 16 år, under förutsättning, att den skadade är underhållsskyldig gentemot dem och att de äro för sitt uppehälle väsentligen beroende av underhåll från den skadade;

c) fader, moder eller adoptant, som vid tiden för skadans yppande var för sitt uppehälle väsentligen beroende av underhåll från den skadade; samt

d) fränskild make, därest den skadade är genom dom eller avtal förpliktad att utgiva underhåll till denne.

Familjetilläggens storlek följde en viss dyrortsgruppering och vore, vad tilläggen till barnen anginge, grundade på stadgandena i lagen den 18 juni 1937 om barnbidrag (nr 382). Bidrag till ett barn skulle sålunda utgå i ortsgrupp 1 med 240 kronor, i ortsgrupp 2 med 300 kronor, i ortsgrupp 3 med 360 kronor, till två barn med respektive 420 kronor, 525 kronor och 630 kronor. För make ansåg kommittén, att tillägget icke borde överstiga, vad som utginge för ett barn. Utöver nu nämnda föreskrifter hade i förslaget intagits en hel del detaljbestämmelser.

Riksförsäkringsanstalten ansluter sig i viss mån till de synpunkter i nu nämnda hänseende, som komma till uttryck i krigspensionsförslaget, och vill därför föreslå, att en avvikelse i denna del sker från nu gällande principer i fråga om ersättnings utgående. Enligt riksförsäkringsanstaltens mening synes emellertid en differentiering i ersättningsförmånerna efter dyrort icke böra ifrågakomma. En sådan uppdelning är en nyhet för den sociala olycksfallsförsäkringen och de författningar, som grunda sig på denna. En förenkling av de i krigspensionsförslaget föreslagna invecklade särbestämmelserna synes ävenledes böra vidtagas. Riksförsäkringsanstalten vill härutinnan föreslå, att efter det den skadade blivit invalid, ersättning må utgå till hustru och barn ävensom under given förutsättning till föräldrar.

Till storleken av dessa familjetillägg vill riksförsäkringsanstalten återkomma i det följande.

Enligt 1927 års militärsättningsförordning utgår ersättning till den skadade eller vid dödsfall till dennes efterlevande i visst förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst.

För fast anställd beräknas ifrågavarande arbetsförtjänst efter de grunder, som stadgats i 9 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, d. v. s. ersättning utgår i förhållande till den skadades verkliga arbetsinkomst under ett år, räknat tillbaka från dagen för olycksfallet.

För värnpliktiga åter har den årliga arbetsförtjänsten fixerats till vissa i militärsättningsförordningen angivna belopp.

Då vid försvarsväsendet fast anställd vid i tjänsten ådragen kroppsskada icke bör komma i åtnjutande av ersättning, beräknad efter andra grunder än övriga stamanställda, ämnar riksförsäkringsanstalten i denna del ej föreslå någon ändring av nu gällande bestämmelser.

Vad gäller de värnpliktiga däremot har riksförsäkringsanstalten funnit en omarbetning av hithörande bestämmelser påkallad.

I sitt år 1918 avgivna förslag till militärsättningslag upptog riksförsäkringsanstalten frågan om arbetsförtjänstens beräkande till en ingående behandling. Anstalten kom därvid till den slutsatsen, att betydande olägenheter vore förenade med samtliga de sätt, som kunde ifrågasättas för att låta ersättningens storlek bestämmas i förhållande till den värnpliktiges arbetsförtjänst i det civila livet, liksom ock att man för beräkning av ersättningens storlek icke lämpligen kunde lägga till grund hans inkomst av militärtjänsten. Under sådana förhållanden ansåge riksförsäkringsanstalten lämpligast att bibehålla den i 1909 års militärsättningsförordning följda grundsatsen rörande angivandet i författningen av ersättningarnas storlek såtillvida, att beloppet av vissa särskilda ersättningar, nämligen hel sjukpenning, högsta invalidlivränta, begravningshjälp och dödsfallslivräntor framginge av lagens bestämmelser. Emellertid ansåges i fråga om värnpliktiga ett frångående av den i 1909 års förordning tillämpade grundsats om till siffran bestämda, för

alla lika ersättningar böra äga rum sålunda, att de värnpliktiga indelades i vissa grupper med hänsyn till förhållanden, som hänförde sig till deras militärtjänstgöring.

I anslutning härtill indelades den med förslaget avsedda personalen i tre grupper, varvid till den högsta gruppen hänfördes värnpliktiga, som fullgjort viss tjänstgöring, samt vissa kvalificerade värnpliktiga ävensom fast anställda furirer och till mellangruppen övriga värnpliktiga samt meniga utom musikelever och skeppsgossar, vilka hänfördes till den lägsta gruppen.

Även i sitt år 1926 avgivna förslag till bestämmelser om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, ansåg riks-försäkringsanstalten nödvändigt att för de värnpliktiga fastställa viss till siffran bestämd årlig arbetsförtjänst, efter vilken ersättning skulle beräknas. Vid fastställandet av en sådan till siffran bestämd arbetsförtjänst vore det, anförde anstalten, givetvis skäligt, att arbetsförtjänsten bestämdes till högre belopp, än som motsvarade värdet av de förmåner, av vilka de värnpliktiga vore i åtnjutande under militärtjänstgöringen, enär ersättningarna eljest skulle bli för låga. Å andra sidan borde viss hänsyn tagas till den allmänna lönenivån. Skulle man därvid taga till norm industriarbetarnas medellöner, vore det nödvändigt att antaga arbetsförtjänsten till åtminstone 2,000 kronor för värnpliktiga i allmänhet. Det vore emellertid enligt riks-försäkringsanstaltens förmenande principiellt sett synnerligen betänkligt att till norm taga en årlig arbetsförtjänst, som mera avsevärt överstege årsinkomsten för lantarbetare och därmed likställda, vilka torde utgöra den största yrkesgruppen bland de värnpliktiga. Då enligt verkställd utredning årsavlöningen för lantarbetare rörde sig om 1,200 kronor och 1,400 kronor, syntes det år 1918 föreslagna beloppet 1,500 kronor för värnpliktiga i allmänhet vara tämligen väl avvägt. Liksom enligt 1918 års förslag torde emellertid i vissa fall en något högre arbetsförtjänst böra beräknas och således en grupp med högre ersättning böra bibehållas. För denna grupp ansåges arbetsförtjänsten böra fastställas till 1,800 kronor.

Föredragande departementschefen anförde, bland annat, att redan vid tillkomsten av 1909 års militärsättningsförordning den uppfattningen gjorde sig gällande, att liksom de värnpliktigas förmåner i övrigt ej rönt någon inverkan av de olika förhållandena i det civila livet, dessa ej heller borde utöva något inflytande på nu ifrågavarande ersättningar, vilka alltså borde utan avseende på nämnda förhållanden bestämmas lika för alla värnpliktiga. Enär han funne denna uppfattning riktig, anslöte han sig till förslaget, till vars förmån för övrigt kunde åberopas de praktiska svårigheter, som vore förenade med ett hänsynstagande till de värnpliktigas olika omständigheter i det civila livet. I fråga om den gruppindelning, som av riks-försäkringsanstalten föreslagits, hade han ej funnit anledning ifrågasätta någon ändring. Då emellertid av anstalten föreslagna belopp, vartill arbetsförtjänsten för dessa båda grupper borde beräknas, syntes vara för låga, förordade han i stället beloppen 1,620 kronor respektive 1,980 kronor.

I motioner till 1927 års riksdag yrkades, att den fastställda arbetsförtjänsten skulle höjas till respektive 2,000 och 2,500 kronor av herr Lindhagen i första kammaren och till 1,800 respektive 2,400 kronor av herr Lindberg i andra kammaren. Sedan bankoutskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag, bifölls detsamma i denna del av första kammaren, under det att andra kammaren biföll herr Lindbergs motion. Efter sammanjämkning fastställde riksdagen arbetsförtjänsten till 1,764 respektive 2,160 kronor.

I enlighet härmed utgår jämlikt 1927 års militärsättningsförordning ersättning till värnpliktiga efter en beräknad arbetsförtjänst, som anges i 8 § i förordningen. Härvid har man, som ovan nämnts, uppdelat de värn-

pliktiga i avseende å arbetsförtjänstens storlek i två inkomstklasser, en högre med en arbetsinkomst av 2,160 kronor och en lägre med en arbetsinkomst av 1,764 kronor. Till den högre inkomstklassen hänföras de värnpliktiga, som fullgjort första tjänstgöring och repetitionsövningar eller motsvarande tjänstgöring och därefter deltaga i tjänstgöring eller övning, som enligt värnpliktslagen åligga dem eller som eljest i laga ordning blivit dem ålagda. Vidare hänföras till den högre inkomstklassen värnpliktiga, som idka studier vid någon statens högskola eller annan därmed jämförlig högre läroanstalt för utbildning till läkare, tandläkare m. m. och som fullgöra fackutbildning eller facktjänstgöring. Slutligen hänföras till den högre avlöningsklassen sådana värnpliktiga, som fullgöra viss tjänstgöring såsom furirer vid armén eller flygvapnet eller motsvarande tjänstgöring vid marinen. Alla övriga värnpliktiga hänföras till den lägre avlöningsklassen.

Med hänsyn till de nya bestämmelser, som införts i 1941 års värnpliktslag, har riks försäkringsanstalten, som ovan nämnts, funnit nu gällande föreskrifter rörande arbetsförtjänstens beräkning i fråga om värnpliktiga böra omarbetas.

I detta sammanhang vill riks försäkringsanstalten något beröra vad lagstiftningen i Finland, Tyskland och Storbritannien föreskriver i fråga om grunderna för ersättnings beräknande.

Vad Finland angår äro de ersättningsberättigade uppdelade i sex skadeståndsklasser, varvid personer, tillhörande manskapet, eller därmed jämförliga, tillföras första, underbefäl andra, yngre officerare tredje, kaptener fjärde, stabsofficerare femte och personer i högre tjänsteställning än stabsofficerare sjätte skadeståndsklassen. Enligt de för krigsskador gällande bestämmelserna är fördelningen på de sex klasserna något avvikande härifrån, varjämte i de fyra lägsta skadeståndsklasserna ersättningen även må beräknas på grundval av årsinkomst. Sålunda föras till första skadeståndsklassen personer, vilkas årsinkomst understiger 20,000 mark; till andra klassen personer, vilkas årsinkomst uppgår till 20,000 men icke 30,000 mark; till tredje klassen personer, vilkas årsinkomst uppgår till 30,000 men icke till 40,000 mark; till fjärde klassen personer, vilkas årsinkomst uppgår till minst 40,000 mark. Härjämte stadgas, att då skadeståndet, beräknat efter den klass, som motsvarar *den skadades årsinkomst*, blir större än om hänsyn endast tages till hans tjänstegrad, så äger den skadade rätt att tillhöra den högre klassen, till vilken han då också efter ansökan överföres.

Härutöver må framhållas, att livräntetagare på ansökan kan tillerkännas tillägglivränta för viss tid under i lagen angivna förutsättningar. Härvid tages hänsyn till hans civila arbetsförtjänst.

Av det sagda framgår, att man i Finland har infört ett kombinerat system, därvid man skall taga hänsyn i första hand till vederbörandes militära tjänsteställning men även till hans årsinkomst.

Enligt tysk lagstiftning utgår ersättning vid invaliditet enligt olika klasser, allt efter invaliditetens svårighetsgrad. Härvid tages också hänsyn till vederbörandes civilstånd och den ortsgrupp han tillhör. Utöver denna ersättning kunna särskilda tjänstegradstillägg eller yrkestillägg utgå. Tjänstegradstilläggen äro allt efter vederbörandes grad uppdelade i fem olika grupper. Yrkestilläggen avse vissa kvalificerade yrken och uppdelas i två klasser. I den lägre utgår ett månatligt belopp av 10 riksmark och i den högre ett månatligt belopp av 50 riksmark. Den skadades arbetsförtjänst har sålunda en viss churu mindre betydelse vid utmätandet av ersättning enligt den tyska lagstiftningen.

Vidkommande den brittiska lagstiftningen må framhållas, att såväl sjukersättning som invalidpension (livränta) utgår efter vissa fixa belopp, allt efter vederbörandes tjänstegrad. Här tager man sålunda icke hänsyn till den skadades arbetsförtjänst.

Vid övervägande av hithörande spörsmål har riksförsäkringsanstalten funnit det uteslutet att låta ersättningsens storlek bestämmas av den värnpliktiges inkomst av militärtjänsten.

Vad angår spörsmålet om bestämmande av ersättningsens storlek i det individuella fallet i förhållande till den skadades arbetsförtjänst i det civila livet tillämpas visserligen detta förfaringssätt enligt förordningen den 28 juni 1941 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring (nr 593), samt enligt förordningen den 21 april 1943 om ersättning i vissa fall i anledning av kroppsskada, ådragen under fullgörande av tjänsteplikt (nr 183).

I fall, som avses i den förra av dessa förordningar, gäller det emellertid personal, som i regel endast under några timmar i veckan deltagar i tjänstgöring och som under återstående tid ägnar sig åt sin civila verksamhet. Men icke heller i avseende å denna personal har ifrågavarande förfaringssätt blivit konsekvent genomfört i det att den årliga arbetsförtjänsten vid bestämmande av livränta icke må beräknas till lägre belopp än 1,764 kronor.

Även i de fall, som avses i den senare förordningen, äro förhållandena särregna. Här gäller det personal, som för en jämförelsevis kort tid — i regel högst fyra månader — uttagits att fullgöra visst arbete, för vilket — förutom vissa särskilda förmåner — avlöning utgår i huvudsak efter samma grunder, som till andra i liknande arbete sysselsatta personer. Men även här har ett avsteg från principen om ersättningsens storlek i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst ägt rum såtillvida, att vid ersättningsens bestämmande hänsyn till arbetsförtjänsten endast tages i de fall, då denna överstiger 2,300 kronor.

Vad som gäller i de i dessa författningar avsedda fall, kan därför icke åberopas till stöd för frångående av det enligt hittills gällande militärsämningsförfordningar i vårt land tillämpade systemet. En något så när konsekvent tillämpning av användningen av den civila arbetsförtjänsten såsom norm i förevarande hänseende skulle innebära, att, såsom enligt olycksfallsförsäkringslagen, arbetsförtjänsten bestämdes inom ramen av ett visst mycket lågt bestämt minimum och ett visst ganska högt satt maximum. Skulle den civila arbetsförtjänsten läggas till grund endast i de fall, där fråga är om högre arbetsförtjänster men ej om lägre sådana i enlighet med vad som gäller i förordningen om ersättning i vissa fall i anledning av kroppsskada, ådragen under fullgörande av tjänsteplikt, skulle detta innebära en mer eller mindre långt gående avvikelse från själva principen. I varje fall måste beaktas, att här i förhållandevis stor utsträckning är fråga om andra personer än dem, som i det civila livet hava anställning hos någon arbetsgivare. Tillämpning i större eller mindre utsträckning av den ifrågavarande principen medför redan av denna anledning ej obetydliga svårigheter. Men härtill kommer, att enligt olycksfallsförsäkringslagen de erforderliga uppgifterna om arbetsförtjänsten i första hand lämnas av den arbetsgivare, i vars arbete olycksfallet inträffat, och omfatta även de tider, varunder den skadade under året närmast före olycksfallet haft anställning hos annan arbetsgivare eller ej haft sådan anställning. De liknande uppgifter, om vilka här äro fråga, skulle lämnas antingen av den arbetsgivare, hos vilken den skadade haft anställning närmast före militärtjänstgöringen, när någon sådan arbetsgivare finnes, eller ock av den skadade själv. För ett riktigt och rättvist bedömande måste därför ofta, åtminstone när fråga är om mer långvarigt sjukdomstillstånd eller om invaliditet eller dödsfall, ingående särskilda undersökningar från riksförsäkringsanstaltens sida bliva erforderliga i olika orter. Bedömandet försvåras även därav, att för den kanske ganska långa tid av året närmast före olycksfallet, varunder den skadade varit i militärtjänst — eventuellt för hela året — han

icke haft någon arbetsförtjänst, varför för nående av ett riktigt resultat viss skälighetsprövning för denna tid så gott som undantagslöst blir erforderlig. Nödigt underlag härför måste även införskaffas.

Riksförsäkringsanstalten föreslår här nedan, att i händelse av invaliditet, som uppgår till eller överstiger en tredjedel av arbetsförmågan, utöver livränta till den skadade familjetillägg för barn skall utgå utan någon hänsyn till arbetsförtjänsten. Om så blir förhållandet, kommer en anpassning av ersättningen efter den civila arbetsförtjänsten i det individuella fallet att få i motsvarande mån mindre betydelse än enligt nu gällande förordning.

På grund härav och vad riksförsäkringsanstalten i övrigt härutinnan anfört i de förenämnda år 1918 och år 1926 angivna förslagen, vill anstalten föreslå, att arbetsförtjänsten för de värnpliktiga liksom hittills fastställas till vissa i förordningen angivna belopp.

De skäl, som vid tidpunkten för 1927 års militärsättningsförordnings tillkomst talade för en differentiering av de värnpliktiga i nu förevarande hänseende, göra sig nu än mer gällande med hänsyn till 1941 års värnpliktslag. Enligt denna har tjänstgöringstiden avsevärt utsträckts för alla värnpliktiga och i synnerhet för de mera kvalificerade, varjämte värnpliktstiden utsträckts utöver den tidrymd, som tidigare varit stipulerad.

Såsom ovan framhållits har i gällande förordning den fullgjorda tjänstgöringen principiellt lagts till grund för de värnpliktigas indelning i grupper.

Denna indelningsgrund lider emellertid av vissa brister. Osäkerhet vid rättstillämpningen har sålunda förefunnits, då det gällt värnpliktiga, som av en eller annan anledning fått uppskov med tjänstgöringens fullgörande, och då värnpliktiga, vilka varit befriade från värnpliktens fullgörande i fredstid, inkallats till tjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap. Svårigheter hava även uppstått vid prövningen av frågan, huruvida tjänstgöring, fullgjord enligt 27 § 2. eller 28 § i värnpliktslagen, finge tillgodoräknas så att i 8 § i militärsättningsförordningen angivna villkor för arbetsförtjänstens bestämmande till det högre beloppet kunde anses uppfyllda.

Det torde icke kunna förnekas, att inkallelse till värnpliktstjänstgöring innebär ett väsentligt avbräck i den enskilde individens civila liv och att detta avbräck i allmänhet blir större ju äldre den värnpliktige blir. Det synes därför riksförsäkringsanstalten rimligt, att äldre värnpliktiga vid under militärtjänstgöring ådragen kroppsskada beredas något högre ersättningsförmåner än de yngre. För detta talar även, att de äldre i allmänhet torde hava uppnått en viss högre levnadsstandard.

Av 27 § 1 i värnpliktslagen framgår, att den första tjänstgöringen för alla värnpliktiga samt dessutom första repetitionsövningen för armén och kustartilleriet tilldelade värnpliktiga av nu ifrågavarande kategori skall vara fullgjord före utgången av tredje året efter inskrivningsåret. För armén, kustartilleriet och flygvapnet tilldelade värnpliktiga gäller vidare, att andra repetitionsövningen skall vara fullgjord senast inom åttonde året efter inskrivningsåret. Vid flottan förekomma icke repetitionsövningar. Flottan tilldelade värnpliktiga skola i stället antingen fullgöra hela tjänstgöringen i en följd eller ock med en första tjänstgöring, som tager sin början inskrivningsåret eller året därpå samt med en efterutbildningsövning. Denna efterutbildningsövning skall fullgöras före utgången av adertonde året efter inskrivningsåret. Detsamma gäller även efterutbildningsövning för armén, kustartilleriet samt flygvapnet tilldelade värnpliktiga. Riksförsäkringsanstalten har emellertid inhämtat, att efterutbildningsövningar för flottan tilldelade icke sjömanshusinskrivna värnpliktiga äro avsedda att äga rum i samband med dessa värnpliktigas överförande till armén under tionde året efter inskrivningsåret samt att sådana övningar för vissa flygvapnet tilldelade värnpliktiga äro avsedda att äga rum under tolfte året efter inskrivningsåret.

Vid övervägande huru en sådan gruppindelning av de värnpliktiga lämpligen borde ske, har riksförsäkringsanstalten med anknytning till värnpliktslagens bestämmelser angående tjänstgöringens i fredstid uppdelning i en första tjänstgöring, repetitionsövningar och efterutbildningsövning samt de tidpunkter, då dessa olika delar av tjänstgöringen skola vara fullgjorda, funnit lämpligt, att de värnpliktiga i fråga om arbetsförtjänstens storlek i princip indelas i grupper, varvid en grupp skulle omfatta värnpliktiga under fullgörande av dem efter åttonde året efter inskrivningsåret åliggande tjänstgöring, en annan grupp skulle omfatta värnpliktiga under tjänstgöring, som åligger dem under fjärde till och med åttonde året, och en tredje grupp övriga värnpliktiga.

Med hänsyn å andra sidan till den omfattande tjänstgöring, som enligt 1941 års värnpliktslag åligger vissa kvalificerade värnpliktiga, utöver ovan nämnd tjänstgöring, torde man emellertid icke enbart kunna tillämpa nu föreslagna indelningsgrund. Det synes i fråga om dem vara lämpligt och skäligen att inränga dem i grupp med högre ersättning än som eljest skulle hava utgått.

Riksförsäkringsanstalten vill i detta sammanhang något beröra grunderna för det värnpliktiga befälets avlöning.

Under fredstjänstgöring utgår enligt nu gällande bestämmelser, kungörelse den 5 mars 1926 (nr 60) angående avlöning till rullförings- (sjö-rullförings-) befäl och värnpliktiga under fredstid m. m., med däri sedermera gjorda ändringar, den senaste genom kungörelse den 16 maj 1941 (nr 284), penningbidrag till värnpliktig med en krona för dag. Förutsättning härför är dock, att krigsavlöningsreglementet ej skall tillämpas. Denna ersättning utgår oavsett om den värnpliktige nått befälsgrad eller ej. Enligt krigsavlöningsreglementets föreskrifter utgå avlöningar till värnpliktig personal däremot efter grad, varigenom ersättningen till den värnpliktige kommer att motsvara måttet av det ansvar, som åligger honom.

1941 års försvarsutredning anförde rörande det värnpliktiga befälets avlöning, bland annat, att någon höjning av det nyligen fastställda penningbidraget för de värnpliktiga i gemen icke syntes böra nu ifrågakomma. Det föreslagna systemet med tvångsvis uttagning av vissa värnpliktiga för utbildning till befäl under viss längre tid borde såsom komplement kräva, att de sålunda uttagna ekonomiskt kompenseras för de särskilda bördor, som pålades dem. Under hänvisning härtill ifrågasattes, att till de för dylik utbildning uttagna skulle såsom kompensation utgå vissa premier.

Frågan om ersättning till det värnpliktiga befälet kunde emellertid ses även ur annan synpunkt. Det ökade ansvar, som tjänstegraden medförde samt den omständigheten, att det ur militär synpunkt måste anses önskvärt, att de befälsutbildade värnpliktiga fullgjorde frivillig tjänstgöring, talade för att dessa värnpliktiga även under tid, då krigsavlöningsreglementet icke vore tillämpligt, erhöles högre avlöning än värnpliktiga i allmänhet.

Försvarsutredningen förklarade sig emellertid icke vara beredd att avgiva ett formellt förslag till bestämmelser rörande de värnpliktigas avlöning. Detta spörsmål borde i stället göras till föremål för särskild utredning, varvid även borde upptagas spörsmålet om avlöningsförmåner för de värnpliktiga i specialtjänst (läkare m. fl.), vilkas tjänstgöring avsåges skola kunna fördelas över hela värnplikts tiden.

Departementschefen anförde (prop. 318/41 sid. 68), att de till fortsatt befälsutbildning uttagna värnpliktiga och värnpliktiga i specialtjänst med förlängd tjänstgöringstid borde erhålla skälig kompensation för de särskilda uppoffringar, som krävdes av dem. Frågan om en sådan kompensation syntes emellertid, såsom försvarsutredningen förutsatt, böra underkastas närmare utredning.

I proposition nr 297 till 1942 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till ändrade grunder för bestämmande av penningbidrag till de värnpliktiga samt till särskilda premier för värnpliktiga, som uttagits till officers- eller underofficersutbildning m. fl. Förslaget bifölls av riksdagen.

De nya bestämmelserna innefattas i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 527) med provisoriska bestämmelser angående avlöning åt värnpliktiga m. m. Enligt 2 § i sagda kungörelse, vilken paragraf emellertid *icke* trätt i kraft, skulle värnpliktig, varom nu är fråga, i den mån krigsavlöningsreglementet ej vore tillämpligt, under tjänstgöring erhålla penningbidrag med följande belopp för dag

furir 2 kronor 50 öre,
sergeant 3 kronor,
fänrik 4 kronor,
löjtnant 5 kronor samt
kapten 6 kronor.

Ifrågavarande kungörelse, som därjämte innehåller bestämmelser rörande premier åt värnpliktig, som jämlikt 27 § mom. 1 B) värnpliktslagen ålagts fortsatt tjänstgöring, skulle gälla till och med den 30 juni 1943. Bestämmelserna hava emellertid förlänats fortsatt giltighet under ett år genom kungörelse den 30 juni 1943 (nr 566).

Då sålunda skäl ansetts tala för att det värnpliktiga befälet under tjänstgöringen beredes högre ersättning än övriga värnpliktiga, vill riksförsäkringsanstalten, som ovan antytts, föreslå, att detta vid i tjänsten ådragen kroppsskada jämväl beredes högre ersättning. Detta skulle kunna ske genom att nu ifrågavarande värnpliktiga under hänsynstagande till genomgången utbildning och vederbörandes militära tjänsteställning inrangerades i grupp med högre ersättning än som föranledes av tidpunkten för tjänstgöringen.

Sålunda skulle exempelvis en värnpliktig underofficer även under tjänstgöring före åttonde året efter inskrivningsåret kunna hänföras till samma grupp som annan värnpliktig, vilken fullgör tjänstgöring efter åttonde året efter inskrivningsåret, och en värnpliktig furir redan före fjärde året efter inskrivningsåret till den grupp, som omfattar värnpliktiga under tjänstgöring under fjärde till och med åttonde året efter inskrivningsåret.

På samma sätt skulle värnpliktiga sjökaptener, övermaskinister, styrmän och maskinister av andra klassen under hänsynstagande till vederbörandes militära tjänsteställning inrangeras i de olika grupperna.

För dem, som konstituerats till värnpliktiga officerare, synes slutligen en särskild grupp böra införas.

Riksförsäkringsanstalten vill sålunda föreslå, att de värnpliktiga i fråga om arbetsförtjänstens beräkning hänföras till fyra olika grupper, nämligen

1. värnpliktig officer;
2. värnpliktig underofficer och annan värnpliktig, vilken fullgör honom åliggande tjänstgöring efter åttonde året efter inskrivningsåret;
3. värnpliktig furir och annan värnpliktig, vilken fullgör honom åliggande tjänstgöring under fjärde till och med åttonde året efter inskrivningsåret samt
4. annan värnpliktig än ovan nämnts.

Till belysande av frågan angående storleken av den arbetsförtjänst, som bör fastställas för ovan angivna grupper värnpliktiga, må följande anföras. Av den av riksförsäkringsanstalten år 1926 verkställda utredningen framgår, bland annat, att medellönerna under år 1925 ungefärligen hade utgjort inom industrien:

för arbetare i allmänhet, 2,600 kronor
för arbetare i 18—24 års ålder, 2,000 kronor

inom lantbruket:

för statanställda körkarlar, 1,400 kronor

för manliga tjänare i jordbruk 1,200 kronor.

Av 1939 och 1941 års lönestatistiska årsböcker för Sverige framgår, bland annat, att beträffande arbetare inom *industri och hantverk, handel och transportväsende, allmän tjänst m. m.* indextalet (1913 = 100) för löneinkomsten per år, som år 1925 uppgick till 216, år 1939 stigit till 260 och år 1941 till 296.

Genomsnittliga löneinkomsten per år för hela landet inom olika näringsgrenar (exklusive säsongindustri) utgjorde för män 3,167 kronor år 1939 och 3,597 kronor år 1941. Vid begränsning till den egentliga industrien skulle siffrorna bli 3,056 kronor för år 1939 och 3,507 kronor för år 1941.

För *lantarbetare* saknas i nämnda publikationer jämförelsetal för år 1925. År 1929 hade emellertid indextalet (1913 = 100) stigit för manliga tjänare i jordbruk till 168 och år 1939 till 192 samt år 1941 till 236. För statavlönade kördränkare utgjorde indextalet 187 år 1929 och 219 år 1939 samt 276 år 1941.

Den genomsnittliga arbetsförtjänsten i kontant och naturaförmåner under år 1939 för manliga lantarbetare inom olika åldersgrupper framgår av nedanstående ur lönestatistisk årsbok för Sverige hämtade tabell.

	18—20 år	21—24 år	25—29 år	35—39 år
Arbetare i kost	1,213	1,316	1,378	1,371
Statavlönade arbetare	1,464	1,607	1,715	1,736
Dagsverkare utan naturaförmåner	1,327	1,458	1,605	1,591
Dagsverkare med naturaförmåner	1,281	1,550	1,693	1,805
Samtliga	1,265	1,417	1,574	1,687

Föredragande departementschefen anförde i proposition 1941: 316 (sid. 33) angående dyrtidstillägg å enligt militärsättningsförordningen utgående ersättningar, att en höjning av de belopp, efter vilka ersättningarna skola beräknas, icke lär kunna ske med hänsyn tagen till de inkomster, som värnpliktiga av äldre årgångar, vilka under nuvarande förhållanden i stor utsträckning äro inkallade till tjänstgöring, förut åtnjutit i sitt civila arbete. Beloppen torde i stället böra anpassas efter de löneförhållanden, som under normala förhållanden gällde för värnpliktiga i tjugoårsåldern.

Då det gäller att fastställa de olika gruppernas arbetsförtjänst, vill riksförsäkringsanstalten framhålla, att ett sådant fastställande erbjuder stora svårigheter. Givet är, att med hänsyn till den höjning av lönenivån, som ägt rum sedan år 1926, arbetsförtjänsten för värnpliktiga i den lägsta inkomstgruppen bör sättas högre än det belopp, som infördes genom 1927 års militärsättningsförordning eller 1,764 kronor. Vid övervägande härav har riksförsäkringsanstalten ansett hänsyn böra tagas dels till den allmänna lönenivån, dels till de avlöningsförmåner, som utgå till fast anställt manskap, dels ock till att familjetillägg föreslagits skola utgå till försörjningspliktiga värnpliktiga.

Vad beträffar den allmänna lönenivån skulle densamma vid det av riksförsäkringsanstalten föreslagna systemet för arbetsförtjänstens fastställande för de värnpliktiga endast genomsnittligt komma i betraktande. Därvid är att beakta *å ena sidan*, att sjukpenning och livränta till den skadade vid förlust av arbetsförmågan i allmänhet endast skulle utgå med två tredjedelar av arbetsförtjänsten. Denna ersättning kommer därför icke att överstiga den årliga arbetsförtjänsten i den skadades civila verksamhet, även om den arbetsförtjänst, varom här är fråga, bestämmes till i motsvarande mån högre belopp. *Å andra sidan* måste av systemet även följä, att ersättningen till de värnpliktiga, som i sin civila verksamhet hava en förhållandevis hög arbetsförtjänst, ej

sällan blir lägre än vad som motsvarar två tredjedelar av deras arbetsförtjänst i deras civila verksamhet.

Vid en jämförelse med det fast anställda manskapets avlöningsförmåner synes man icke böra utgå från avlöningen till de yngsta meniga, vilka i regel torde vara yngre än de värnpliktiga. Det torde i stället vara riktigare att till jämförelse taga de förmåner, som utgå till meniga efter 3 eller 4 års tjänstgöring. Av löneplan Ma i 1940 års manskapsavlöningsreglemente framgår, att årslönen för menig, vicekorpral, vicekonstapel, i 4. löneklassen, vilken torde uppnås efter 3 års tjänst, utgör 1,176 kronor. Med för närvarande utgående rörligt tillägg torde den kontanta avlöningen uppgå till omkring 1,440 kronor. Förutom kontant avlöning åtnjuter det fast anställda manskapet kost och logi, beklädnad och fri sjukvård. Av bilaga till 1943 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, framgår att medelsbehovet i fråga om armén under innevarande budgetår beräknats till: för mathållning 160 öre, för mundering 85 öre, för kasern- och förplägnadsutredning 10 öre allt för man och dag räknat. För sjukvård och begravningshjälp enligt manskapsavlöningsreglementet har beräknats 20 kronor för år och befattningshavare. Då i nämnda poster, vilka uppgå till i runt tal 934 kronor, för man och år, icke ingår värdet av bostad, torde samtliga naturaförmåners värde kunna uppskattas till åtminstone 1,000 kronor för man och år. Vid sådant förhållande skulle avlöningsförmånerna till en fast anställd i 4. löneklassen kunna beräknas till omkring 2,440 kronor.

Under beaktande härav och de olika faktorerna i övrigt, som kunna anses hava betydelse för ett fastställande av en skälig arbetsförtjänst för de värnpliktiga i den lägsta gruppen, har riksförsäkringsanstalten stannat vid att föreslå en höjning av arbetsförtjänsten för denna grupp från nuvarande 1,764 kronor till 2,400 kronor, motsvarande en ökning av omkring 36 procent. Hel sjukpenning skulle då utgå från riksförsäkringsanstalten med 4 kronor 50 öre för dag och livränta vid fullständig invaliditet med 1,600 kronor för år mot 3 kronor 50 öre i sjukpenning för dag respektive 1,176 kronor i årlig livränta för närvarande (förutom dyrtidstillägg).

Närmast högre gruppens arbetsförtjänst skulle kunna bestämmas till förslagsvis 2,700 kronor. Detta skulle innebära, att hel sjukpenning skulle utgå med 5 kronor för dag samt livränta vid fullständig invaliditet med 1,800 kronor för år mot 4 kronor i hel sjukpenning för dag respektive 1,440 kronor i årlig livränta i motsvarande grupp för närvarande (förutom dyrtidstillägg).

Den tredje gruppens arbetsförtjänst synes lämpligen böra fastställas till 3,000 kronor. Hel sjukpenning skulle då utgå med 5 kronor 50 öre för dag och livränta vid fullständig arbetsoförmåga med 2,000 kronor för år.

För värnpliktiga officerare slutligen synes arbetsförtjänsten böra beräknas till 3,900 kronor eller det högsta belopp, som enligt nu gällande olycksfallsförsäkringslag må tagas i beräkning vid bestämmande av ersättning.

Därest de föreslagna ersättningsbeloppen vid viss tid skulle anses för låga, bör detta enligt riksförsäkringsanstaltens förmenande korrigeras genom vid tid efter annan fastställda lämpligen avvägda dyrtidstillägg. För närvarande synas dyrtidstillägg knappast böra utgå å de föreslagna ersättningsarna.

Avvägningen av storleken av de ovan föreslagna familjetillägg, som från riksförsäkringsanstalten skulle utgå till försörjningspliktiga invalider, erbjuder vissa vanskligheter. Det synes riksförsäkringsanstalten, som om familjetillägg för hustru till helt arbetsoförmögen invalid borde utgå ungefärligen efter enahanda grunder, som dem vilka tillämpas i fråga om livränta till änka. Dock torde med hänsyn till det förhållandet, att det ifrågasatta tillägget skall utgå vid sidan av den skadade tillkommande livränta, detta kunna sättas till något lägre belopp än den livränta, som utgår till änka. Har den skadades arbetsförmåga icke gått förlorad, utan föreligger endast viss nedsättning i den-

samma, bör familjetillägget för hustru i motsvarande grad nedsättas. Hänsyn till livräntan kan enklast tagas på så sätt, att familjetillägget för hustru bestämmes till en viss kvotdel icke — såsom i fråga om änka — av den årliga arbetsförtjänsten utan av den skadades livränta. Med iakttagande av vad sålunda anförts vill riksförsäkringsanstalten föreslå, att familjetillägg för hustru bestämmes till en fjärdedel av den livränta, som utgår till den skadade.

Vad familjetillägg till den skadades barn angår, vill riksförsäkringsanstalten till en början erinra om vad anstalten här ovan återgivit i fråga om krigspensionsförslagets ersättningsnormer beträffande barn.

Enär anledning icke synes föreligga att i princip bereda här ifrågavarande invalider högre försörjningsbidrag för barn än som kan utgå till dem, vilkas invaliditet föranletts av annan orsak än militärtjänstgöring, anser riksförsäkringsanstalten i likhet med sociala försvarsberedskapskommittén, att vid avvägning av familjetilläggets storlek i vad det avser barn lagen den 18 juni 1937 om barnbidrag (nr 382) lämpligen bör tjäna till ledning.

Då emellertid anstalten, såsom ovan framhållits, icke anser sig kunna förordna en dyrtidsgruppering vid utmätandet av ersättning enligt militärsättningsförordningen, håller anstalten före, att tilläggen för barn, då den skadade är arbetsoförmögen, lämpligen böra utgå med de belopp, som i 5 § 2 mom. i ovannämnda lag angivas för den mellersta ortsgruppen. Detta innebär, att familjetilläggen skulle komma att utgivas med 300 kronor för ett barn, med 525 kronor för två barn, med 750 kronor för tre barn och med ytterligare 150 kronor för varje barn därutöver.

Enligt militärsättningsförordningen skall livränta vid förlust av arbetsförmågan i regel utgå med två tredjedelar av den skadades arbetsförtjänst och vid nedsättning av arbetsförmågan med det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen. Beträffande familjetillägg för barn synes icke skäl föreligga att på samma sätt göra tillägget beroende av arbetsförmågan, utan anser anstalten en gradering av tillägget kunna ske mera schematiskt.

Jämlikt ovanberörda lag om barnbidrag kan sådant bidrag i regel utgå till barn, vars fader är varaktigt oförmögen till arbete och på grund härav berättigad till folkpension enligt lagen om folkpensionering. Såsom oförmåga anses i allmänhet vara för handen, då arbetsförmågan är nedsatt med minst två tredjedelar. I anslutning härtill vill riksförsäkringsanstalten föreslå, att familjetillägg för barn må utgå, då den skadades arbetsförmåga är nedsatt med två tredjedelar eller mera, med ovan angivna belopp och då den skadades arbetsförmåga är nedsatt med en tredjedel men ej med två tredjedelar, med halva beloppet.

Huru de föreslagna ersättningarna skulle te sig, framgår av nedanstående tabell:

Tablå, utvisande livränta jämte familjetillägg.

I. Årliga arbetsförtjänsten 2,400 kronor.

100 % invaliditet.

	Årlig livr.	Fam. till.	Summa
Invalid	1,600	—	1,600
» + hustru	1,600	400	2,000
» + » + 1 barn	1,600	700	2,300
» + » + 2 »	1,600	925	2,525
» + » + 3 »	1,600	1,150	2,750
» + » + 4 »	1,600	1,300	2,900

50 % invaliditet.

Invalid	800	—	800
» + hustru	800	200	1,000

	Årlig livr.	Fam. till.	Summa
Invalid + hustru + 1 barn	800	350	1,150
» + » + 2 »	800	462:50	1,262:50
» + » + 3 »	800	575	1,375
» + » + 4 »	800	650	1,450

II. Årliga arbetsförtjänsten 2,700 kronor.

100 % invaliditet.

Invalid	1,800	—	1,800
» + hustru	1,800	450	2,250
» + » + 1 barn	1,800	750	2,550
» + » + 2 »	1,800	975	2,775
» + » + 3 »	1,800	1,200	3,000
» + » + 4 »	1,800	1,350	3,150

50 % invaliditet.

Invalid	900	—	900
» + hustru	900	225	1,125
» + » + 1 barn	900	375	1,275
» + » + 2 »	900	487:50	1,387:50
» + » + 3 »	900	600	1,500
» + » + 4 »	900	675	1,575

III. Årliga arbetsförtjänsten 3,000 kronor.

100 % invaliditet.

Invalid	2,000	—	2,000
» + hustru	2,000	500	2,500
» + » + 1 barn	2,000	800	2,800
» + » + 2 »	2,000	1,025	3,025
» + » + 3 »	2,000	1,250	3,250
» + » + 4 »	2,000	1,400	3,400

50 % invaliditet.

Invalid	1,000	—	1,000
» + hustru	1,000	250	1,250
» + » + 1 barn	1,000	400	1,400
» + » + 2 »	1,000	512:50	1,512:50
» + » + 3 »	1,000	625	1,625
» + » + 4 »	1,000	700	1,700

IV. Årliga arbetsförtjänsten 3,900 kronor.

100 % invaliditet.

Invalid	2,600	—	2,600
» + hustru	2,600	650	3,250
» + » + 1 barn	2,600	950	3,550
» + » + 2 »	2,600	1,175	3,775
» + » + 3 »	2,600	1,400	4,000
» + » + 4 »	2,600	1,550	4,150

50 % invaliditet.

Invalid	1,300	—	1,300
» + hustru	1,300	325	1,625
» + » + 1 barn	1,300	475	1,775
» + » + 2 »	1,300	587:50	1,887:50
» + » + 3 »	1,300	700	2,000
» + » + 4 »	1,300	775	2,075

Ifrågavarande familjetillägg böra enligt riks försäkringsanstaltens förmanande utgå för hustru, med vilken den skadade sammanlever och för barn och adoptivbarn under 16 år, som äro under den skadades vårdnad. I andra fall synas familjetillägg böra utgå med belopp, motsvarande värdet av det underhåll de av den skadade åtnjutit, dock högst med de belopp, som ovan sägs.

För föräldrar eller adoptivföräldrar bör familjetillägg kunna utgå med ett årligt belopp, motsvarande värdet av det underhåll, de av den skadade åtnjutit, dock högst en fjärdedel av den skadade tillkommande livränta.

Enligt olycksfallsförsäkringslagen och enligt 1927 års militärsättningsförordning må invaldlivränta icke i något fall överstiga den skadades årliga arbetsförtjänst. I förenämnda lag om barnbidrag finnes däremot icke något stadgande om maximering av bidragen.

Syftet med familjetillägg liksom med barnbidrag är att underlätta försörjningsbördan för vissa invalida familjeförsörjare. Då detta syfte i många fall knappast skulle kunna uppnås, därest en begränsning uppåt av familjetilläggen införes, har riks försäkringsanstalten icke funnit anledning att föreslå en maximering av familjetilläggen. Då såsom ovan nämnts bidragen enligt lagen om barnbidrag kunna tänkas överstiga invalidens tidigare arbetsförtjänst, synes hinder icke böra anses föreligga för att även låta nu ifrågasatta familjetillägg jämte den skadades egen livränta i vissa fall överstiga hans arbetsförtjänst.

Enligt den ursprungliga lydelsen i 1916 års olycksfallsförsäkringslag liksom i 1927 års militärsättningsförordning skulle vid dödsfall begravningshjälp utgå med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre belopp än 100 kronor. Genom lag respektive förordning den 19 december 1941 höjdes minimibeloppet till 250 kronor.

Begravningshjälp skall enligt militära avlöningsreglementet utgå med lägst 400 kronor och enligt manskapsavlöningsreglementet med lägst 300 kronor. I nämnda belopp skall den vid dödsfall till följd av olycksfall i arbete enligt lag och särskild författning utgående begravningshjälp anses inbegripen.

Riks försäkringsanstalten, som i ett flertal fall fått emottaga klagomål över att begravningshjälpen till de värnpliktigas efterlevande är alltför låg, vill nu föreslå, att begravningshjälp enligt förordningen må utgå med ett för alla lika belopp. Detta belopp synes lämpligen böra fastställas till 300 kronor eller det lägsta belopp, som kan utgå enligt manskapsavlöningsreglementet.

Vidkommande livräntor till efterlevande finner riks försäkringsanstalten, att dessa skäligen böra utgå efter samma princip som för närvarande. Dock vill riks försäkringsanstalten föreslå den förbättringen i de till efterlevande utgående livräntorna, att maximum för utgående efterlevandelivräntor höjes från nuvarande två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst till denna i sin helhet.

Enligt 7 § i olycksfallsförsäkringslagen kan livränta utgå till änkling under förutsättning, att denne för sitt uppehälle varit av den avlidnas arbete beroende. Livränta må ej åtnjutas av änkling, som väsentligen åsidosatt den honom gentemot hustrun åliggande försörjningsplikt eller väsentligen åsidosätter sin försörjningsplikt mot makarnas barn eller adoptivbarn. Försäkringsrådet må besluta, att livränta, som på grund av sådan försumlighet ej skall utgå till änkling, i stället skall utgå till den avlidnas barn eller adoptivbarn under sexton år.

Något motsvarande stadgande finnes icke i gällande militärsättningsförordning. Då nu riks försäkringsanstalten föreslår att frivillig personal, bland annat lottor, skall omfattas av förordningen, har anstalten till prövning upptagit frågan, huruvida anledning finnes att införa ett liknande stadgande i förordningen.

Då emellertid en gift kvinna med hänsyn till den relativt låga ersättning, som under tjänstgöringen tillkommer henne, icke torde kunna anses åtaga sig denna tjänstgöring ur försörjningssynpunkt och då hon, därest hennes make är beroende av hennes arbete, icke torde hava möjlighet att vid sidan av civil förvärvsverksamhet och hemmets skötsel åtaga sig sådan tjänstgöring, har riksförsäkringsanstalten funnit skäl icke föreligga att föreslå införande av ett stadgande rörande livränta till änkring i militärsättningsförrordningen. Riksförsäkringsanstalten förutsätter emellertid härvid, att, därest något enstaka fall skulle förekomma, där livränta till änkring skäligen bör utgå, sådan ersättning må kunna beviljas av Kungl. Maj:t i likhet med vad som gäller i fråga om ersättning åt frivilliga fältartister i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i denna egenskap vid försvarsväsendet.

I detta sammanhang vill riksförsäkringsanstalten något närmare ingå på frågan om livränta till föräldrar. Enligt 7 § b) i militärsättningsförrordningen stadgas, att livränta kan utgå till den avlidnes fader och moder, adoptivfader eller adoptivmoder, eller, om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete *väsentligen beroende*, å ett årligt belopp motsvarande värdet av det *underhåll*, de av den avlidne åtnjutit, dock högst $\frac{1}{4}$ av den avlidnes arbetsförtjänst. Livränta har alltså kunnat utgå med högst 441 kronor, därest den avlidne tillhörde den lägre inkomstklassen och med högst 540 kronor, därest den avlidne tillhörde den högre inkomstklassen. Härtill kommer dyrtidstillägg.

Frågan om utvidgad rätt till ersättning för föräldrar har upptagits till behandling, bland annat, genom en av herr Paulsen m. fl., som ovan omnämnts, till 1942 års riksdag avlåten motion (II: 7). Motionärerna framhöllo därvid, att spörsmålet om ersättning till föräldrar, där dessa varit eller kunnat bliva beroende av den avlidne sonen, borde komma under omprövning, varvid borde beaktas föräldrarnas ekonomiska ställning icke endast vid tiden för dödsfallet utan också framdeles. I sitt yttrande över motionen till riksdagens bankoutskott framhöll riksförsäkringsanstalten, bland annat, att det vore i hög grad vanskligt, att taga i betraktande möjligheterna av inträffad försämring eller förbättring i föräldrarnas förmåga att själva försörja sig. I varje fall borde det få anstå med en utredning i avvaktan på det under utarbetande varande förslaget till ersättningsbestämmelser för krig och beredskapstillstånd. Bankoutskottet delade anstaltens uppfattning. Riksdagens andra kammare biföll visserligen väckt förslag med begäran om utredning, att de i militärsättningsförrordningen angivna villkoren för föräldrars rätt till ersättning borde mildras, men då första kammaren anslöt sig till bankoutskottets hemställan, förföll frågan.

Vid riksförsäkringsanstaltens prövning av ersättningsfrågor av ifrågavarande art gäller det närmast att undersöka föräldrarnas arbetsförmåga och försörjningsmöjligheter samt den avlidnes försörjningsverksamhet gentemot dem. Skulle någon nedsättning i arbetsförmågan icke föreligga, har i regel någon livränta icke utgått, även om den avlidne lämnat bidrag till föräldrarnas uppehälle. Hava föräldrarna gjort gällande, att de lida av sjukdom eller eljest hava arbetsförmågan nedsatt, plägar riksförsäkringsanstalten anmoda dem att medelst läkarintyg styrka nedsättningen i arbetsförmågan. Utvisar läkarutlåtandet, att en ganska betydande invaliditet föreligger, brukar livränta tillerkännas. Givetvis är det också av vikt, att uppgifter införskaffas beträffande föräldrarnas ekonomiska förhållanden. Hava makarna, bådadera eller endera, inkomster av arbete eller kapital, som möjliggöra deras skäligen utkomst, torde livränta icke komma att tillerkännas dem, även om nedsättning i arbetsförmågan föreligger och bidrag lämnats dem av den bortgångne.

Mycket betydelsefulla äro uppgifterna om den avlidnes bidragsverksamhet.

vare sig denna består i kontanta understöd eller i arbetsprestationer, exempelvis i fall, där föräldrarna äro jordbruksidkare. Då fråga är om kontanta bidrag, är bevisningen i många fall knapphändig, men har riks-försäkringsanstalten i regel med ledning av de uppgifter, som lämnats av föräldrarna genom polis-myndighets försorg, ansett sig kunna bedöma ersättningsfrågan och därvid även tillmätt de införskaffade uppgifterna visst vitsord. Livräntans storlek är givetvis beroende på bidragets. Fall hava emellertid förekommit, då en så låg livränta som 100 eller 120 kronor för år tillerkänts. I sådana fall har riks-försäkringsanstalten hållit före, att det relativt ringa ersättningsbeloppet dock varit av väsentlig betydelse för föräldrarnas livsföring. I de fall åter, då kroppsarbete utförts för föräldrarnas räkning och i fall då exempelvis modern och den avlidne haft gemensamt hushåll, har riks-försäkringsanstalten måst taga hänsyn till de särskilda förhållandena och prövningen av ersättningsfrågan har därför många gånger blivit av mycket svårbedömlig karaktär. Vid prövning av dessa ärenden måste också uppmärksammas, huruvida andra än den avlidne utövat bidragsverksamhet gentemot föräldrarna. Skulle understöd sålunda lämnats av annan än den avlidne exempelvis av en broder eller av en syster eller av en offentlig institution måste givetvis hänsyn härtill tagas. Vid avgörandet av ersättningsfrågorna måste det fastslås, att den avlidnes bidrag skall hava varit av väsentlig betydelse för föräldrarnas eget uppehälle. Hjälpaktionen skall alltså huvudsakligen hava kommit föräldrarna tillhanda, även om en talrik skara minderåriga eller sjuka syskon måste anses hava ett visst inflytande på de förhållanden, som kunna berättiga till livräntans tillerkännande.

Slutligen må också bemärkas — något som tidigare i annat sammanhang framhållits — att livränta till föräldrar utgår endast, om dessa vid tidpunkten för sonens bortgång varit beroende av hans arbete. Det förhållandet att skäl tala för att föräldrarna i framtiden skulle hava blivit beroende av den avlidnes arbete, medför icke, att de bliva livränteberättigade.

Den praxis, som riks-försäkringsanstalten följt vid prövning av ersättningsfrågor av nu ifrågakarande slag, har varit utpräglat välvillig. Detta framgår också av det faktum, att försäkringsrådet under den tidrymd av över 15 år, under vilken 1927 års militärerersättningsförordning varit tillämplig, i ett ytterst ringa antal fall ändrat riks-försäkringsanstaltens avslagsbeslut. I några fall har försäkringsrådet till och med undanröjt riks-försäkringsanstaltens beslut om tillerkännande av livränta till föräldrar. Icke desto mindre har satts i fråga, huruvida icke en uppmjukning av nu gällande föreskrifter skulle kunna äga rum. Det för rätt till livränta åt föräldrar föreskrivna villkoret, att dessa skola hava varit väsentligen beroende av den avlidnes arbetsförtjänst, återfinnes visserligen också i gällande olycksfallsförsäkringslag. Emellertid har i svensk lagstiftning i ett fall införts föreskrifter, där villkoret för ersättningsutgående ställts mindre strängt. Riks-försäkringsanstalten syftar härvid på förordningen den 13 juni 1924 om ändrad lydelse av 2 §, 2 mom. c) i förordningen den 1 juni 1923 angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig. I sistnämnda förordning har det föreskrivits, att livränta å ett belopp av 600 kronor skall utgå till föräldrar, därest dessa för sitt uppehälle varit *huvudsakligen* beroende av den avlidnes arbete. Genom 1924 års författningsändring förklarades föräldrar berättigade till livränta, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete *beroende*.

Härutöver vill riks-försäkringsanstalten erinra om den ersättning, som kan utgå till föräldrar i anledning av krigsförlisning. Enligt lagen den 11 juni 1937 om krigsförsäkring för ombord på fartyg tjänstgörande personer kan visst kapitalbelopp i fall, då olycksfallet merför döden, tillfalla föräldrar

(adoptivföräldrar). Härvid äro några särskilda villkor för beloppets erhållande icke stipulerade.

Tager man del av utländsk lagstiftning i hithörande hänseenden, inhämtas vad först Finland angår, att enligt lagen den 24 mars 1938 om erläggande av skadestånd för kroppsskada eller sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, (gällande i fredstid och provisoriskt under krigstid) förutsättningen för att föräldrar skola kunna erhålla skadestånd är den, att deras arbete, förvärvsförmåga och förmögenhet äro så ringa, att de för sitt uppehälle huvudsakligen varit beroende av den skadades eller den sjukes arbetsförtjänst. Enligt den finska krigsolycksfallslagen den 10 januari 1941 kan ersättning utgå till föräldrar, om vilka den skadade eller den sjuke i avsevärd grad dragit försorg eller stått i beråd att draga försorg, i sistnämnda fall dock endast, när tillfredsställande utredning härom förebringas och någon annan försörjningspliktig familjemedlem, som vore i stånd att draga försorg om föräldrarna, icke finnes.

Vad Tyskland beträffar förutsättes för föräldrars rätt till ersättning enligt lagen den 26 augusti 1938 att dessa åtminstone delvis erhålla sin försörjning av den avlidne samt att deras förvärvsförmåga är nedsatt med minst två tredjedelar. Som ytterligare villkor för ersättnings utgående har också föreskrivits, att föräldrarna uppnått en viss ålder samt att deras månatliga inkomst icke får överstiga 52—60 mark, allt efter boningsorten. Härjämte har stadgats, att en moder, som är arbetsför, men som har att svara för underhåll och uppfostran av barn jämställas med den, som är oförmögen till självförsörjning.

Enligt den brittiska lagstiftningen tillkommer föräldrapension endast personer, som äro helt eller delvis oförmögna att försörja sig och icke hava tillräckliga tillgångar. Pensionens storlek bestämmes av vederbörande departementschef inom vissa i lagen fastslagna gränser.

Av förestående redogörelse framgår, att nu åberopade utländska lagstiftning i likhet med den svenska olycksfallsförsäkringslagen och 1927 års militärsättningsförordning uppställt vissa villkor för att livränta må kunna utgå till föräldrar. Sålunda har stipulerats, att föräldrarna för sitt uppehälle skulle hava varit huvudsakligen beroende av den avlidnes arbetsförtjänst eller att den avlidne i avsevärd grad dragit försorg om eller stått i beråd att draga försorg om föräldrar eller att förvärvsförmågan varit helt eller i betydande grad nedsatt samt att föräldrarnas egen inkomst varit obetydlig. Vad särskilt den brittiska lagstiftningen angår må uppmärksammas, att storleken av föräldrapensionen lagts i vederbörande statsämbetsmans hand.

Vid överbägande av hithörande spörsmål har riksförsäkringsanstalten stannat vid att för närvarande icke föreslå någon ändring i nu gällande stadgande, att föräldrarna skola hava varit för sitt uppehälle av den avlidnes arbete väsentligen beroende för att ersättning skall kunna utgå.

Slutligen vill riksförsäkringsanstalten föreslå vissa förenklingar i fråga om anmälningsförfarandet enligt militärsättningsförordningen.

I fråga om förfarandet vid lämnandet av meddelande om inträffad skada återfinnas föreskrifter härom i 14 och 15 §§ i militärsättningsförordningen ävensom i kungörelsen den 25 november 1927 med närmare föreskrifter för tillämpning av militärsättningsförordningen (nr 445). I dessa författningar föreskrives, att kompanichefen eller motsvarande befäl ofördröjligen skall underrättas, när skador uppkommit under militärtjänstgöringen. Yppas skada efter tjänstgöringens upphörande, skall underrättelse om denna lämnas till rullföringsbefälhavaren (sjörullföringsbefälhavaren). Där-efter åligger det kompanichefen eller motsvarande befäl att, där skada medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd som föranleder ersättning enligt militärsättningsförordningen, ofördröjligen skriftligen anmäla skadan och inlämna denna anmälan till vederbörande militära

personalchef, som har att införskaffa läkarintyg och föranstalta om viss ytterligare utredning samt därefter med eget utlåtande insända samtliga handlingar till riksförsäkringsanstalten. Den ytterligare utredning, som sålunda skall verkställas, avser den skadades ålder, yrke, bostad- och postadress. Vidare skall utredningen innehålla uppgift å den tidpunkt, då den skadade upphör eller upphörde åtnjuta avlöning av statsmedel samt underhåll och vård genom militär myndighets försorg. Därjämte skall införskaffas uppgift om den tidpunkt, då den skadade framdeles kan antagas komma att intagas för vård å sanatorium eller å annat sjukhus på militär myndighets bekostnad. Slutligen skall undersökningen omfatta de omständigheter, som kunna tjäna till ledning vid bedömandet, huruvida skadan inträffat under militärtjänstgöring samt huruvida den kan anses helt eller delvis självförvälad. Personalchefen åligger därefter att införskaffa läkarintyg av viss i ovannämnda kungörelse angiven art. Slutligen skall personalchefen med eget utlåtande insända samtliga handlingar i ärendet till riksförsäkringsanstalten. Detta förfaringssätt kommer till användning såväl beträffande olycksfall som sjukdom, som icke åsamkas på grund av olycksfall. Emellertid föreligger den olikheten, att beträffande sistnämnda slag av sjukdom anmälan skall göras av vederbörande militärläkare.

För anmälan har riksförsäkringsanstalten fastställda formulär. Däremot finnas icke formulär fastställda för av vederbörande militärläkare avgivna utlåtanden.

I och med utbrottet av nu pågående världskrig med dess talrika inkallelser till förstärkt försvarsberedskap och därav föranledda ökning av antalet till riksförsäkringsanstalten anmälda kroppsskador, har det visat sig ogörligt att rigoröst följa de bestämda föreskrifterna för anmälningsförfarandet. Den militära expeditionspersonal, som haft att handlägga dessa ärenden särskilt vid fältförband, har i många fall varit främmande för de föreskrifter, som här äro tillämpliga. De värnpliktiga läkare, vilka i betydande utsträckning handhaft den militära sjukvården, hava saknat kännedom om militärsättningsförordningens stadganden över huvud taget och särskilt i fråga om den militärläkare åliggande anmälningsskyldigheten. Numera måste emellertid dessa olägenheter få anses i det väsentliga eliminerade. Enligt vad som meddelats från arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse torde frågan om för ändamålet skickad expeditionspersonal vara löst, åtminstone vid depåtruppförbanden, enär de sjukvårdsunderofficerare, som finnas vid samtliga dessa förband, numera torde få anses hava erhållit erforderlig rutin.

Samma torde vara förhållandet med de värnpliktiga läkarna. Beträffande de till fältläkarkåren hörande läkarna torde dessa genom beivrande av kurser hava erhållit även en teoretisk kännedom om ersättningsbestämmelserna för kroppsskador.

I samband med omprövning av frågan om snabbare utbetalning av ersättning till värnpliktiga hava emellertid möjligheterna för åvägabringande av ett förenklat anmälningsförfarande berörts. Detta spörsmål har också uppmärksammat av den militära expeditionstjänstkommittén och föranlett underhandsöverläggningar mellan riksförsäkringsanstalten och kommittén. I en till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet den 31 december 1942 avgiven rapport har kommittén i denna del anfört följande.

»Förfarandet vid anmälan om olycks- eller sjukdomsfall är onödigt omständligt. De uppgifter, för vilka nu användas flera handlingar — anmälan, läkarintyg, särskilt läkarutlåtande vid sjukdomsfall, förhørsprotokoll, missiv — borde i normala fall kunna innefattas i en blankett med särskilda utrymmen för bl. a. läkarintyg och särskilt yttrande av läkaren samt sådan särskild utredning, som för närvarande i allmänhet verkställas av kompanichefen.

Formuläret bör vara så uppställt, att varje uppgiftslämnare kan underteckna sin del av detsamma.

Eftersom samtliga uppgifter i samband med anmälan i praktiken lämnas av kompanichefen och läkaren, torde anmälan ej behöva passera den militära personalchefen eller regementschefen för expediering till riksförsäkringsanstalten. I den mån kompanichefen ej själv har tillgång till det primärmaterial, från vilket uppgifter skola inflyta i anmälan, kan han erhålla erforderliga upplysningar från vederbörlig avdelning av regementsstaben. Detta torde huvudsakligen gälla uppgift om uppburna avlöningsförmåner, vilka vid behov kan inhämtas från kassaavdelningen.

Anmälan om olycks- eller sjukdomsfall insändes enligt det rekommenderade förfaringssättet, sedan formuläret vederbörligen ifyllts av kompanichefen direkt till riksförsäkringsanstalten. Särskilt missiv är onödigt. Riksförsäkringsanstalten bör vid skriftväxling med förbandet hänvända sig direkt till kompanichefen. Avskrift av beslut i ersättningsfråga bör dock tillställas förbandets läkare, vilken vanligen är den, som närmast har intresse därav.

För underlättande för den enskilde att utfå ersättning, vartill han är berättigad, och för riksförsäkringsanstalten att kontrollera att förutsättningar därför föreligga, synes förbandets läkare böra åläggas skyldighet att, då ersättningsberättigad hemförlovas, till riksförsäkringsanstalten insända läkarintyg angående fortsatt arbetsoförmåga och därvid samtidigt meddela upplysning om dagen för hemförlovingen.»

Av den lämnade redogörelsen framgår, att det i gällande bestämmelser föreskrivna anmälningsförfarandet är väl omständligt. Ett förenklat förfaringssätt bör såsom av den militära expeditionstjänstkommittén anförts i stor utsträckning kunna komma till användning och vill riksförsäkringsanstalten för sin del föreslå en sådan förenkling.

Avgörandet, huruvida inträffad skada eller sjukdom bör föranleda anmälan till riksförsäkringsanstalten, förutsätter i flertalet fall ett bedömande från vederbörande läkares sida av frågan, om den skadade eller sjuke kan förväntas bli återställd före tjänstgöringens eller anställningens upphörande. På grund härav torde det böra ankomma på den för sjukvården vid förbandet ansvarige läkaren att avgiva anmälan till riksförsäkringsanstalten om såväl olycksfall som sjukdom, vilken ej föranletts av olycksfall. Den nuvarande uppdelningen av anmälningsskyldigheten å truppbefäl och läkare skulle sålunda upphöra, vilket är lämpligt även på den grund att det i vissa fall kan vara tveksamt, om sjukdom till följd av olycksfall, respektive annan under tjänstgöringen ådragen sjukdom föreligger.

I fråga om olycksfall torde det vara lämpligt, att läkaren, då anledning till anmälan om olycksfallet föreligger, av den skadades truppbefäl erhåller de för anmälan erforderliga uppgifterna angående de omständigheter, varunder olycksfallet inträffat samt om den skadades tjänstgöringsförhållanden.

Behov av särskild utredning genom den militära personalchefen torde i regel ej föreligga. Beträffande olycksfall, som inträffa under övningarnas vanliga gång, böra de för ersättningsfrågans prövning erforderliga uppgifter om olycksfallets förlopp m. m. kunna lämnas å anmälningsblanketten och särskilt utredningsprotokoll sålunda undvikas. Upprättande av förhørsprotokoll synes endast vara erforderligt för sådana fall, då behov av särskild utredning föreligger, nämligen om olycksfall inträffat under fritid eller om omständigheterna eljest äro oklara eller om nedsättning av ersättningen kan ifrågakomma eller om skadan vållats av annan person eller slutligen, om läkaren påkallar förhör.

Anmälningshandlingen synes böra genom regementsexpeditionen eller motsvarande insändas till riksförsäkringsanstalten. Särskild missivskrivelse torde härvid icke erfordras.

För att eventuellt erforderliga ändringar framdeles skola kunna komma till stånd utan påkallande av riksdagens medverkan, synas föreskrifterna om anmälningsskyldighetens fullgörande lämpligen böra intagas i tillämpningsbestämmelserna.

På grund härav vill riksförsäkringsanstalten förorda, att i militärsättningsförordningen endast intages ett stadgande därom, att Konungen äger utfärda erforderliga bestämmelser rörande anmälan om kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Riksförsäkringsanstalten har i detta sammanhang icke tagit ställning till frågan om arbetsvård, d. v. s. yrkesutbildning och arbetsanskaffning m. m. åt sådana under militärtjänstgöring skadade personer, som på grund av genom skadan uppkommen invaliditet kunna vara i behov av dylik vård. Anstalten vill emellertid framhålla, att därest genom krigsskada invalidiserade skulle beredas sådan förmån eller densamma efter lagändring skulle komma dem till del, som ådraga sig invaliditet till följd av olycksfall i arbete, jämväl frågan om arbetsvård åt under militärtjänstgöring i fredstid skadade bör upptagas till prövning.

Riksförsäkringsanstalten övergår härefter till en granskning av de ändringar, som i anslutning till vad ovan omförmäles, äro erforderliga i nu gällande militärsättningsförordning.

1 §.

Uttrycket »i fredstid» ersättes med »å tid, då riket icke befinner sig i krig», vilket innebär, att samma ordalag komma till användning, som i förordningen den 28 juni 1941 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring (nr 593) införts.

På grund av framlagda förslag om beslutanderättens överförande från Kungl. Maj:t till riksförsäkringsanstalten beträffande ersättning åt frivilliga m. fl. samt om dessas rätt till ersättning i fall, då de ådragit sig kroppsskada vid vissa utbildningskurser, föreslår anstalten en omformulering av andra stycket i paragrafen.

2 §.

1. I anslutning till vad riksförsäkringsanstalten uttalat i fråga om de till försvarsväsendet hörande kategorierna, vilka ansetts böra vara ersättningsberättigade enligt militärsättningsförordningen, har författningsrummet blivit föremål för viss omredigering. För den händelse framdeles nya grupper vid försvarsväsendet skulle tillkomma utöver dem, som här upptagits, har det föreslagits, att Konungen äger förordna, huruvida författningen må tillämpas jämväl på andra vid försvarsväsendet tjänstgörande än dem, som nu föreslagits.

2. Rätten att erhålla ersättning för sådana kroppsskador, vilka åsamkas vid resor till och från tjänstgöringen, har utsträckts. I anledning därav har andra stycket i författningsrummet fått ett särskilt tillägg.

För fullständighetens skull har i ett tredje stycke införts stadgande om att med militärtjänstgöring skall likställas sådan frivillig utbildningskurs, som omförmäles i 1 § andra stycket.

6 §.

I tredje stycket, »Ersättning, varom i denna paragraf» etc. böra orden »till fast anställt manskap vid försvarsväsendet, musikelev eller skeppsgosse» liksom orden »varar, ej heller till annan fast anställd eller värnpliktig för tid, under vilken» utbytas mot ordet »eller». Denna förenkling förestavas av bland annat det förhållandet, att kategorierna musikelever och skeppsgossar icke finnas.

Då tveksamhet rått, huruvida en person, som åtnjuter livränta enligt förordningen, må uppbära ersättning under en senare tjänstgöring, har ett förtydligande härutinnan införts.

7 §.

Med hänsyn till riks försäkringsanstaltens förslag om familjetillägg till hustru, barn och föräldrar är det nödvändigt att införa vissa föreskrifter beträffande rätten härutinnan. Dessa stadganden hava intagits här.

Det torde icke vara erforderligt att i författningstexten särskilt angiva, att familjetillägg för barn kan utgå, evad barnet fötts före eller efter olycksfallet.

Då familjebidragsnämnderna torde komma att bestå jämväl i fredstid, håller riks försäkringsanstalten före, att åt dessa nämnder bör anförtros uppgiften att under den tid, då den skadade kommer i åtnjutande av sjukpenning, utbetala familjebidrag. Under livräntetiden bör däremot riks försäkringsanstalten utbetala tilläggen liksom i de fall, då invaliditetstillståndet övergår i sjukdomstillstånd, med andra ord när livränta upphör att utgå och ersättes med sjukpenning.

För reglering av ersättningsförfarandet i vad detsamma avser familjebidrag under tid, då familjebidragsnämnderna förpliktas att utbetala dessa tillägg, bör särskild författning utfärdas.

8 §.

Denna paragraf motsvarar nuvarande 7 §.

Med hänsyn till att begravningshjälpen föreslås höjd från lägst 250 kronor till 300 kronor, erfordras en omredigering av paragrafen. Likaledes är en sådan omredigering nödvändig i anslutning till riks försäkringsanstaltens förslag om förhöjning av det sammanlagda beloppet av till efterlevande utgående livräntor. Som ovan anförts, har härvid föreslagits, att de till efterlevande utgående livräntorna icke må överstiga den avlidnes årliga arbetsförtjänst (tidigare två tredjedelar av den avlidnes arbetsförtjänst).

9 §.

Denna paragraf ersätter 8 § enligt gällande förordning. Författningsrummet måste omredigeras på grund av riks försäkringsanstaltens förslag till ny inkomstklassindelning och förhöjning av de belopp, som skola antagas utgöra de värnpliktigas arbetsförtjänst.

10 § = nuvarande 9 §.

11 § = nuvarande 10 §.

I andra stycket har, med hänsyn till att familjetillägg föreslagits i vissa fall kunna utgå från riks försäkringsanstalten vid sidan av sjukpenning, införts en bestämmelse om att skälighänsyn till utgående familjetillägg skall tagas vid bestämmande av avdrag å sjukpenning. Viss förenkling har därjämte föreslagits.

12 § = nuvarande 11 §.

13 §.

Motsvarar nuvarande 12 §, vari endast »6 och 7 §§» ändras till »6 och 8 §§».

14 § = nuvarande 13 §.

15 § = nuvarande 14 §.

Författningsrummet måste omformuleras, när riks försäkringsanstalten nu föreslår förenklingar i anmälningsförfarandet.

I författningsrummet bör stadgandet om lämnande av underrättelse angående kroppsskadan till rullförföringsbefälhavaren respektive sjöförföringsbefälhavaren, i fall då skadan yppats efter tjänstgöringens upphörande, utgå. I stället bör föreskrivas, att ansökan i sådana fall skall insändas direkt till riksförsäkringsanstalten.

Sista stycket i nuvarande 15 § kan lämpligen överföras till nu föreslagna 15 §.

Nuvarande 15 § utgår.

De i författningsrummet angivna föreskrifterna böra kunna införas i en tillämpningsförfattning.

18 §.

I andra stycket ändras paragrafnumret till 15 (ej 14).

Vidare föreslås, att orden »Lag samma vare» utbytas mot »Samma vare förhållandet».

21 §.

Häri ändras »6 § eller 7 § b)» till »6 § eller 8 § b)».

23 §.

Paragrafbeteckningen i första meningen ändras till 15 (ej 14).

I överensstämmelse med ändringen i 6 § tredje stycket föreslår riksförsäkringsanstalten, att andra meningen i 23 § får följande ändrade lydelse:

»Nämnda tid av 3 år räknas från det anställningen eller tjänstgöringen upphört — — — inträdde.»

24 §.

I anslutning till de strävanden om förenkling, som gjort sig gällande, föreslås, att paragrafen utgår och ersättes där så kan anses erforderligt med föreskrifter i en tillämpningsförfattning.

24 § = nuvarande 25 §.

25 § = nuvarande 26 §.

Beträffande ikraftträdandet av de föreslagna ändringarna finner riksförsäkringsanstalten, att detta lämpligen bör äga rum den 1 januari 1945.

Inom riksförsäkringsanstalten har verkställts en uppskattning av de ersättningskostnader, som vid genomförd fredsorganisation av försvarsväsendet enligt 1942 års beslut skulle föranledas av tillämpning av 1927 års militärersättningsförfordning med däri av riksförsäkringsanstalten nu föreslagna ändringar. Då ett flertal av de faktorer, som påverka ersättningskostnaderna, icke låta sig bedöma med någon högre grad av tillförlitlighet, måste uppskattningen vara behäftad med en betydande osäkerhet.

Till grund för uppskattningen hava lagts de under budgetåret 1938/39 d. v. s. under tiden närmast före krigsutbrottet utgivna ersättningsarna enligt förordningen. Dessa utgjorde sammanlagt 1 112.4 tkr., sålunda fördelade:

	Tkr.
Läkarintyg m. m.	29.8
Läkarvård och läkemedel	97.9
Sjukpenning	318.0
Livräntebelopp till invalider	541.1
Begravningshjälp	24.7
Livräntebelopp till efterlevande	92.6
Kapitalbelopp i stället för livränta	8.3

Summa 1 112.4

Antalet fall, i vilka beslut om ersättning för första gången fattats under vart och ett av åren 1938 och 1939, framgår av nedanstående sammanställning.

	1938			1939		
	Olycks- fall 1	Sjuk- dom	Till- samman	Olycks- fall	Sjuk- dom	Till- samman
Ersättning överhuvud	242	682	924	434	860	1,294
Invaliditetsersättning	30	152	182	42	230	272
Dödsfallsersättning	13	137	150	28	60	88

Antalet tillkomna livräntor till efterlevande utgjorde 58 år 1938 och 36 år 1939.

Antalet tjänstgöringsdagar, som under budgetåret 1938/39 fullgjorts av personer, som omfattats av förordningen, har beräknats till i runt tal 11.7 miljoner. Med ledning av de i 1941 års försvarsutrednings betänkande lämnade uppgifterna kan antalet tjänstgöringsdagar vid genomförd fredsorganisation beräknas komma att uppgå till omkring 27 miljoner.

Antalet ersättningsfall utgjorde sålunda år 1938, om antalet tjänstgöringsdagar nämnda år antages lika med antalet tjänstgöringsdagar under budgetåret 1938/39, 79.0 per miljon tjänstgöringsdagar. Detta frekvenstal kan icke utan vidare antagas gälla efter genomförd nyorganisation av försvarsväsendet. Å ena sidan kan en ökning av olycksfallsfrekvensen förväntas på grund av den alltmer omfattande mekaniseringen av försvaret samt utvecklingen i fråga om beväpning och stridsmetoder i övrigt. Vad särskilt de svårare olycksfallen, invaliditets- och dödsfallen beträffa, påverkas frekvensen av den även relativt mycket större omfattningen av flygvapnet. Å andra sidan borde någon minskning av sjukdomsfrekvensen kunna förväntas på grund av den noggrannare läkarundersökning av nyinryckta värnpliktiga, som numera verkställas.

Att siffermässigt uppskatta dessa faktorerers inverkan låter sig knappast göra. Viss hänsyn till desamma kan emellertid tagas genom att uppskatta antalet ersättningsfall något högre än som skulle förämlas endast av det ökade antalet tjänstgöringsdagar. Antalet ersättningsfall för år synes sålunda kunna uppskattas till omkring 2,700 och antalet invaliditets- och dödsfall till omkring 900, varav 600 invaliditetsfall och 300 dödsfall. Antalet nytillkommande livräntor till efterlevande kan i så fall uppskattas till 100 för år.

De föreslagna bestämmelserna om den årliga arbetsförtjänstens beräkning kunna enligt en verkställd överslagsberäkning anses innebära, att den genomsnittliga arbetsförtjänsten höjes med omkring 40 procent utöver den för budgetåret 1938/39 genomsnittliga.

Med dessa utgångspunkter hava kostnaderna enligt förslaget uppskattats för det första året efter fullt genomförd nyorganisation av försvarsväsendet och under förutsättning att fredsförhållanden då råda. Uppskattningens resultat framgår av följande sammanställning.

	Tkr.
Läkarintyg, läkarvård, läkemedel m. m.	320
Sjukpenning	1,120
Livräntebelopp till invalider	410
Familjetillägg	100
Begravningshjälp	90
Livräntebelopp till efterlevande	60
Summa	2,100

Livräntebeloppen till invalider och efterlevande komma givetvis att år för år öka genom nytillkommande livräntefall till dess avgången genom döds-

fall och av andra anledningar uppväger de nytillkommande livräntorna. I jämviktsläget kunna de årliga kostnaderna uppskattas på följande sätt.

	Tkr.
Läkarintyg, läkarvård, läkemedel m. m.	320
Sjukpenning	1,120
Livräntebelopp till invalider, inklusive familje- tillägg	2,550
Begravningshjälp	90
Livräntebelopp till efterlevande	1,720
Summa	5,800

Kostnaderna enligt de föreslagna bestämmelserna hava sålunda under ovan angivna förutsättningar uppskattats till 2.1 miljoner kronor under första året och 5.8 miljoner kronor i jämviktsläget. Härutöver tillkomma givetvis ersättningar, väsentligen livräntor, som utgå enligt de nu gällande bestämmelserna. Dessa ersättningar komma att år efter år minska.

Den utvidgning av militärsättningsförordningens tillämpningsområde samt införandet av familjetillägg, som riks försäkringsanstalten i det föregående förordat, torde komma att medföra ett ökat personalbehov å den byrå, som inom anstalten handlägger ifrågavarande ärenden. Huru stor denna ökning kan komma att bliva, låter sig emellertid icke på förhand beräkna, varför riks försäkringsanstalten icke för närvarande kan uttala sig i vilken omfattning de föreslagna ändringarna komma att medföra ökning av anstaltens förvaltningskostnader.

Under åberopande av vad som sålunda anförts och med överlämnande av utkast till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, får riks försäkringsanstalten hemställa, att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen förslag

dels till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring,

dels till förordning med upphävande av förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring,

dels ock till förordning angående familjebidrag i vissa fall åt värnpliktiga m. fl., vilka komma i åtnjutande av sjukpenning jämlikt bestämmelserna i 1927 års militärsättningsförordning.

I handläggningen av detta ärende hava, förutom undertecknade, deltagit byråcheferna Eisen, Östrand och von Schulzenheim samt byrådirektören Sidvall.

Avskrift av riks försäkringsanstaltens protokoll, utvisande vid ärendets handläggning avvikande meningar, bifogas härjämte.

Underdånigst

SAM LARSSON.

Nils Källström.

Stockholm den 25 september 1943.

*Utdrag ur riks försäkringsanstaltens protokoll
av den 25 september 1943.*

Närvarande: Generaldirektören Larsson.
Byråchefen Eisen.
» Östrand.
» von Schulzenheim.
Byrådirektören Sidvall.
» Källström.

§ 8.

Föredrog byrådirektören Källström Kungl. Maj:ts remiss den 26 februari 1943 angående översyn av 1927 års militärsättningsförordning samt Kungl. Maj:ts remiss den 1 juli 1943 i anledning av en av Riksförbundet Sveriges Lottakårer gjord framställning angående statligt skydd åt lottor vid skada på grund av olycksfall eller sjukdom; och beslöts underdånigt utlåtande enligt registraturet.

Föredraganden var från beslutet skiljaktig och anförde:

»Det förslag, som av riks försäkringsanstalten framlagts beträffande familjetillägg till skadades anhöriga, synes mig invecklat och giva anledning till onödig omgång vid ersättningsärendenas handläggning.

Enligt mitt förmenande böra sådana familjetillägg för den skadades anhöriga — hustru, barn och föräldrar — lämpligen utgivas i relation till den skadades arbetsförtjänst — i analogi med vad förhållandet är beträffande livräntor till efterlevande. Skulle man följa de i olycksfallsförsäkringslagen och militärsättningsförordningen givna stadgandena angående relationen mellan arbetsförtjänst och efterlevandelivräntor, borde de ifrågasatta familjetilläggen utgå för hustru med en fjärdedel av denna arbetsinkomst, för varje barn med en sjättedel av arbetsinkomsten och för föräldrar med högst en fjärdedel av arbetsinkomsten. Detta skulle innebära, att vid fullständig invaliditet utan hänsynstagande till maximering livränta till en skadad värppliktig, vars arbetsförtjänst beräknats till 2,400 kronor, komme att utgå med 1,600 kronor samt familjetillägg för hustru och för ett barn med respektive 600 kronor och 400 kronor, varför sammanlagt skulle komma att utgivas 2,600 kronor eller 200 kronor mera än den för den skadade beräknade arbetsförtjänsten. Skulle man gå in för en maximering av utgående ersättningar till förslagsvis arbetsförtjänsten i dess helhet, måste sålunda en reducering av de utgående ersättningarna verkställas med 200 kronor.

I likhet med riks försäkringsanstalten vill jag emellertid sätta i fråga, huruvida icke med hänsyn till det förhållandet, att den skadade kommer i åtnjutande av invalidlivränta, familjetillägg för hustru bör utgå med något lägre belopp än vad som stipulerats beträffande efterlevandelivränta. Med riks försäkringsanstalten är jag därför ense därutinnan, att familjetillägg för hustru bör sättas till en fjärdedel av den till den skadade utgående livräntan. Jag anser emellertid, att detta stadgande bör formuleras så, att nämnda familjetillägg utgår med en sjättedel av den skadades arbetsförtjänst. Härmed vinner man, att familjetillägg liksom livräntor utgå i visst förhållande till den skadades arbetsinkomst. Skulle den skadades arbetsförmåga vara endast delvis nedsatt, böra familjetillägg nedsättas i motsvarande grad.

Vad familjetillägg för barn angår har riks försäkringsanstalten däremot föreslagit, att desamma skola utgå efter i huvudsak enahanda grunder som

dem, vilka angivas i lagen om barnbidrag. Riksförsäkringsanstalten har sålunda här gått in för en annan princip än då fråga är om familjetillägg för hustru. Storleken av de av riksförsäkringsanstalten föreslagna familjetilläggen för barn, 300 kronor för ett barn, 525 kronor för två barn o. s. v. synes mig i och för sig ganska väl avvägd. Dock håller jag före — i likhet med vad fallet är beträffande familjetillägg för hustru — att vid utmätandet av dessa tillägg dessa böra ställas i relation till den skadades arbetsförtjänst och lämpligen utgivas med en åttondel av denna. Skulle sålunda arbetsförtjänsten beräknas till 2,400 kronor, komme familjetillägget, då fullständig invaliditet föreligger, att för ett barn utgå med 300 kronor eller med samma belopp, som riksförsäkringsanstalten nu föreslagit för ett barn. Genom att familjetillägg för barn sättes i förhållande till arbetsförtjänsten, kan detta tillägg också bliva större än enligt riksförsäkringsanstaltens förslag i fall, då den skadades arbetsinkomst beräknas till högre belopp, något som enligt min mening är skäligt och rättvist.

Vad föräldrar angår synas enahanda grunder böra tillämpas, varför familjetillägg för dem bör utgå med ett belopp, motsvarande värdet av det underhåll, de av den skadade åtnjutit; dock högst en sjattedel av arbetsförtjänsten.

Enligt riksförsäkringsanstaltens förslag har någon maximering av familjetilläggen icke ansetts böra komma i fråga evad desamma avse barn. Enligt min mening synes emellertid lämpligt och skäligt att sammanlagda beloppet av invalidlivränta och familjetillägg utgår efter samma normer som dem, vilka riksförsäkringsanstalten föreslagit beträffande efterlevandelivräntor. I fråga om dessa har riksförsäkringsanstalten förordat en höjning av deras sammanlagda summa från att för närvarande utgå med två tredjedelar av den avlidnes arbetsförtjänst till att utgå med högst arbetsinkomsten i dess helhet. Samma regel synes böra följas, då fråga är om familjetillägg.

Utöver det nu sagda föreslår jag, att familjetillägg icke böra utgå, då nedläggningen i den skadades arbetsförmåga understiger 50 procent, vilket villkor enligt nu gällande lagstiftning uppställts för familjebidrags utgivande. Att låta familjetilläggen utgå, när den skadades arbetsförmåga är nedsatt med 33 $\frac{1}{3}$ procent, synes mig vara att sträcka sig väl långt. I fall, då sjukpenning i stället för livränta utgives, tillkomma dessutom vissa formella svårigheter, vilka undvikas med den av mig förordade procentsatsen.»

Byrådirektör Sidvall anmälde i vissa delar skiljaktig mening samt anförde:

»Jämlikt 2 mom. 2 stycket i förslaget skall militärtjänstgöring anses hava varit för handen, 'då någon varit stadd på färd till eller från militärtjänstgöring i omedelbart samband med permission eller tjänstledighet'.

Vanligtvis bestämmes för de värnpliktiga ett visst fritidsområde, där dessa utan permission eller tjänstledighet äga rätt uppehålla sig mellan revej och tapto, men under annan tid endast efter beviljad permission eller tjänstledighet. Olycksfall, som inträffa inom fritidsområdet under förstnämnda tid, ersättas enligt nuvarande militärsättningsförfordning — givetvis under förutsättning, att betingelserna för ersättningsbart olycksfall i övrigt föreligga. Där emot ersättas icke olycksfall, som å fritidsområdet inträffa å sistnämnda tid, även om permission eller tjänstledighet beviljats; detta enligt ett av riksförsäkringsanstalten med skiljaktighet av två ledamöter den 11 juli 1933 meddelat och av försäkringsrådet med skiljaktighet av två ledamöter den 23 februari 1934 fastställt beslut, som ansetts prejudicerande. Då enligt min mening även sistnämnda olycksfall böra ersättas, men enligt riksförsäkringsanstaltens förslag dessa medföra rätt till ersättning endast under förutsättning, att de inträffa under viss färd, anser jag ett tillägg bör göras till förstnämnda 2:dra stycket av sådant innehåll, att dylika olycksfall i olycksfallshänsende jämnställas med olycksfall, som inträffa inom fritidsområde å tid, då

erhållande av permission eller tjänstledighet icke erfordras för uppehåll därstädes. I den händelse fritidsområde icke bestämts, må i varje fall efter skälighetsprövning avgöras, huruvida med hänsyn till belägenheten av platsen för olycksfallet ersättning må utgå. Jag förbiser ingalunda vanskligheten av en sådan skälighetsprövning, men torde denna utväg bliva nödvändig för erhållande av ett materiellt riktigt resultat. Beträffande olycksfall, som inträffa utom kasernområde eller förläggning, vill jag ifrågasätta, huruvida icke som villkor bör uppställas, att olycksfallet inträffar å allmän plats.

I 7 § föreslår riksförsäkringsanstalten vissa familjetillägg. Upptagandet av sådana tillägg i förslaget synes motiverat särskilt med tanke på att andra lagutskottet i sitt utlåtande nr 36 vid 1937 års riksdag rörande utredning om en förbättrad lagstiftning för olycksfall ifrågasätter, huruvida icke större hänsyn bör tagas till den skadades försörjningsförhållanden. Då förenämnda utredning emellertid ännu icke slutförts, torde en viss försiktighet böra iakttagas i den nu framlagda översynen av militärsättningsförordningen, allra helst som riksförsäkringsanstaltens avsikt är att från olycksfallsförsäkringslagen till militärsättningsförordningen överflytta stora grupper av anställda, såsom personalen i reserven, å reservstat, övergångsstat, avgångsstat, disponibilitetsstat, civilanställningsstat m. fl. Det torde icke kunna undgås, att de föreslagna ändringarna i militärsättningsförordningen i viss utsträckning bli prejudicerande vid den förenämnda utredningen angående olycksfallsförsäkringslagen. Med tanke bland annat härpå synes det av riksförsäkringsanstalten föreslagna familjetillägget för hustru, med vilken den skadade sammanlever, med en fjärdedel av den skadades livränta vara för högt, särskilt i beaktande av de fall, då hustrun måhända är fullt arbetsför och har förvärvsarbete utom hemmet. Under hänvisning bland annat till, att andra lagutskottet i sitt förenämnda utlåtande såsom ett betydelsefullt önskemål framhöll, att 'en bättre ställning kunde beredas de s. k. halvinvaliderna', anser jag — även om önskemålet måhända i första hand hade avseende på arbetsförhållandena — det icke riktigt att, som riksförsäkringsanstalten föreslår, lika högt tillägg skall utgå för barn, oavsett om den skadade har sin arbetsförmåga nedsatt med 33 $\frac{1}{3}$ procent eller med 65 procent. Jag anser tilläggens storlek på mera direkt sätt än riksförsäkringsanstalten föreslagit bör ansluta sig till nedsättningen av den skadades arbetsförmåga. Administrativt möter detta i praktiken icke några svårigheter i det enskilda fallet, då man härvidlag endast har att avläsa uppgjorda tabeller. Vad som enligt min mening väcker särskilda betänkligheter är, att riksförsäkringsanstalten i 7 § icke föreslagit någon begränsning av de sammanlagda ersättningarnas storlek, varför desamma kunna komma att betydligt överstiga den åsatta arbetsförtjänsten. Härutinnan finnas bestämda uttalanden angående 1916 års olycksfallsförsäkringslag. Jag vill endast hänvisa till andra lagutskottets utlåtande nr 11 år 1933, återgivet i utlåtandet nr 36 år 1937. I utlåtandet år 1933 anförde utskottet i anledning av en då av herr Spångberg m. fl. väckt motion (II 258): 'Utskottet anser det vara nödvändigt att bibehålla den till grund för olycksfallsförsäkringslagen liggande principen, att ersättning enligt lagens regler skall bestämmas med hänsyn till storleken av den skadades arbetsförtjänst och icke i något fall må överstiga densamma. Med hänsyn härtill finner sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionen.'

Understöd till barnrika familjer är givetvis en synnerligen viktig och behjärtansvärd angelägenhet, men bör densamma ordnas på annat sätt än genom frångående av den i 1916 års olycksfallsförsäkringslag alltid hävdade principen, att ersättningarnas sammanlagda storlek enligt lagen icke får överstiga den beräknade arbetsförtjänsten. Denna princip grundar sig å sin sida på att olycksfallsförsäkringslagens ersättningsbestämmelser åsyfta att ersätta den genom ett olycksfall uppkomna ekonomiska förlusten men icke mer.

8 §. Om olycksfallet medfört den skadades död, anser jag, att till änkan bör vid sidan av den henne tillkommande livräntan och den sterbhuset tillkommande begravningshjälpen utgivas ett engångsbelopp motsvarande ett års livränta. Vid dödsfall uppkommer ofta en hel del engångsutgifter, vartill kommer att en nödvändig övergång till enklare levnadsförhållanden icke alltid genast kan ske. Särskilt är ett sådant engångsbelopp än mer erforderligt, om begravningshjälpen bestämmes till endast 300 kronor.

9 §. Vid bestämmandet av arbetsinkomsten för de värnpliktiga uppkommer frågan, om man uteslutande skall taga hänsyn till den värnpliktiges yrke och inkomster i det civila livet, om man helt bör bortse härifrån och uteslutande gå på den värnpliktiges grad och ställning i det militära och längden av hans tjänstgöring eller om man bör avgöra frågan genom ett skäligt hänsynstagande till alla ovan angivna omständigheter.

Riksförsäkringsanstalten har i sitt förslag helt bortsett från den värnpliktiges yrke och inkomster i det civila livet. I stort sett torde kunna sägas, att riksförsäkringsanstaltens förslag innebär, att den skadades ålder i de flesta fall blir den utslagsgivande faktorn.

Efter antagandet av 1916 års olycksfallsförsäkringslag hemställde dåvarande militieombudsmannen i sammanhang med avgivande av sin ämbetsberättelse till 1917 års riksdag om revision av bestämmelserna i 1909 års militärsättningsförfordning, därvid också till särskild behandling upptogs frågan om ersättningarnas utgående efter den skadades arbetsförtjänst. För den dåvarande anordningen, att ersättningen utginge med samma belopp för alla, oavsett skiljaktigheter i fråga om samhällsställning, behov eller uppnådd förvärvsförmåga, kunde visserligen, framhöll militieombudsmannen, utan tvivel goda skäl föreligga, men lika fullt kunde ifrågasättas, om likställigheten i avseende å skyldigheten att deltaga i värnpliktstjänstgöring verkligen som en nödvändig konsekvens krävde likställighet även beträffande ersättning för därunder ådragen kroppsskada, och om icke, åtminstone i någon mån, hänsyn borde tagas till behov eller till vunnen förvärvsförmåga eller till båda dessa förhållanden.

I sitt utlåtande den 30 december 1918 rörande ändrade bestämmelser i 1909 års militärsättningsförfordning anför riksförsäkringsanstalten bland annat följande:

Av 1907 års sakkunniga har alternativt ifrågasatts och av militieombudsmannen föreslagits, att ersättningen i varje fall skulle till sin storlek bestämmas med hänsyn till den skadades arbetsförtjänst, med vilket uttryck i fråga om värnpliktig torde avses hans inkomst av arbete i det civila livet under året före början av den militära tjänstgöring eller övning, under vilken skadan ådragits.

Vid prövning av ett sådant förslag torde till en början böra fasthållas, att ersättning av ifrågavarande art skall hava till ändamål att för den värnpliktige själv eller, om denne avlidit, för hans efterlevande utgöra gottgörelse för den ekonomiska förlust, som för honom eller dessa föranletts av den kroppsskada, som han ådragit sig under militärtjänstgöringen. Att denna ersättning skall komma att så nära som möjligt motsvara den lidna förlusten, därest den till sin storlek bestämmes med hänsyn till den värnpliktiges arbetsförtjänst i det civila livet, torde ligga närmast till hands att antaga och torde också i flertalet fall vara händelsen. Genom att sålunda i varje fall sätta ersättningsbeloppet i förhållande till arbetsförtjänsten skulle också vinnas överensstämmelse med de principer, som i detta avseende enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag från och med år 1918 tillämpas i fråga om civil arbetare, som skadas genom olycksfall i arbete.

Detta yttrande synes tyda på en principiell anslutning till militieombuds-

mannens uttalade mening, ehuru utlåtandet av vissa andra skäl icke slutligen stannade för densamma.

Såsom framgår av riks försäkringsanstaltens nu avgivna yttrande har frågan om arbetsförtjänstens beräkning efter andra grunder än hittillsvarande jämväl varit föremål för behandling vid 1942 års riksdag och föranlett ett uttalande av bankoutskottet. Det kan icke bestridas, att vissa svårigheter kunna uppkomma vid bestämmande av den civila arbetsförtjänsten för värnpliktiga enligt 9 § olycksfallsförsäkringslagen. Men jag vill göra gällande, att med den vidsträckt erfarenhet beträffande bestämmandet av arbetsförtjänster, som riks försäkringsanstalten under åren förvärvat, dessa svårigheter icke numera kunna medföra sådana betänkligheter, att det finnes anledning helt eliminera hänsynen till den civila arbetsförtjänsten vid bestämmandet av arbetsinkomsten för de värnpliktiga, därest man anser ett helt sådant eliminerande komme att medföra ett ur materiell synpunkt mindre tilltalande resultat.

I anledning av vad riks försäkringsanstalten anfört angående svårigheterna vid bestämmandet av arbetsförtjänsten enligt olycksfallsförsäkringslagen vill jag erinra om att riks försäkringsanstalten beträffande nödhjälpsarbete haft att bestämma ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen för personer av alla möjliga kategorier, vilka kanske icke på lång tid varit i sitt vanliga yrkesarbete. Till detta arbete har riks försäkringsanstalten dock ofta haft att taga hänsyn vid arbetsförtjänstens bestämmande. Riks försäkringsanstalten har ock att bestämma arbetsförtjänsten enligt olycksfallsförsäkringslagen för elever vid anstalter för yrkesutbildning, vilka elever genom särskild kungörelse komma in under olycksfallsförsäkringslagen. Dessa elever hava i en del fall aldrig haft någon arbetsgivare.

Det torde vara ostridigt, att under de kategorier, för vilka riks försäkringsanstalten icke föreslagit en arbetsinkomst av 3,900 kronor, kommer ett högst avsevärt antal personer, vilkas arbetsförtjänst skulle hava beräknats till högre belopp enligt olycksfallsförsäkringslagen än riks försäkringsanstaltens förslag inbegripa. Även om man godtagit riks försäkringsanstaltens klassindelning, anser jag, att åtminstone vid dödsfall, invaliditet och längre sjukdomstillstånd vederbörande böra beredas möjlighet att få arbetsförtjänsten omprövad enligt olycksfallsförsäkringslagens grunder. Jag tänker på exempelvis yrkesarbetare från Stockholm och andra liknande industricentra med höga avlönningar. Jag får därför föreslå, att riks försäkringsanstaltens förslag kompletteras med en sådan möjlighet till omprövning av arbetsförtjänsten.»

Byråchefen Eisen anmälde även skiljaktig mening och anförde beträffande nedannämnda paragrafer i lagförslaget:

»2 § 2 mom. Enligt riks försäkringsanstaltens förslag skulle olycksfall ersättas, som inträffa, då den skadade varit stadd på färd till eller från militärtjänstgöringen i omedelbart samband med permission eller tjänstledighet. Sådan färd torde ofta gå genom det s. k. fritidsområdet. Konsekvensen synes då fordra, att jämväl olycksfall i övrigt å allmän plats inom fritidsområde ersättas, även under tid, då en militär för att äga rätt att uppehålla sig där, måste hava permission eller tjänstledighet. Att skilja mellan t. ex. de fall, då den skadade under permission gått till en viss plats, och de fall, då han endast promenerat omkring i fritidsområdet, torde icke vara möjligt. Jag ansluter mig sålunda till byrådirektör Sidvalls skiljaktiga mening i detta hänseende.

7 §. Familjetilläggen äro enligt min mening väl höga, särskilt vad beträffar hustru. I varje fall måste, såsom föredraganden i sin skiljaktiga mening föreslagit, viss begränsning införas, så att familjetilläggen, tillhoppa med annan ersättning enligt militärsättningsförordningen, icke överstiga den skadades årliga arbetsförtjänst.

8 §. I likhet med vissa motionärer vid 1942 års riksdag, anser jag önskligt, att en utvidgning av föräldrars rätt till ersättning kunde vidtagas. Utan tvivel kunna synnerligen ömmande omständigheter inträffa, då den avlidne visserligen ej väsentligen bidragit till föräldrarnas försörjning, men de haft skäl att antaga, att han skulle blivit deras stöd i framtiden vid inträdande oförmåga för dem att försörja sig. Visserligen torde det, såsom riks försäkringsanstalten tidigare framhållit, vara vanskligt att omedelbart efter dödsfallet kunna taga i betraktande möjligheterna av inträffande försämring i föräldrarnas förmåga att själva försörja sig. Men det synes icke föreligga något hinder att i vissa fall uppskjuta prövningen av frågan om livränta åt föräldrarna till en kommande tidpunkt, då det eventuellt inträtt sådana förändrade förhållanden, att det skäligen kan antagas att de skulle blivit väsentligen beroende av den avlidnes arbetsförtjänst, om han levat. Finnes ej annan anhörig, som är pliktig och i stånd att lämna föräldrarna understöd, och kunna de ej heller från annat håll påräkna sådant, skulle på framställning livränta då kunna tillerkännas dem med belopp, som kan anses skäligt med hänsyn till den för den avlidne bestämda årliga arbetsförtjänsten, dock högst en fjärdedel därav. Emellertid bör tiden för ersättningsanspråks framställande lämpligen begränsas, t. ex. till fem år efter dödsfallet. Jag föreslår alltså att i förordningen införes en bestämmelse av följande innehåll:

'Har ej någon av föräldrarna eller adoptivföräldrarna under den avlidnes livstid varit av hans arbete väsentligen beroende, men inträffa inom fem år efter hans död sådana förändrade förhållanden, att det skäligen kan antagas att de eller någon av dem skulle blivit på sådant sätt beroende, om den avlidne levat, utgives på därom gjord framställning en livränta å ett årligt belopp som finnes skäligt med hänsyn till den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock högst $\frac{1}{4}$ därav. Livräntan utgår i så fall från den tid, då de förändrade förhållandena anses ha inträtt.'

Det kan visserligen invändas, att med antagande av ovanstående förslag sådana föräldrar, som vid dödsfallet erhållit en mycket liten livränta, beroende på att bidraget från den avlidne ej varit stort, skulle kunna komma i en ogynnsammare ställning i jämförelse med de ovan nämnda, om de sedermera under de fem åren bliva i högre grad än förut oförmögna till arbete. Detta skulle, om så anses erforderligt, kunna avhjälpas genom att till 16 § andra stycket, som handlar om jämkning av ersättning, göras ett tillägg av innehåll, att jämkning må kunna äga rum även i ersättning till föräldrar, därest väsentlig förändring inträtt i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningsens bestämmande, och framställning om jämkning göres inom fem år efter dödsfallet. Därvid skulle livräntan bestämmas till belopp, som finnes skäligt med hänsyn till den avlidnes årliga arbetsförtjänst, även om beloppet i så fall skulle komma att överstiga värdet av den avlidnes bidrag, dock ej till mer än en fjärdedel av arbetsförtjänsten.

Enligt min uppfattning är bestämmelsen i den nuvarande förordningen rörande livräntebeloppets fastställande i förhållande till storleken av den avlidnes understöd åt föräldrarna ej lämplig, enär värdet av detta understöd ofta är beroende av tillfälliga omständigheter och kanske snart skulle undergått förändring, vartill kommer att ett riktigt fastställande av värdet är mycket svårt, då uppgifterna i detta avseende ofta ej kunna styrkas. Livräntan borde därför utgå med ett i författningen fixerat belopp under samma förutsättning som nu.

9 §. De av riks försäkringsanstalten föreslagna bestämmelserna äro ur administrativ synpunkt enkla och lättillämpliga. Jag anser det emellertid vara ett önskemål av allra största betydelse, att den i författningen antagna årliga arbetsförtjänsten så nära som möjligt ansluter sig till den skadades

arbetsförtjänst i civila livet. Av de föreslagna bestämmelserna skulle bliva en följd att t. ex. en lantarbetare, som fullgör tjänstgöring efter åttonde året efter inskrivningsåret, skulle kunna vid helinvaliditet erhålla en årlig ersättning, som kanske överstiger hans arbetsförtjänst i civila livet, under det att en industriarbetare i Stockholm, som fullgör tjänstgöring under 1—3 året, skulle få en i förhållande till sin arbetsinkomst och sitt levnadsbehov alltför låg ersättning. Det är väl känt att överförsäkring — i detta fall överkompensation — för olycksfall, och än mera för sjukdom, är en betänklig sak, då den leder till simulation eller aggravaion. Till och med självstympning för att få ersättning för olycksfall förekommer stundom, även då ersättningen är begränsad i förhållande till arbetsförtjänsten såsom enligt olycksfallsförsäkringslagen.

I någon mån skulle nämnda missförhållande kunna avhjälpas genom ersättningsarnas eller åtminstone familjetilläggens gradering efter dyrort, men riktigare torde vara att låta den årliga arbetsförtjänsten för värnpliktiga, liksom enligt hemvärnsförordningen beräknas efter de grunder, som stadgas i 9 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete, dock med minimibelopp av 3,900 kronor för värnpliktig officer, 3,000 kronor för värnpliktig underofficer, 2,700 kronor för värnpliktig med furirs eller motsvarande tjänsteställning och 2,400 kronor för annan värnpliktig.

I detta sammanhang vill jag påpeka, att i den nuvarande hemvärnsförordningen stadgas vid bestämmande av livränta en minimigräns för den årliga arbetsförtjänsten av 1,764 kronor. Någon dylik minimigräns finnes icke intagen beträffande hemvärnsman i det nu föreliggande förslaget.»

Vid protokollet

Gustaf Ström.

Utkast

till

Kungl. Maj:ts förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens beslut funnit gott förordna *dels*, att 1, 2, 6, 7, 8, 10, 12, 14, 18, 21 samt 23 §§ i förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, skola — 7, 8, 10, 12 och 14 §§ med beteckningen 8, 9, 11, 13 och 15 §§ — erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att 9, 11, 13, 25 och 26 §§ skola betecknas 10, 12, 14, 24 och 25 §§, *dels* att en ny paragraf, betecknad 7 §, av nedan angiven lydelse skall införas i förordningen *dels* ock att 15 och 24 §§ skola upphöra att gälla; varande jämväl övriga delar av förordningen här återgivna i deras oförändrade lydelse.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Varder värnpliktig eller vid försvarsväsendet fast anställd, som i denna förordning avses, under militärtjänstgöring å tid, då riket icke befinner sig i krig, skadad till följd av olycksfall eller ådrager sig någon, som nu nämnts, annorledes under dylik tjänstgöring sjukdom, utgives av allmänna medel ersättning enligt nedan stadgade grunder.

Samma vare förhållandet, om någon som därtill beordrad eller med behörigt tillstånd frivilligt deltagar i militärtjänstgöring eller såsom instruktör eller elev bevisar av militär myndighet kontrollerad frivillig utbildningskurs till gagn för landets försvar samt därvid drabbas av olycksfall eller sjukdom, som ovan omförmäles.

2 §.

1. Till fast anställda hänföras i denna förordning
  - 1) indelt manskap
  - 2) fast anställt manskap vid försvarsväsendet
  - 3) personal i reserven, å reservstat, övergångsstat, avgångsstat, disponibilitetsstat och civilianställningsstat (över stat)
  - 4) bataljonsläkare vid fältläkarkåren, extra bataljonsläkare, marinläkare av 2 graden, marinläkarstipendiater, flygläkare av 2 graden och bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren.

Kungl. Maj:t äger förordna, att denna förordning må lända till efterrättelse jämväl för annan vid försvarsväsendet tjänstgörande än ovan nämnts.

2. Militärtjänstgöring anses hava varit för handen endast under tid, då någon för fullgörande av värnplikt eller tjänsteplikt nödgats uppehålla sig å viss ort eller i föreskriven ordning varit stadd på marsch eller annan färd eller i annat fall än nyss nämnts varit stadd på färd till eller från militärtjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i omedelbart samband med tjänstgöringen.

Samma vare förhållandet, då någon varit stadd på färd till eller från militärtjänstgöringen i omedelbart samband med permission eller tjänstledighet.

Med militärtjänstgöring likställes deltagande i sådan utbildningskurs, som omförmäles i 1 § 2 stycket.

3 §.

1. Ersättningsärenden, som avses i denna förordning, avgöras med det undantag, som i 6 § anges, av riks försäkringsanstalten.

Över beslut av riks försäkringsanstalten i sådant ärende må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Försäkringsrådet äger, ändå att klagan icke förts, till prövning upptaga ärende, som avses i denna paragraf.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

2. Med avseende å försäkringsrådets behandling av ifrågavarande ärenden skall gälla vad i 6 § i lagen om försäkringsrådet stadgas.

3. Försäkringsrådets och riks försäkringsanstaltens beslut i omförmälda ärenden meddelas kostnadsfritt.

4 §.

Riks försäkringsanstalten ävensom försäkringsrådet äga att till vidare utredning rörande tillämpning av någon i denna förordning given bestämmelse låta vid allmän domstol avhöra vittnen eller sakkunniga samt av vederbörande polismyndighet påfordra undersökning.

5 §.

Rätt till ersättning enligt denna förordning kan icke överlätas och må förty ej tagas i mät för gäld.

2 kap. Ersättning för skada till följd av olycksfall.

6 §.

För skada till följd av olycksfall utgives i ersättning:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, under sjukdomstiden:

a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga särskilda hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt;

b) sjukpenning för varje dag, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, bestämt i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst på sätt nedan anges (hel sjukpenning) och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning utgår endast, för så vitt sjukdomen varat under mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet och arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel; skolande hel sjukpenning utgå med belopp, som framgår av följande tabell:

Den årliga arbetsförtjänsten uppgår		Sjukpenningens belopp	
till (kronor)	men ej till (kronor)	kronor	öre
—	675	1	50
675	945	2	—
945	1,215	2	50
1,215	1,485	2	75
1,485	1,755	3	25
1,755	2,025	3	50
2,025	2,295	4	—
2,295	2,565	4	50
2,565	2,835	5	—
2,835	3,105	5	50
3,105	3,375	6	—
3,375	3,645	6	50
3,645	—	7	—

2) om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar emot nedsättningen; med tillägg av belopp, svarande mot den sannolika årliga kostnaden för förnyelse av sådana särskilda hjälpmedel, som under 1) nämnts; dock att vid förlust av arbetsförmågan livräntan må, när den skadades tillstånd kräver särskild vård, med hänsyn härtill bestämmas till högre belopp än nyss är nämnt, likväl ej överstigande beloppet av den årliga arbetsförtjänsten, samt att livränta icke utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel;

b) sådan behandling som må erfordras för höjande av arbetsförmågan.

På därom av den skadade gjord ansökan må försäkringsrådet, när synnerliga skäl därtill äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller del därav skall till den skadade utgivas ett kapital för en gång, till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde enligt gällande beräkningsgrunder.

Ersättning, varom i denna paragraf är stadgat, utgår icke så länge den

anställning eller tjänstgöring varar, varunder olycksfallet inträffade. Beträffande ersättning enligt 1) a) skall dessutom gälla, att läkarvård och läkemedel icke tillkomma den skadade för tid, under vilken han enligt därom gällande bestämmelser är berättigad att i anledning av skadan åtnjuta vård genom militär eller annan statlig myndighets försorg.

Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskäligen omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade.

Kostnad för läkarintyg eller annat intyg, som erfordras för bedömning av förlust eller nedsättning av arbetsförmågan efter militärtjänstgöringens upphörande, skall gäldas av riksförsäkringsanstalten, därest intyget icke utfärdas på anmodan av vederbörande militära myndighet.

7 §.

1. Under tid, då den skadade åtnjuter livränta, motsvarande förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tredjedel, skall av riksförsäkringsanstalten utgivas familjetillägg för följande av den skadades familjemedlemmar, nämligen:

a) hustru, med vilken den skadade sammanlever, samt barn och adoptivbarn under sexton år, som äro under den skadades vårdnad;

b) hustru samt barn och adoptivbarn under sexton år i andra fall än under a) sägs ävensom hustrus barn och adoptivbarn under sexton år, därest den skadade är underhållsskyldig gentemot dem och de äro för sitt uppehälle väsentligen beroende av underhåll från den skadade;

c) fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder, som vid tiden för skadans yppande var för sitt uppehälle väsentligen beroende av underhåll från den skadade; samt

d) fränskild hustru, därest den skadade är genom dom eller avtal förpliktad att utgiva underhåll till denna.

Familjetillägg utgår för hustru, med vilken den skadade sammanlever, med en fjärdedel av livräntan.

För barn eller adoptivbarn, som äro under den skadades vårdnad, utgives familjetillägg, om den skadades arbetsförmåga nedsatts med minst två tredjedelar, med ett årligt belopp av 300 kronor för ett barn, 525 kronor för två barn, 750 kronor för tre barn och ytterligare 150 kronor för varje barn därutöver, samt om den skadades arbetsförmåga nedsatts med en tredjedel men ej med två tredjedelar, med hälften av nyssnämnda tilläggsbelopp.

Familjetillägg utgår för den skadades fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder, eller om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, för båda gemensamt med ett årligt belopp, motsvarande värdet av det underhåll, de av den skadade åtnjutit, dock högst en fjärdedel av livräntan.

För i 1 mom. b) och d) omförmälda familjemedlemmar utgår familjetillägget med ett årligt belopp, motsvarande värdet av det underhåll de av den skadade åtnjutit, dock för hustru eller fränskild hustru med högst en fjärdedel av livräntan och för barn, därest den skadades arbetsförmåga är nedsatt med minst två tredjedelar, med högst 300 kronor för ett barn, 525 kronor för två barn, 750 kronor för tre barn och ytterligare med högst 150 kronor för varje barn därutöver. Därest den skadades arbetsförmåga är nedsatt med en tredjedel men ej med två tredjedelar, utgår familjetillägg för barn med hälften av nyssnämnda belopp.

2. Familjetillägg skall utgå från riksförsäkringsanstalten jämväl i det fall att — sedan livränta beviljats — sjukpenning, motsvarande förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tredjedel, tillerkännes den skadade; och skall detta tillägg beräknas till samma belopp, som skulle hava utgivits, därest livränta beviljats i stället för sjukpenning.

3. Vad i denna förordning stadgas om livränta, skall i tillämpliga delar gälla även familjetillägg; dock må familjetillägg icke i något fall utbytas mot kapital för en gång.

4. Rörande familjetillägg för annan tid, än ovan sägs, gäller vad därom särskilt stadgas.

8 §.

Har olycksfallet medfört den skadades död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med 300 kronor

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst;

till varje den avlidnes barn, som ej fyllt 16 år, evad det fötts inom eller utom äktenskapet, eller adoptivbarn under nämnda ålder, som adopterats före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått samma ålder, å ett årligt belopp motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten samt till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder, eller om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete väsentligen beroende, en livränta å ett årligt belopp motsvarande värdet av det underhåll de av den avlidne åtnjutit, dock högst en fjärdedel av den avlidnes arbetsförtjänst.

Där livräntor till efterlevande enligt nu angivna grunder skulle, för år räknat, tillsammans överstiga den avlidnes årliga arbetsförtjänst, skola de, så länge anledningen därtill fortfar, nedsättas till sammanlagt detta belopp. Härvid skall iakttagas, att livräntor till efterlevande make och barn eller adoptivbarn skola utgå före livränta till föräldrar eller adoptivföräldrar samt att förstränmda livräntor skola i den mån så erfordras nedsättas i förhållande till vad på varje livräntetagare belöper.

Till änka, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

9 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 8 §§ omförmäles, antages utgöra vid tiden för olycksfallet

1) 3,900 kronor för värnpliktig officer,

2) 3,000 kronor för värnpliktig underofficer och för annan värnpliktig, vilken fullgör honom åliggande tjänstgöring efter åttonde året efter inskrivningsåret,

3) 2,700 kronor för värnpliktig med furirs eller motsvarande tjänsteställning och för annan värnpliktig, vilken fullgör honom åliggande tjänstgöring under fjärde till och med åttonde året efter inskrivningsåret samt

4) 2,400 kronor för annan värnpliktig än ovan sägs.

För övriga enligt denna förordning ersättningsberättigade beräknas ifrågasvarande arbetsförtjänst efter de grunder, som stadgas i 9 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

10 §.

Vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete, utan även till skadans inflytande på de särskilda fördigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

11 §.

Riksförsäkringsanstalten må när som helst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda den skadade vård å sjukvårdsanstalt. Den skadade må dock ej utan sitt medgivande intagas å sjukvårdsanstalt, såvida ej skadan enligt läkares intyg kräver vård å sådan anstalt.

Vårdas den skadade efter tjänstgöringens eller anställningens slut å sjukvårdsanstalt, må med skäligt hänsynstagande till den skadades försörjningsplikt mot maka och andra anhöriga, som omförmälas i 8 §, samt till i förekommande fall utgående familjetillägg, till täckande av kostnaden för vården å sjukpenning, som under tiden för vården tillkommer honom, avdragas högst hälften.

Riksförsäkringsanstalten äger ock att under viss tid i stället för livränta eller del därav bereda livräntetagare, som är hemfallen åt dryckenskap, ersättning i naturaförmåner samt, efter samtycke av livräntetagaren eller dennes målsman, bereda livräntetagare uppehälle å ålderdomshem, barnhem eller annan dylik anstalt.

12 §.

Skall vid skada till följd av olycksfall av statsmedel utgå avlöning, pension eller annan ersättning, som icke avses i denna förordning men som helt eller delvis utgör understöd på grund av olycksfallet, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller pensionsinrättning, som understödes av statsmedel, avdrages från ersättning, som utgives enligt denna förordning, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål från statens sida, av kassan eller pensionsinrättningen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår; dock att i fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning sådant avdrag endast må ske, om kostnaden för understödet helt och hållet eller till minst en tredjedel bestritts av staten, och ej ske med större belopp än som skäligen kan anses svara emot statens bidrag.

Såsom understöd, varom i första stycket sägs, skall ej anses pension, som tillförsäkrats den skadade på grund av viss levnadsålder och anställningstid eller eljest av annan anledning än den av olycksfallet förorsakade skadan. I fråga om pension, som utgår vid arbetsoförmåga i följd av olycksfallet, skall såsom sådant understöd anses allenast den del av pensionen, som överstiger det belopp, vartill rätt grundats genom anställningstiden.

Avdrag må icke göras för tilläggs pension enligt lagen om folkpensionering eller för understöd enligt förordningen om invalidunderstöd eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd, och icke heller för ersättning enligt förordningen om blindhetsersättning.

Är för den skadade lön bestämd i författning eller eljest fastställd av statlig myndighet utan att därvid angivits, att å lönen avdrag må göras för livränta enligt denna förordning, skall vid tillämpningen av första stycket lönen till den del densamma motsvarar den skadade tillerkänd dylik livränta anses utgöra understöd på grund av olycksfallet; dock må livräntan utgå om och i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda.

13 §.

Begravningshjälp ävensom kapital enligt 6 och 8 §§ utbetalas så fort ske kan samt sjukpenning för varje kalendervecka å veckans sista dag. Livränta utbetalas för varje månad, räknad från den dag, rätten till livränta inträtt, å månadens första dag utan återbetalningsskyldighet för månad, under vilken rätten till livränta upphört eller livränta minskats; dock skall riksförsäkringsanstalten beträffande tiden för utbetalning av livräntetillägg, varom i 6 § 2 a) förmäles, äga meddela sådana bestämmelser, som må anses lämpliga för vin-

nande av säkerhet, att tillägget användes för det därmed avsedda ändamålet. Sjukpenning och livränta må ock, med ersättningstagares samtycke och utan återbetalningsskyldighet, utbetalas för längre betalningsterminer än nu är sagt. Uppkommer vid bestämmande av belopp, som skall utbetalas, bråktal av öre, utföres beloppet med närmast högre antal ören.

Har ersättningstagaren ej före utgången av året näst efter det, under vilket ersättningsbelopp skolat utbetalas, vare sig uppburit beloppet eller hos riksförsäkringsanstalten påfordrat utbetalning av detsamma, är rätten till beloppets utfående förverkad.

Angående sättet för utbetalning av ersättning förordnar Kungl. Maj:t.

14 §.

Äger någon rätt till ersättning enligt denna förordning, är han ej därav hindrad att göra gällande det anspråk på skadestånd utöver ersättningen, som i följd av olycksfallet må tillkomma honom enligt allmän lag eller särskild författning.

Vad i ersättning enligt denna förordning utgivits må av riksförsäkringsanstalten för statsverkets räkning sökas åter av den, som vållat skadan eller oberoende av vållande enligt lag är skyldig att utgiva skadestånd, där ej även han drabbats av olycksfallet och på grund därav är berättigad till ersättning enligt denna förordning. På grund av vad i detta stycke sägs skall riksförsäkringsanstalten dock äga att återkräva allenast vad ersättningstagaren varit berättigad att utbekomma av den skadeståndspliktige.

15 §.

Uppkommer under militärtjänstgöring skada till följd av olycksfall, skall den skadades kompanichef eller motsvarande befäl ofördröjligen därom underätta. Yppas skadan först sedan tjänstgöringen upphört, skall den skadade därom underätta riksförsäkringsanstalten, därest han anser sig berättigad till ersättning enligt denna förordning.

Den skadade vare ock skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som vederbörande militära myndighet eller riksförsäkringsanstalten må tillkalla.

De närmare föreskrifter rörande anmälan om olycksfall, som i denna förordning avses, meddelas av Kungl. Maj:t.

16 §.

Sedan riksförsäkringsanstalten erhållit kännedom om olycksfallet, skall anstalten, så snart ske kan, ändå att ansökan om ersättning icke blivit gjord, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna förordning skall utgivas.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av riksförsäkringsanstalten bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningsbestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av riksförsäkringsanstalten, före dagen för beslutet.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tills vidare lända till efterrättelse.

17 §.

Har olycksfallet uppsåtligen försakats av den skadade, utgår ej ersättning enligt denna förordning. Ej heller må, där olycksfall, som medfört den

skadades död, uppsåtligen eller genom grovt vållande förorsakats av efterlevande, ersättning utgå till denne.

18 §.

Har olycksfallet föranletts därav, att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, och äro omständigheterna sådana, att han därigenom måste anses hava gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, eller har olycksfallet föranletts därav, att den skadade varit av starka drycker berusad, må ersättning enligt 6 § skäligen nedsättas.

Samma vare förhållandet, där den skadade ej ställt sig till efterrättelse anordning eller föreskrift om sjukhus- eller läkarvård, som givits på grund av denna förordning, så ock där genom försummelse av den skadade under rättelse om olycksfallet enligt 15 § icke lämnats; dock att nedsättning av ersättningen ej må ske, såvida ej skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd av förseelsen kommit att sakna lämplig vård.

3 kap. Ersättning i anledning av sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall.

19 §.

1. Sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, skall anses ådragen under militärtjänstgöring,

därest sjukdomen yppats under tjänstgöringen samt skäligen anledning ej finnes att antaga, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och att denna icke väsentligen bidragit därtill, samt

därest sjukdomen visserligen icke yppats under tjänstgöringen, men denna skäligen kan antagas hava väsentligen bidragit till sjukdomen.

2. Beträffande ersättning i anledning av sjukdom, som i 1 mom. avses, skola, med nedan i detta kapitel angivna undantag och tillägg, bestämmelserna i 2 kap. om ersättning för skada till följd av olycksfall äga motsvarande tillämpning.

20 §.

Med avseende å tillämpningen av bestämmelserna i 6 § skall, med iakttagande av vad nämnda bestämmelser i öfrigt innehålla, i fall, varom i detta kapitel är fråga, följande lända till efterrättelse.

Ersättning enligt 6 § 1) tillkommer den sjuke vid övergående (akut) sjukdom, så länge sjukdomen varar och arbetsförmågan till följd därav är nedsatt med minst en fjärdedel, samt vid annan (kronisk) sjukdom, så länge arbetsförmågan till följd av sjukdomen är nedsatt med minst en fjärdedel och genom vård av den sjuke förbättring i hans tillstånd är att förvänta. Vid sjukdom, som senast angivits, utgår sådan ersättning dock icke under längre tid än sammanlagt ett år, räknat från den tidpunkt, då rätten därtill inträtt, för så vitt icke den sjuke vårdas å sjukvårdsanstalt eller erhåller annan däremot svarande vård och antagas kan, att genom dylik vård arbetsförmågan skall kunna återvinnas eller väsentligt höjas.

Livränta enligt 6 § 2) utgår, därest, sedan den sjukes rätt till sådan ersättning, som i 6 § 1) omförmäles, upphört, sjukdomen medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tiondel. Dylik livränta må icke utbytas mot ett kapital för en gång.

21 §.

Den, som på grund av bestämmelserna i detta kapitel är berättigad till ersättning enligt 6 § eller 8 § b), må ej uppbära ersättningen för tid, varunder

han är bosatt utom riket eller varunder han undergår frihetsstraff eller tvångsarbete eller enligt domstols förordnande är intagen i allmän uppfostringsanstalt.

22 §.

Fråga om jämkning i ersättning, som utgår på grund av bestämmelserna i detta kapitel, må icke väckas, sedan tre år förflutit från det ersättningen bestämdes.

23 §.

Rätt till ersättning på grund av bestämmelserna i detta kapitel är förverkad, därest icke inom en tid av tre år, räknat på sätt här nedan sägs, under rättelse jämlikt 15 § blivit lämnad om sjukdomen eller denna blivit anmäld i riks försäkringsanstalten eller anhållan därstädes blivit gjord om ersättning i anledning av sjukdomen. Nämda tid av tre år räknas från det anställningen eller tjänstgöringen upphörde eller från den senare tidpunkt, då sjukdomen yppades eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde.

4 kap. Särskilda bestämmelser.

24 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för förordningens tillämpning, meddelas av Kungl. Maj:t eller av de civila eller militära myndigheter, som av Kungl. Maj:t därtill beordras.

25 §.

1. Genom denna förordning upphäves förordningen den 18 juni 1909 (nr 89, sid. 1) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär-tjänstgöring, ävensom vad i Kungl. Maj:ts brev till arméförvaltningen den 6 maj 1881 (nr 35, sid. 10) angående förändring i bestämmelserna om underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa finnes stadgat rörande ersättning för skada eller sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring i fredstid.

2. Beträffande olycksfall, varom i denna förordning stadgas skola bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete icke äga tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1945; dock att ersättningsanspråk, vilka grundas på olycksfall, som inträffat eller sjukdom, som yppats före nämnda dag, bedömas enligt äldre bestämmelser.

Tablå I (Sjukpenning).

Exempel på ersättning till skadade, vilka åtnjuta vård å sjukvårdsanstalt på statens bekostnad och därunder uppbära sjukpenning från riksförsäkringsanstalten.

I exemplen angivna familjebidrag ha för samtliga kategorier beräknats efter familjepennings maximibelopp i dyrortsgrupp II samt bostadsbidrag efter en bostadskostnad av 74 kr för månad.¹

Kategori och familjemedlemmar	Enligt gällande bestämmelser (kr. per månad)			Enligt departementsförslaget (kr. per månad)		
	A Sjuk- penning (inkl. dyr- tidstillägg, såvitt angår vpl)	B Familje- bidrag (familjepen- ning + bo- stadsbidrag)	C Summa maximal ersättning (sjukpenning + familje- bidrag)	A Sjuk- penning (inkl. dyr- tidstillägg, såvitt angår vpl)	B Familje- bidrag (familjepen- ning + bo- stadsbidrag)	C Summa maximal ersättning (sjukpenning + familje- bidrag)
<i>Vpl officer (med enl. mil.-ers.-förordn. antagen årsinkomst av 2 160 kr. enl. gäll. best. och 2 700 kr. enl. dep.-försl.):</i>						
ogift	168	—	168	210	—	210
gift + 0 barn	168	38	(206)	210	6	216
» + 1 »	168	74	(242)	210	42	(252)
» + 2 »	168	110	(278)	210	78	(288)
» + 3 »	168	146	(314)	210	114	(324)
» + 4 »	168	182	(350)	210	150	(360)
<i>Vpl underofficer (med enl. mil.-ers.-förordn. antagen årsinkomst av 2 160 kr. enl. gäll. best. och 2 400 kr. enl. dep.-försl.):</i>						
ogift	168	—	168	189	—	189
gift + 0 barn	168	38	(206)	189	22	(211)
» + 1 »	168	74	(242)	189	58	(247)
» + 2 »	168	110	(278)	189	94	(283)
» + 3 »	168	146	(314)	189	130	(319)
» + 4 »	168	182	(350)	189	166	(355)

¹ Till grund för angiven bostadskostnad har lagts 1939 års hyresräknings hyresmedeltal för bostäder om 2 rum och kök inom dyrortsgrupp II, 74 kr. för månad. Familjebidragets belopp blir givetvis mindre vid lägre bostadskostnad respektive högre vid högre bostadskostnad.

För samtliga kategorier har familjebidragets belopp uträknats enligt s. k. normerad behovsprövning, vilken emellertid f. n. gäller endast i fråga om familjebidrag till värnpliktiga, som uppbära sjukpenning. För fast anställda bestämmes f. n. familjebidraget enligt s. k. fri behovsprövning, vilken dock torde leda till ungefär samma belopp som den normerade.

I exemplen har förutsatts att den skadade och hans familjemedlemmar sakna inkomst utöver sjukpenningen; i annat fall minskas de angivna familjebidragsbeloppen.

Det bör vidare uppmärksammas, att såväl enligt gällande bestämmelser som enligt departementsförslaget annat familjebidrag än sjukbidrag och begravningsbidrag ej må bestämmas till högre belopp än som tillhoppa med utgående sjukpenning motsvarar gängse arbetsinkomst för en person i den skadades vanliga yrke eller verksamhet. Denna föreskrift kan medföra reducering av de inom parentes under rubriken »Summa maximal ersättning» angivna beloppen, därest den skadades arbetsinkomst icke överstigit den enl. mil.-ers.-förordn. antagna inkomsten. Vad angår de i tablan intagna exemplen avseende furir och vicekorpral ha ersättningarna maximerats till dessa kategoriers arbetsinkomst per månad.

Kategori och familjemedlemmar	Enligt gällande bestämmelser (kr. per månad)			Enligt departementsförslaget (kr. per månad)		
	A Sjukpenning (inkl. dyrtidstillägg, såvitt angår vpl)	B Familjebidrag (familjepening + bostadsbidrag)	C Summa maximal ersättning (sjukpenning + familjebidrag)	A Sjukpenning (inkl. dyrtidstillägg, såvitt angår vpl)	B Familjebidrag (familjepening + bostadsbidrag)	C Summa maximal ersättning (sjukpenning + familjebidrag)
Vpl (med enl. mil.-ers.-förordn. antagen årsinkomst av 2 160 kr.):						
ogift	168	—	168	168	—	168
gift + 0 barn	168	38	(206)	168	38	(206)
” + 1 ”	168	74	(242)	168	74	(242)
” + 2 ”	168	110	(278)	168	110	(278)
” + 3 ”	168	146	(314)	168	146	(314)
” + 4 ”	168	182	(350)	168	182	(350)
Vpl (med enl. mil.-ers.-förordn. antagen årsinkomst av 1 764 kr.):						
ogift	147	—	147	147	—	147
gift + 0 barn	147	53	(200)	147	53	(200)
” + 1 ”	147	89	(236)	147	89	(236)
” + 2 ”	147	125	(272)	147	125	(272)
” + 3 ”	147	161	(308)	147	161	(308)
” + 4 ”	147	197	(344)	147	197	(344)
Reservofficer (med 3 900 kr årsinkomst):						
ogift	210	—	210	210	—	210
gift + 0 barn	210	—	210	210	6	216
” + 1 ”	210	—	210	210	42	252
” + 2 ”	210	—	210	210	78	288
” + 3 ”	210	—	210	210	114	324
” + 4 ”	210	—	210	210	150	(360)
Furir (med 3 000 kr. årsinkomst):						
ogift	165	—	165	165	—	165
gift + 0 barn	165	40	205	165	40	205
” + 1 ”	165	76	241	165	76	241
” + 2 ”	165	85	250	165	85	250
” + 3 ”	165	85	250	165	85	250
” + 4 ”	165	85	250	165	85	250
Vicekorpral (med 2 400 kr. årsinkomst):						
ogift	135	—	135	135	—	135
gift + 0 barn	135	62	197	135	62	197
” + 1 ”	135	65	200	135	65	200
” + 2 ”	135	65	200	135	65	200
” + 3 ”	135	65	200	135	65	200
” + 4 ”	135	65	200	135	65	200

Tablå II (Invalidlivränta).

Exempel på ersättning till skadade, vilka uppbära invalidlivränta från riks försäkringsanstalten på grund av 100 % invaliditet.

I exemplen angivna familjebidrag ha för samtliga kategorier beräknats efter familjepennningens maximibelopp i dyrortsgrupp II samt bostadsbidrag efter en kostnad av 74 kronor för månad.¹

Kategori och familjemedlemmar	Enligt gällande bestämmelser (kr. per månad)			Enligt departementsförslaget (kr. per månad)		
	A	B	C	A	B	C
	Invalidliv- ränta (inkl. dyr- tidstillägg, såvitt angår vpl)	Familje- bidrag (endast familje- penning)	Summa maximal ersättning ² (invalidliv- ränta + familje- penning)	Invalidliv- ränta (inkl. dyr- tidstillägg, såvitt angår vpl)	Familje- bidrag (familje- penning + bostads- bidrag)	Summa maximal ersättning ³ (invalidliv- ränta + familje- bidrag)
Vpl officer (med enl. mil.-ers.-förrdn. antagen årsin- komst av 2 160 kr. enl. gäll. best. och 2 700 kr. enl. dep.-förl.):						
ogift	168	—	168	210	—	210
gift + 0 barn	168	80	(248)	210	38	(248)
” + 1 ”	168	116	(284)	210	74	(284)
” + 2 ”	168	152	(320)	210	110	(320)
” + 3 ”	168	188	(356)	210	146	(356)
” + 4 ”	168	224	(392)	210	182	(392)

¹ Till grund för angiven bostadskostnad har lagts 1939 års hyresräknings hyresmedeltal för bostäder om två rum och kök inom dyrortsgrupp II, 74 kr. för månad. Familjebidragets belopp blir givetvis mindre vid lägre bostadskostnad respektive högre vid högre bostadskostnad. Vid högre bostadskostnad, som ofta föreligger i dyrortsgrupp III (hyresmedeltal år 1939 för 2 rum och kök 121 kr.), innebär departementsförslaget en väsentlig förbättring av ersättningarna, därigenom att jämväl bostadsbidrag kan utgå vid invalidlivränta. Likaså innebär departementsförslaget den förbättringen, att sjukbidrag och begravningsbidrag kan utgå för den skadades familjemedlemmar även vid invalidlivränta.

I exemplen har förutsatts, att den skadade och hans familjemedlemmar sakna inkomst utöver invalidlivräntan; i annat fall minskas de angivna familjebidragsbeloppen.

Det bör vidare uppmärksammas att enligt såväl gällande bestämmelser som enligt departementsförslaget annat familjebidrag än sjukbidrag och begravningsbidrag ej må bestämmas till högre belopp än som tillhopa med utgående livränta motsvarar gängse arbetsinkomst för en person i den skadades vanliga yrke eller verksamhet. Denna föreskrift kan medföra reducering av de inom parentes under rubriken »Summa maximal ersättning» angivna beloppen, därest den skadades arbetsinkomst icke överstigit den enl. mil.-ers.-förrdn. antagna inkomsten. Vad angår de i tablåen intagna exemplen avseende furir och vicekorpral ha ersättningarna maximerats till dessa kategoriers arbetsinkomst per månad.

² Enligt gällande bestämmelser utgår familjepennning till skadad, som erhåller invalidlivränta enligt s. k. fri behovsprövning. Enär denna behovsprövning vid den förutsatta bostadskostnaden av 74 kr. för månad torde kunna beräknas leda till samma resultat som den s. k. normerade behovsprövningen i fråga om familjebidrag till skadad, vilken erhåller sjukpenning men icke åtnjuter vård å sjukvårdsanstalt på statens bekostnad, har familjebidragens belopp i exemplen beräknats på enahanda sätt.

³ Familjebidragens belopp enligt departementsförslaget äro endast approximativt beräknade och vid utformningen av bestämmelser angående behovsprövningen kunna beloppen komma att något ändras. Beloppen torde dock ej komma att bli lägre än i exemplen.

Kategori och familjemedlemmar	Enligt gällande bestämmelser (kr. per månad)			Enligt departementsförslaget (kr. per månad)		
	A	B	C	A	B	C
	Invalidliv-ränta (inkl. dyr-tidstillägg, såvitt angär vpl)	Familje-bidrag (endast familje-penning)	Summa maximal ersättning ^a (invalidliv-ränta + familje-penning)	Invalidliv-ränta (inkl. dyr-tidstillägg, såvitt angär vpl)	Familje-bidrag (familje-penning + bostads-bidrag)	Summa maximal ersättning ^b (invalidliv-ränta + familje-bidrag)
Vpl underofficer (med enl. mil.-ers.-förordn. antagen årsinkomst av 2 160 kr. enl. gäll. best. och 2 400 kr. enl. dep.-försl.):						
ogift	168	—	168	186	—	186
gift + 0 barn	168	80	(248)	186	62	(248)
» + 1 »	168	116	(284)	186	98	(284)
» + 2 »	168	152	(320)	186	134	(320)
» + 3 »	168	188	(356)	186	170	(356)
» + 4 »	168	224	(392)	186	206	(392)
Vpl (med enl. mil.-ers.-förordn. antagen årsinkomst av 2 160 kr.):						
ogift	168	—	168	168	—	168
gift + 0 barn	168	80	(248)	168	80	(248)
» + 1 »	168	116	(284)	168	116	(284)
» + 2 »	168	152	(320)	168	152	(320)
» + 3 »	168	188	(356)	168	188	(356)
» + 4 »	168	224	(392)	168	224	(392)
Vpl (med enl. mil.-ers.-förordn. antagen årsinkomst av 1 764 kr.):						
ogift	137	—	137	137	5	142
gift + 0 barn	137	95	(232)	137	95	(232)
» + 1 »	137	131	(268)	137	131	(268)
» + 2 »	137	167	(304)	137	167	(304)
» + 3 »	137	203	(340)	137	203	(340)
» + 4 »	137	239	(376)	137	239	(376)
Reservofficer (med 3 900 kr. årsinkomst):						
ogift	216	—	216	216	—	216
gift + 0 barn	216	—	216	216	32	248
» + 1 »	216	—	216	216	68	284
» + 2 »	216	—	216	216	104	320
» + 3 »	216	—	216	216	140	(356)
» + 4 »	216	—	216	216	176	(392)
Furir (med 3 000 kr. årsinkomst):						
ogift	166	—	166	166	—	166
gift + 0 barn	166	81	247	166	81	247
» + 1 »	166	84	250	166	84	250
» + 2 »	166	84	250	166	84	250
» + 3 »	166	84	250	166	84	250
» + 4 »	166	84	250	166	84	250
Vicekorpral (med 2 400 kr. årsinkomst):						
ogift	133	—	133	133	7	140
gift + 0 barn	133	67	200	133	67	200
» + 1 »	133	67	200	133	67	200
» + 2 »	133	67	200	133	67	200
» + 3 »	133	67	200	133	67	200
» + 4 »	133	67	200	133	67	200

Tablå III (Efterlevandelivränta).

Exempel på ersättning till efterlevande familjemedlemmar.

I exemplen angivna familjebidrag ha för samtliga kategorier beräknats efter familjepennningens maximibelopp i dyrtorsgrupp II och till ledning för behovsprövningen har förutsatts en bostadskostnad av 74 kronor för månad.¹

Kategori och familjemedlemmar	Enligt gällande bestämmelser (kr. per mån.)	Enligt departementsförslaget (kr. per månad)		
	Efterlevande-livränta (inkl. dyrtids-tillägg, såvitt angår vpl)	Efterlevande-livränta (inkl. dyrtids-tillägg, såvitt angår vpl)	Familje-bidrag endast familjepennning)	Summa maximal ersättning (efterlevande-livränta + familjepennning)
<i>Vpl officer (med enl. mil-ers.-förrordn. antagen årsinkomst av 2 160 kr. enl. gäll. best. och 2 700 kr. enl. dep.-försl.):</i>				
hustru	63	78	86	164
» + 1 barn	105	131	69	200
» + 2 »	147	183	53	(236)
» + 3 »	168	210	62	(272)
» + 4 »	168	210	98	(308)
<i>Vpl underofficer (med enl. mil-ers.-förrordn. antagen årsinkomst av 2 160 kr. enl. gäll. best. och 2 400 kr. enl. dep.-försl.):</i>				
hustru	63	70	90	160
» + 1 barn	105	116	84	200
» + 2 »	147	163	73	(236)
» + 3 »	168	186	86	(272)
» + 4 »	168	186	122	(308)

¹ Till grund för angiven bostadskostnad har lagts 1939 års hyresräknings hyresmedeltal för bostäder om 2 rum och kök inom dyrtorsgrupp II, 74 kr. för månad. Familjepennningens belopp förutsattes bli mindre vid lägre bostadskostnad respektive högre vid högre bostadskostnad. Enligt departementsförslaget kan icke bostadsbidrag utgå vid efterlevandelivränta; därigenom kan vid behovsprövningen av familjepennningen hänsyn tagas till bostadskostnaden endast i den mån densamma icke överstiger utgående efterlevandelivränta.

I exemplen har förutsatts att de efterlevande familjemedlemmarna sakna inkomst utöver efterlevandelivräntan; i annat fall minskas de angivna familjebidragsbeloppen.

Det bör vidare uppmärksammas att enligt departementsförslaget (liksom enligt gällande bestämmelser angående familjebidrag vid sjukpenning och invalidlivränta) familjebidraget ej må bestämmas till högre belopp än som tillhoppa med utgående livränta motsvarar gängse arbetsinkomst för en person i den avlidnes yrke eller verksamhet. Denna föreskrift kan medföra reducering av de inom parentes under rubriken »Summa maximal ersättning» angivna beloppen, därest den värnpliktiges (motsvarande) arbetsinkomst icke överstigit den enligt mil-ers.-förrordn. antagna inkomsten. Vad angår de i tabellen intagna exemplen avseende furir och vicekorpral ha ersättningarna maximerats till dessa kategoriers arbetsinkomst per månad.

Kategori och familjemedlemmar	Enligt gällande bestämmelser (kr. per mån).	Enligt departementsförslaget (kr. per månad)		
	Efterlevande- livränta (inkl. dyrtids- tillägg, såvitt angår vpl)	Efterlevande- livränta (inkl. dyrtids- tillägg, såvitt angår vpl)	Familje- bidrag (endast familje- penning)	Summa maximal ersättning (efterlevande- livränta + fa- miljepenning)
Vpl (med enl. mil.-ers.-förrordn. an- tagen årsinkomst av 2 160 kr.):				
hustru	63	63	90	153
» + 1 barn	105	105	95	(200)
» + 2 »	147	147	89	(236)
» + 3 »	168	168	104	(272)
» + 4 »	168	168	140	(308)
Vpl (med enl. mil.-ers.-förrordn. an- tagen årsinkomst av 1 764 kr.):				
hustru	51	51	90	141
» + 1 barn	85	85	115	(200)
» + 2 »	120	120	116	(236)
» + 3 »	137	137	135	(272)
» + 4 »	137	137	171	(308)
Reservofficer (med 3 900 kr. årsinkomst):				
hustru	81	81	83	164
» + 1 barn	135	135	65	200
» + 2 »	189	189	47	236
» + 3 »	216	216	56	272
» + 4 »	216	216	92	308
Furir (med 3 000 kr. årsinkomst):				
hustru	62	62	90	152
» + 1 barn	104	104	96	200
» + 2 »	145	145	91	236
» + 3 »	166	166	84	250
» + 4 »	166	166	84	250
Vicekorpral (med 2 400 kr. årsinkomst):				
hustru	50	50	90	140
» + 1 barn	83	83	117	200
» + 2 »	116	116	84	200
» + 3 »	133	133	67	200
» + 4 »	133	133	67	200

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	sid.
<i>Förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär-tjänstgöring</i>	2
<i>Förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 juni 1941 (nr 591) om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada</i>	7
<i>Utdrag av statsrådsprotokollet den 11 februari 1944</i>	10
Huvuddragen av gällande bestämmelser, riksförsäkringsanstaltens förslag och remissyttrandena	11
Gällande bestämmelser	11
Riksförsäkringsanstaltens förslag	13
Remissyttrandena	14
Departementschefen	15
Militärsättningsförordningen	16
Tillämpningsområdet	16
Begreppet militärtjänstgöring	23
Den årliga arbetsförtjänsten	27
Anmälningförfarandet	30
Familjebidrag vid kroppsskada	31
Specialmotivering	35
Departementschefens hemställan	37
<i>Bilagor.</i>	
A. Riksförsäkringsanstaltens utredning	38
B. Tablåer	98